

The Tenth Word

(Resurrection and the Hereafter)

Note: The reasons for my writing these treatises in the form of **metaphors**, **comparisons** and stories

are to **facilitate** comprehension and to show how **rational**, **appropriate**, **well-founded** and **coherent** are the truths of Islam.

The meaning of the stories is contained in the truths that conclude them; each story is like an **allusion pointing** to its concluding truth.

Therefore, they are not mere **fictitious** tales, but **veritable** truths.

In the Name of God, the Compassionate, the Merciful.

Look, then, to the signs of God's mercy -how He restores life to the earth after its death- verily He it is Who quickens the dead, for He is powerful over all things. {Qur'an, 30:50}

Note: The main part of this translation of the Tenth Word is by Hamid Algar, Prof. of Middle East Studies in the Univ. of California, Berkeley, USA, and was first published in 1980. It has been slightly amended to fit the present work.

Brother, if you wish for a discussion of **resurrection** and the **hereafter** in simple and **common** language, in a **straightforward** style,

then listen to the following comparison, together **with my own soul**.

Once two men were travelling through a land **as beautiful as Paradise** (by that land, we intend the world).

Looking around them, they saw that everyone had left open the door of his **home** and his shop and was not paying attention to **guarding** it.

Money and **property** were readily accessible, without anyone to claim them.

One of the two travellers grasped hold of all that he fancied, stealing it and usurping it.

Following his **inclinations**, he **committed** every kind of **injustice** and abomination. None of **the people** of that land moved to stop him.

But his friend said to him: "What are you doing? You will be punished, and I will be dragged into **misfortune** along with you.

Ununcu Söz

(Haşir Bahsi)

İhtar: Şu risalelerde teşbih ve temsilleri, hikâyeler suretinde yazdığımın sebebi;

hem **teshil**, hem hakaik-i İslâmiye ne kadar **makul**, **mütenasib**, **muhkem**, **mütesanid** olduğunu göstermektir.

Hikâyelerin manaları, sonlarındaki hakikatlerdir. **Kinaiyat** kabîlinden yalnız onlara **delelet** ederler.

Demek, **hayalî** hikâyeler değil, **doğru** hakikatlerdir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Birader, **haşir** ve **âhireti basit** ve **avam lisanıyla** ve **vâzih** bir tarzda beyanını ister isen,

öyle ise şu temsilî hikâyeciğe **nefsimle beraber** bak, dinle:

Bir zaman iki adam, **Cennet gibi güzel** bir memlekete (şu dünyaya işarettir) gidiyorlar.

Bakarlar ki; herkes ev, **hane**, dükkân kapılarını açık bırakıp **muhafazasına** dikkat etmiyorlar.

Mal ve para, meydanda sahipsiz kalır.

O adamlardan birisi, her istediği şeye elini uzatıp, ya çalıyor, ya gasbediyor.

Hevesine tebaiyet edip her nevi **zulmü**, sefaheti **irtikâb** ediyor. **Ahali** de ona çok ilişmiyorlar.

Diğer arkadaşı ona dedi ki: "Ne yapıyorsun? Ceza çekeceksin; beni de **belaya** sokacaksın.

All this property belongs to the state. The people of this land, *including even the children*, are all **soldiers** or **government servants**.

It is because they are at present civilians that they are **not interfering** with you.

But the laws here are **strict**.

The king has installed telephones everywhere and his agents are everywhere. Go quickly, and try to settle the matter.”

But the empty-headed man said in his **obstinacy**: “No, it is not **state property**; it belongs instead to some endowment, and has no clear or obvious owner.

Everyone can make use of it as he sees fit.

I see no reason to deny myself the **use** of these fine things.

I will not believe they belong to anyone unless I see him with my own eyes.”

He continued to speak in this way, with **much philosophical sophistry**,

and an **earnest discussion** took place between them.

First the **empty-headed man** said: “Who is the king here? I do not know about him”

and then his friend replied:

“Every village must have its **headman** ;

every **needle** must have its manufacturer and **craftsman**.

And, **as you know**, every letter must be written by someone.

How, then, can it be that **so extremely well-ordered** a kingdom should have no **ruler**?

And how can so much **wealth** have no owner, when every hour a **train*** arrives **filled with precious and artful gifts, as if coming from the realm of the unseen?**

**{Indicates the cycle of a year. Indeed, every spring is a carload of provisions coming from the realm of the unseen.}*

And all the **announcements** and **proclamations**, all the **seals** and **stamps**, *found on all those goods*, all the **coins** and the flags *waving in every corner* of the kingdom - can they be without an owner ?

It seems you have studied **foreign languages** a little, and are unable to read this Islamic script. In addition, you refuse to ask those who are able to read it.

Come now, let me read to you the king’s supreme **decree**.”

The empty-headed man then retorted: “Well, let us suppose there is a king;

Bu mallar mîrî malıdır. Bu ahali **çoluk çocuğuyla asker** olmuşlar veya **memur** olmuşlar.

Şu işlerde sivil olarak istihdam ediliyorlar. Onun için sana çok **ilişmiyorlar**.

Fakat intizam **şediddir**.

Padişahın her yerde telefonu var ve memurları bulunur. Çabuk git, dehalet et.” dedi.

Fakat o sersem **inad** edip dedi: “Yok, **mîrî malı** değil, belki vakıf malıdır, sahibsizdir.

Herkes istediği gibi tasarruf edebilir.

Bu güzel şeylerden **istifadeyi** men’edecek hiçbir sebep görmüyorum.

Gözümle görmezsem inanmayacağım.” dedi.

Hem *feylesofane* **çok safsatıyatı** söyledi.

İkisi arasında **ciddî** bir **münazara** başladı.

Evvelâ o **sersem** dedi: “Padişah kimdir? Tanımam.”

Sonra arkadaşı ona cevaben:

“Bir köy **muhtarsız** olmaz.

Bir **iğne** **ustasız** olmaz, sahibsiz olamaz.

Bir harf kâtibsiz olamaz, **biliyorsun**.

Nasıl oluyor ki, **nihayet derecede muntazam** şu memleket **hâkimsiz** olur?

Ve bu kadar çok **servet** ki, her saatte bir **şimendifer*** **gaibden gelir** gibi **kıymettar**, **musanna**’ mallarla dolu gelir. Burada dökülüyor gidiyor. Nasıl sahibsiz olur?

**{(Haşiye): Seneye işarettir. Evet, bahar, mahzen-i erzak bir vagonur, gaibden gelir.}*

Ve her yerde görünen **ilânnameler** ve **beyannameler** ve *her mal üstünde görünen* **turra** ve **sikkeler**, **damgalar** ve *her köşesinde sallanan* bayraklar nasıl mâliksiz olabilir?

Sen anlaşıyor ki, bir parça **firengî** okumuşsun. Bu İslâm yazılarını okuyamıyorsun. Hem de bilenden sormuyorsun.

İşte gel, en büyük **fermanı** sana okuyacağım.”

O sersem döndü dedi: “Haydi padişah var;

what harm can he suffer from the **minute use** I am making of all his wealth? Will his **treasury** decrease on account of it?

In any event, I can see nothing here resembling **prison** or **punishment**.”

His friend replied: “This **land** that you see is a **manoeuvring** ground.

It is, in addition, an **exhibition** of his **wonderful royal arts**.

Then again it may be regarded as a **temporary hospice**, one devoid of foundations.

Do you not see that every day one **caravan** arrives as another departs and vanishes?

It is being constantly emptied and filled.

Soon the whole land will be **changed**; its inhabitants will depart for another and **eternal realm**.

There everyone will be either rewarded or punished in accordance with his services.”

That **treacherous** empty-headed one retorted rebelliously:

“I don’t believe it. **Is it at all possible** that a whole land should perish, and be transferred to another realm?”

#3

His **faithful** friend then replied:

“Since you are so obstinate and rebellious, come, let me demonstrate to you, with twelve out of the **innumerable proofs** available,

that there is a **Supreme Tribunal**, a **realm of reward and generosity** and a **realm of punishment and incarceration**,

and that just as this world is **partially** emptied every day, so too a day shall come when it will be **totally** emptied and destroyed .

First Aspect

Is it at all possible that in any **kingdom**, and **particularly** so **splendid** a kingdom as this,

there should be no reward for those who serve **obediently** and no **punishment** for **those who rebel**?

Reward and punishment are virtually **non-existent** here; there must therefore be a **Supreme Tribunal** somewhere else.

Second Aspect

Look at the organization and **administration** of this kingdom!

See how everyone, including the poorest and **the weakest**, is provided with perfect and **ornate sustenance**.

The best care is taken of the sick.

fakat benim **cüz’î istifadem** ona ne zarar verebilir, **hazinesinden** ne noksan eder?

Hem burada **hapis** mapis yoktur, **ceza** görünmüyor.”

Arkadaşı ona cevaben dedi: “Yahu şu görünen **memleket** bir **manevra** meydanıdır.

Hem **sanayi-i garibe-i sultanienin meşheridir**.

Hem **muvakkat** temelsiz **misafirhaneleridir**.

Görmüyor musun ki, her gün bir **kafile** gelir, biri gider, kaybolur.

Daima dolar boşanır.

Bir zaman sonra şu memleket **tebdil** edilecek. Bu ahali başka ve **daimî** bir **memlekete** nakledilecek.

Orada herkes hizmetine mukabil ya ceza, ya mükâfat görecek.” dedi.

Yine o **hain** sersem, temerrüd edip:

“İnanmam. **Hiç mümkün müdür** ki, bu memleket harab edilsin; başka bir memlekete göç etsin.” dedi.

Bunun üzerine **emin** arkadaşı dedi:

“Madem bu derece inad ve temerrüd edersin. Gel, **hadd ü hesabı olmayan delail** içinde Oniki Suret ile sana göstereceğim ki:

Bir **mahkeme-i kübra** var, bir **dâr-ı mükâfat ve ihsan** ve bir **dâr-ı mücazat ve zindan** var

ve bu memleket her gün **bir derece** boşandığı gibi, bir gün gelir ki, **bütün bütün** boşanıp harab edilecek.

Birinci Suret

Hiç mümkün müdür ki: Bir **saltanat**, **bâhusus** böyle **muhteşem** bir saltanat,

hüs-n-ü hizmet eden **mutilere** mükâfatı ve **isyan edenlere mücazatı** bulunmasın.

Burada **yok** hükmündedir. Demek başka yerde bir **mahkeme-i kübra** vardır.

İkinci Suret

Bu gidişata, **icraata** bak!

Nasıl en fakir, **en zaiften** tut, tâ herkese mükemmel, **mükellef erzak** veriliyor;

kimsesiz hastalara çok güzel bakılıyor.

Royal and delicious foods, dishes, jewel encrusted decorations, embroidered garments, splendid feasts - all are to be found here.

See how everyone pays due attention to his duties, with the exception of empty-headed people such as yourself.

No one transgresses his bounds by as much as an inch.

The greatest of all men is engaged in modest and obedient service, with an attitude of fear and awe.

The ruler of this kingdom must possess, then, great generosity and all-embracing compassion,

as well as, at the same time, great dignity, exalted awesomeness and honour.

Now generosity requires liberality;

compassion cannot dispense with beneficence;

and awesomeness and honour make it imperative that the discourteous be chastised.

But not even a thousandth part of what that generosity and awesomeness require is to be seen in this realm.

The oppressor retains his power, and the oppressed, his humiliation, as they both depart and migrate from this realm.

Their affairs are, then, left to the same Supreme Tribunal of which we speak.

Third Aspect

See with what lofty wisdom and ordering affairs are managed,

and with what true justice and balance transactions are effected!

Now a wise polity requires that those who seek refuge under the protecting wing of the state should receive favour,

and justice demands that the rights of subjects be preserved, so that the splendour of the state should not suffer.

But here in this land, not a thousandth part of the requirements of such wisdom and justice is fulfilled;

for example, empty-headed people such as yourself usually leave this realm unpunished.

So again we say, matters are postponed for the consideration of a Supreme Tribunal.

Fourth Aspect

Look at these innumerable and peerless jewels that are displayed here, these unparalleled dishes laid out like a banquet! They demonstrate that

Hem gayet kıymetdar ve şahane taamlar, kaplar, murassa' nişanlar, müzeyyen elbiseler, muhteşem ziyafetler vardır.

Bak senin gibi sersemlerden başka, herkes vazifesine gayet dikkat eder.

Kimse zerrece haddinden tecavüz etmez.

En büyük şahıs, en büyük bir itaatle mütevaziane bir havf ve heybet altında hizmet eder.

Demek şu saltanat sahibinin pek büyük bir keremi, pek geniş bir merhameti var.

Hem pek büyük izzeti, pek celalli bir haysiyeti, namusu vardır.

Halbuki kerem ise, in'am etmek ister.

Merhamet ise, ihansız olamaz.

İzzet ise gayret ister. Haysiyet ve namus ise, edepsizlerin te'dibini ister.

Halbuki şu memlekette o merhamet, o namusa lâıyk binden biri yapılmıyor.

Zalim izzetinde, mazlum zilletinde kalıp buradan göçüp gidiyorlar.

Demek bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor.

Üçüncü Suret

Bak ne kadar âli bir hikmet, bir intizamla işler dönüyor.

Hem ne kadar hakikî bir adalet, bir mizanla muameleler görülüyor.

Halbuki hikmet-i hükümet ise, saltanatın cenah-ı himayesine iltica eden mültecilerin taltifini ister.

Adalet ise, raiyetin hukukunun muhafazasını ister; tâ hükümetin haysiyeti, saltanatın haşmeti muhafaza edilsin.

Halbuki şu yerlerde o hikmete, o adalete lâıyk binden biri icra edilmiyor.

Senin gibi sersem, çoğu ceza görmeden buradan göçüp gidiyorlar.

Demek bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor.

Dördüncü Suret

Bak hadd ü hesaba gelmeyen şu sergilerde olan misilsiz mücevherat, şu sofralarda olan emsalsiz mat'umat gösteriyorlar ki:

the ruler of these lands is possessed of infinite **generosity** and an inexhaustible **treasury**.

#4

Now such generosity and such a treasury deserve and **require** a bounteous display *that should be eternal and include all possible objects of desire*.

They further require that all who come as guests to partake of that display should be there eternally and not suffer the **pain** of death and **separation**.

For just as **the cessation of pain** is pleasurable, so too is **the cessation of pleasure** painful!

Look at these **displays** and the **announcements** concerning them! And listen to these **heralds proclaiming the fine and delicate arts of a miracle-working monarch, and demonstrating his perfections!**

They **are declaring** his **peerless** and invisible **beauty**, and speaking of the subtle manifestations of his **hidden beauteousness**;

he must be possessed, then, of a great and **astounding** invisible beauty and perfection.

This **flawless** hidden perfection requires **one who will appreciate and admire it, who will gaze on it exclaiming, Ma'shallah!**, thus displaying it and making it known.

As for **concealed** and **peerless** beauty, it too requires **to see and be seen**, or rather to behold itself in two ways.

The first consists of **contemplating** itself in **different** mirrors,

and the second of contemplating itself by means of the contemplation of **enraptured** spectators and **astounded admirers**.

Hidden beauty wishes, then, to see and be seen, **to contemplate** itself eternally and **be contemplated without cease**.

It desires also **permanent existence** for **those who gaze upon it** in awe and rapture.

For eternal beauty can never be **content** with a **transient** admirer;

moreover, an admirer *destined to perish without hope of return* will find his **love** turning to **enmity whenever he imagines his death**, and his **admiration** and respect will yield to **contempt**.

It is in man's nature to hate what he does not know and cannot obtain.

Now everyone leaves the hospice of this realm very quickly and **vanishes**,

having seen only a light or a **shadow** of the perfection and beauty for no more than a moment, *without in any way being satiated*.

Bu yerlerin padişahının hadsiz bir **sehaveti**, hesabsız dolu **hazinelere** vardır.

Halbuki böyle bir sehavet ve tükenmez hazineler, *daimî ve istenilen her şey içinde bulunur* bir dâr-ı ziyafet **ister**.

Hem ister ki, o ziyafetten telezüz edenler orada devam etsinler. Tâ zeval ve **firak** ile **elem** çekmesinler.

Çünkü **zeval-i elem**, lezzet olduğu gibi, **zeval-i lezzet** dahi elemdir.

Bu **sergilere** bak! Ve şu **ilân**lara dikkat et! Ve bu **dellâllara** kulak ver *ki, mu'ciznûma bir padişahın antika san'atlarını teşkil ve teşhir ediyorlar, kemalâtını gösteriyorlar*.

Misilsiz cemal-i manevîsini beyan ediyorlar. Hüsni mahfîsinin letaifinden bahsediyorlar.

Demek onun pek mühim, **hayret verici** kemalât ve cemal-i manevîsi vardır.

Gizli, **kusursuz** kemal ise; **takdir edici, istihsan edici, mâşâallah deyip müşahede** edicilerin başlarında teşhir ister.

Mahfî, nazirsiz cemal ise; **görünmek** ve görmek ister. Yani, kendi cemalini iki vecihle görmek:

Biri, **muhtelif** âyinelerde bizzât **müşahede etmek**.

Diğeri, **müştak** seyirci ve **mütehayyir istihsan edicilerin** müşahedesini ile müşahede etmek ister.

Hem görmek, hem görünmek, hem daimî **müşahede**, hem **ebedî işhad** ister.

Hem o daimî cemal, müştak **seyirci** ve istihsan edicilerin **devam-ı vücudlarını** ister.

Çünkü daimî bir cemal, **zâil** müştaka **razı** olamaz.

Zira **dönmemek üzere zevale mahkûm olan** bir seyirci, **zevalin tasavvuruyla muhabbeti adavete döner, hayret ve hürmeti tahkire** meyleder.

Çünkü insan, bilmediği ve yetişmediği şeye düşmandır.

Halbuki şu misafirhanelerden herkes çabuk gidip, **kayboluyor**.

O kemal ve o cemalin bir ışığını belki zayıf bir **gölgesini**, bir anda **bakıp doymadan** gidiyor.

Hence, it is necessary that he should go towards an eternal realm where he will contemplate the Divine beauty and perfection.

Fifth Aspect

See, it is evident from all these matters that that **peerless Being** is possessed of most great mercy.

For he causes aid to be swiftly extended to every **victim of misfortune**, answers every question and petition;

and mercifully fulfils even **the lowliest need** of his lowliest **subject**.

If, for example, the foot of some **herdsman's** sheep should hurt, he either provides some medicine or sends a **veterinarian**.

Come now, let us go; there is a great **meeting** on that island.

All **the nobles** of the land are assembled there.

See, **a most noble commander**, *bearing exalted decorations*, is pronouncing a **discourse**, and requesting certain things from that **compassionate** monarch.

All those present say: "Yes, we too desire the same," and **affirm** and **assent** to his words.

Now listen to the words of that commander favoured by his monarch:

"O monarch *that nurtures us with his bounty!* Show us the **source** and **origin** of these **examples** and shadows you have shown us!

#5

Draw us nigh to your **seat of rule**; do not let us **perish** in these deserts!

Take us into your **presence** and have mercy on us!

Feed us there on the **delicious bounty** *you have caused us to taste here!*

Do not **torment** us with desperation and **banishment** !

Do not leave your **yearning**, **thankful** and **obedient** subjects to their own devices; do not cause them to be **annihilated** !" he says and **pleads** a great deal. You also hear him supplicating.

Is it at all possible that so merciful and powerful a monarch, who significantly fulfills the needs of ordinary man, should not totally fulfill the finest and highest **aim** of his **most beloved** and **noble commander**?

Moreover, the **purpose** of that commander is the purpose of all men,

and its fulfilment is required by **the pleasure**, the compassion and the justice **of the king**,

Demek bir seyrangâh-ı daimîye gidiliyor.

Beşinci Suret

Bak bu işler içinde görünüyor ki, o **misilsiz zâtın** pek büyük bir şefkati vardır.

Çünkü her **musibetzedenin** imdadına koşturuyor. Her suale ve matluba cevap veriyor.

Hattâ bak, **en edna** bir **hacet**, en edna bir **raiyyetten** görse, şefkatle kaza ediyor.

Bir **çobanın** bir koyunu, bir ayağı incinse, ya merhem, ya **baytar** gönderiyor.

Gel gidelim, şu adada büyük bir **içtima** var.

Bütün memleket **eşrafı** orada toplanmışlar.

Bak, **pek büyük bir nişanı taşıyan bir yaver-i ekrem** bir **nutuk** okuyor. O **şefkatli** padişahından bir şeyler istiyor.

Bütün ahali: "Evet, evet biz de istiyoruz" diyorlar. Onu **tasdik** ve **teyid** ediyorlar.

Şimdi dinle, bu padişahın sevgilisi diyor ki:

"Ey **bizi nimetleriyle perverde eden** sultanımız! Bize gösterdiğin **nümunelerin** ve gölgelerin **asıllarını**, **menba**'larını göster.

Ve **bizi makarr-ı saltanatına celbet**. Bizi bu çöllerde **mahvettirme**.

Bizi **huzuruna** al. Bize merhamet et.

Burada bize tattırdığın leziz nimetlerini orada yedir.

Bizi zeval ve **teb'îd** ile **tazib** etme.

Sana **müştak** ve **müteşekkir** şu **muti** raiyetini başı boş bırakıp **i'dam** etme." diyor ve pek çok **yalvarıyor**. Sen de işitiyorsun.

Acaba bu kadar şefkatli ve kudretli bir padişah, **hiç mümkün müdür** ki; en edna bir adamın en edna bir meramını ehemmiyetle yerine getirsin, **en sevgili** bir **yaver-i ekreminin** en güzel bir **maksudunu** yerine getirmesin?

Halbuki o sevgilinin **maksudu**, umumun da maksududur.

Hem **padişahın marzîsi**, hem merhamet ve adaletinin muktezasıdır.

and it is a matter of ease for him, not difficulty, causing him less difficulty than the **transient places of enjoyment** contained in the hospice of the world.

Having spent so much effort on these **places of witnessing** that will last only five or six days, and on the foundation of this kingdom,

in order to demonstrate instances of his power, he will, without doubt, display at his seat of rule true treasures, perfections and **skills in such a manner**, and open before us such spectacles, that our intellects will be **astonished**.

Those sent to this **field of trial** will not, then, be left to their own devices; **palaces of bliss** or **dungeons** await them.

Sixth Aspect

Come now, look! All these **imposing** railways, **planes**, **machines**, warehouses, exhibitions show that behind the veil an imposing monarch exists and **governs**.*

*{When a vast army in the present age receives the order, “**take up your weapons and fix your bayonets**” in accordance with **the rules of war while on manoeuver**, it comes to resemble a **forest of upright oaks**.

Similarly, when the soldiers of a garrison are commanded on festive days to don their **parade uniforms** and pin on their **medals**,

it will resemble **from one end to the other** a colourful and **ornate** garden, where all the flowers have blossomed.

Conversely, **when** on the parade-ground of the world, the various and infinite **species of the soldiery of the Pre-Eternal Monarch** - angels, jinn, **men**, animals and even **unfeeling plants** -

receive the order of **Be! And it is in the struggle for life's preservation and the command**, “**take up your weapons and equipment, and prepare to defend yourselves**,”

when they fix the **minute bayonets** that are the **spiked trees and plants** found throughout the world, - then they resemble a magnificent army advancing with bayonets fixed.

Similarly, each day and each week of the spring is like a **festival** for each class of the vegetable kingdom,

and each class **presents itself to the witnessing gaze** of the Pre-Eternal Monarch with the **jewelled decorations** He has given them, as if it were on parade **in order to display the fine gifts He has bestowed on them**.

It is as if all the plants and trees were heeding a **dominical command**, **don the jewelled garments produced by God's artistry, put on the decorations made by His Creative Power - flowers and fruit**.

Hem ona rahattır, ağır değil. Bu misafirhanelerdeki **muvakkat nüzhetgâhlar** kadar ağır gelmez.

Madem nûmunelerini göstermek için beş-altı gün **seyrangâhlar**a bu kadar masraf ediyor, bu memleketi kurdu.

Elbette hakikî hazinelerini, kemalâtını, **hünerlerini** makarr-ı saltanatında **öyle bir tarzda** gösterecek, öyle seyrangâhlar açacak ki, akılları **hayrette** bırakacak.

Demek bu **meydan-ı imtihan**da olanlar, başı boş değil; **saadet sarayları** ve **zindanlar** onları bekliyorlar.

Altıncı Suret

İşte gel bak, bu **muhteşem** şimendiferler, **tayyareler**, **techizatlar**, depolar, sergiler, icraatlar gösteriyorlar ki, perde arkasında pek muhteşem bir saltanat vardır, **hükmediyor**.

{**(Haşiye)**: Meselâ: Nasıl şu zamanda **manevra** meydanında **harb usûlünde**, “**Silâh al, süngü tak**.” emriyle koca bir ordu baştan başa dikenli bir **meşegâha** benzediği gibi;

her bir bayram gününde **resm-i geçit** için: “**Formalarınızı takıp, nişanlarınızı asınız**.” emrine karşı ordugâh,

seraser rengârenk çiçek açmış **müzeyyen** bir bahçeyi temsil ettiği misillü;

öyle de rûy-i zemin meydanında, **Sultan-ı Ezeli'nin** nihayetsiz **enva'-ı cünudundan** melek ve cinn ve **ins** ve hayvanlar gibi **şuursuz nebatat** taifesi dahi,

hıfz-ı hayat cihadında Emr-i **كُنْ فَيَكُونُ** ile: “Müdafaa için silâhlarınızı ve cihazatınızı takınız.” emr-i İlahîyi aldıkları **vakit**,

zemin baştan aşağıya bütün ondaki **dikenli ağaçlar ve nebatlar süngücüklerini** taktıkları zaman, aynen süngülerini takmış muhteşem bir ordugâha benziyor.

Hem baharın her bir günü, her bir haftası, birer taife-i nebatatın birer **bayramı** hükmünde olduğu için,

her bir taifesi dahi **kendi Sultanının o taifeye ihsan ettiği güzel hediyeleri teşhir için** ona taktığı **murassa'** nişanları birer **resm-i geçit** tarzında o Sultan-ı Ezeli'nin **nazar-ı şuhud** ve işhadına **arzettiğinden** ve öyle bir vaziyet gösterdiğinden,

bütün nebatat ve eşcar **güya** “**San'at-ı Rabbanîye murassaatını ve çiçek ve meyve denilen fitrat-ı İlahiyenin nişanlarını takınız, çiçekler açınız**.” emr-i Rabbanîyeyi dinliyorlar ki,

The face of the earth then comes to represent a parade-ground on a splendid festive day, a magnificent parade *brilliant with the uniforms and jewelled decorations of the soldiers.*

Such wise and well-ordered arrangement and ornament demonstrates of a certainty, *to all who are not blind*, that they derive from the command of a monarch *infinite in power and unlimited in wisdom.*

#6

Such a monarch requires subjects worthy of himself.

But now you see all his subjects gathered in a hospice for wayfarers, a hospice that is filled and emptied each day.

It can also be said that his subjects are now gathered in a testing-ground for the sake of manoeuvres, and this ground also changes each hour.

Again, we may say that all his subjects stay in an exhibition-hall for a few minutes to behold specimens of the monarch's beneficence, valuable products of his miraculous art. But the exhibition itself changes each moment.

Whoever leaves does not return, and whoever comes is destined to go.

Now this situation and circumstance conclusively shows that beyond the hospice, the testing-ground, the exhibition,

there are permanent palaces, lasting abodes, and gardens and treasures full of the pure and elevated originals of the samples and shapes we see in this world.

It is for the sake of these that we exert ourselves here. Here we labour, and there we receive our reward.

A form and degree of felicity suited to everyone's capacity awaits us there.

Seventh Aspect

Come, let us walk a little, and see what is to be found among these civilized people.

See, in every place, at every corner, photographers are sitting and taking pictures.

Look, everywhere there are scribes sitting and writing things down.

Everything is being recorded. They are registering the least significant of deeds, the most commonplace of events.

Now look up at the tall mountain; there you see a supreme photographer installed, devoted to the service of the king;

*{Some of the truths indicated in this parable have been set forth in the Seventh Truth.

rû-yi zemin dahi gayet muhteşem bir bayram gününde, şahane resm-i geçitte, *sürmeli formaları ve murassa' nişanları parlayan* bir ordugâhı temsil ediyor.

İşte şu derece hikmetli ve intizamlı teçhizat ve tezyinat; elbette *nihayetsiz kadîr* bir sultanın, *nihayet derecede hakîm* bir hâkimin emriyle olduğunu *kör olmayanlara* gösterir.}

Böyle bir saltanat, kendisine lâayık bir raiyet ister.

Halbuki görüyorsun, bütün raiyet bu misafirhanede toplanmışlar. Misafirhane ise her gün dolar, boşanır.

Hem bütün raiyet manevra için bu meydan-ı imtihanda bulunuyorlar. Meydan ise, her saat tebdil ediliyor.

Hem bütün raiyet, padişahın kıymettar ihsanatının nûmunelerini ve hârika san'atlarının antikalarını sergilerde temaşa etmek için şu teşhîrgâhta birkaç dakika durup seyrediyorlar. Meşher ise, her dakika tahavvül ediyor.

Giden gelmez, gelen gider.

İşte bu hal, şu vaziyet kat'î gösteriyor ki: Şu misafirhane ve şu meydan ve şu meşherlerin arkasında

daimî saraylar, müstemir meskenler, şu nûmunelerin ve suretlerin hâlis ve yüksek asıllarıyla dolu bağ ve hazineler vardır.

Demek burada çabalamak onlar içindir. Şurada çalıştırır, orada ücret verir.

Herkesin istidadına göre orada bir saadeti var.

Yedinci Suret

Gel, bir parça gezelim. Şu medenî ahali içinde ne var, ne yok görelim.

İşte bak! Her yerde, her köşede, müteaddid fotoğraflar kurulmuş, suret alıyorlar.

Bak, her yerde müteaddid kâtibler oturmuşlar, bir şeyler yazıyorlar.

Her şeyi kaydediyorlar. En ehemmiyetsiz bir hizmeti, en âdi bir vukuatı zabt ediyorlar.

Hâ, şu yüksek dağda padişaha mahsus bir büyük fotoğraf kurulmuş ki,

{(Haşiyeye): Şu suretin işaret ettiği manaların bir kısmı Yedinci Hakikat'te beyan edilmiş.

However, let us point out here that the figure of the “supreme photographer devoted to the service of the king” is an indication of the Preserved Tablet.

The reality and existence of the Preserved Tablet has been proved in the Twenty-Sixth Word as follows:

a little portfolio suggests the existence of a great ledger;

a little document points to the existence of a great register;

and little drops point to the existence of a great water tank.

So too the retentive faculties of men, the fruits of trees, the seeds and kernels of fruit, being each like a little portfolio, a Preserved Tablet in miniature or a drop proceeding from the pen that inscribes the great Preserved Tablet -

they point to, indicate and prove the existence of a Supreme Retentive Faculty, a great register, an exalted Preserved Tablet. Indeed, they demonstrate this visibly to the perceptive intellect. }

he is taking pictures of all that happens in the area.

The king must, then, have issued this order; “Record all the transactions made and deeds performed in the kingdom .”

In other words, that exalted personage is having all events registered and photographically recorded.

The precise record he is keeping must without doubt be for the sake of one day calling his subjects to account.

Now is it at all possible that an All-Wise and All-Preserving Being, who does not neglect the most banal doings of the lowest of his subjects, should not record the most significant deeds of the greatest among his subjects, should not call them to account, should not reward and punish them?

After all, it is those foremost among his subjects that perform deeds offensive to his glory, contrary to his pride and unacceptable to his compassion,

and those deeds remain unpunished in this world.

It must be, therefore, that their judgement is postponed to a Supreme Court.

Yalnız burada padişaha mahsus bir büyük fotoğraf işareti ve hakikati “Levh-i Mahfuz” demektir.

Levh-i Mahfuz’un tahakkuk-u vücudu Yirmialtıncı Söz’de şöyle isbat edilmiş ki:

Nasıl küçük küçük cüzdanlar, büyük bir kütüğün vücudunu ihsas eder

ve küçük küçük senedler, bir defter-i kebirin bulunduğunu iş’ar eder

ve küçük kesretli tereşsuhatlar, büyük bir su menbainı işmam eder.

Aynen öyle de: Küçük küçük cüzdanlar hükmünde, hem birer küçük Levh-i Mahfuz manasında; hem büyük Levh-i Mahfuz’u yazan kalemde tereşsuh eden küçük küçük noktalar suretinde olan benî-beşerin kuvve-i hâfızaları, ağaçların meyveleri, meyvelerin çekirdekleri, tohumları;

elbette bir hâfıza-i kübrayı, bir defter-i ekberi, bir levh-i mahfuz-u a’zamı ihsas eder, iş’ar eder ve isbat eder. Belki keskin akıllara gösterir. }

bütün bu yerlerde ne cereyan eder, suretini alıyorlar.

Demek o zât emretmiş ki; mülkünde cereyan eden bütün muamele ve işler zabtedilsin.

Demek oluyor ki; o zât-ı muazzam bütün hâdisatı kaydettirir, suretini alır.

İşte şu dikkatli hıfz ve muhafaza, elbette bir muhasebe içindir.

Şimdi, en âdi raiyetin en âdi muamelelerini ihmal etmeyen bir Hâkim-i Hafız, hiç mümkün müdür ki raiyetin en büyüklerinden en büyük amellerini muhafaza etmesin, muhasebe etmesin, mükâfat ve mücazat vermesin.

Halbuki o zâtın izzetine ve gayretine dokunacak ve şe’n-i merhameti hiç kabul etmeyecek muameleler, o büyüklerden sudûr ediyor.

Burada cezaya çarpmıyor.

Demek, bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor.

#7

Eighth Aspect

Come, let me read to you the decrees issued by that monarch.

See, he repeatedly makes the following promises and dire threats:

Sekizinci Suret

Gel, ondan gelen bu fermanları sana okuyacağım.

Bak, mükerrer va’dediyor ve şiddetli tehdid ediyor ki:

“I will take you from your present abode and bring you to the seat of my rule. There I shall bestow happiness on the obedient and imprison the disobedient.

Destroying that temporary abode, I shall found a different realm containing eternal palaces and dungeons.”

He can easily fulfil the promises that he makes, of such importance for his subjects.

It is, moreover, incompatible with his pride and his power that he should break his promise.

So look, o confused one! You assent to the claims of your mendacious imagination, your distraught intellect, your deceptive soul,

but deny the words of a being who cannot be compelled in any fashion to break his promise, whose high stature does not admit any such faithlessness, and to whose truthfulness all visible deeds bear witness.

Certainly you deserve a great punishment.

You resemble a traveller who closes his eyes to the light of the sun and looks instead upon his own imagination.

His fancy wishes to illuminate his awesomely dark path with the light of his brain, although it is no more than a glow-worm.

Once that monarch makes a promise, he will by all means fulfil it.

Its fulfilment is most easy for him, and moreover most necessary for us and all things, as well as for him too and his kingdom.

There is therefore, a Supreme Court, and a lofty felicity.

Ninth Aspect

Come now! Look at the heads of these offices and groups.

*{The meanings indicated in this Aspect can be found in the Eighth Truth. For example, by heads of offices we mean the Prophets and the Saints.

As for the telephone, it is a link and relation with God that goes forth from the heart and is the mirror of revelation and the receptacle of inspiration. The heart is like the earpiece of that telephone.}

Each has a private telephone to speak personally with the king. Sometimes too they go directly to his presence.

See what they say and unanimously report, that the monarch has prepared a most magnificent and awesome place for reward and punishment.

His promises are emphatic and his threats are most stern.

“Sizleri oradan alıp, makarr-ı saltanatıma getireceğim ve mutileri mes’ud, âsileri mahpus edeceğim.

O muvakkat yeri harab edip, müebbed sarayları, zindanları havi diğer bir memleket kuracağım.”

Hem o va’d ettiği şeyler, ona gayet rahattır. Raiyetine, gayet mühimdir.

Va’ dinde hulf ise, izzet-i iktidarına gayet zıddır.

İşte bak ey sersem! Sen yalancı vehmini, hezeyancı aklını, aldatici nefsin tasdik ediyorsun.

Ve hiçbir vechile hulf ve hilafa mecburiyeti olmayan ve hiçbir cihetle hilaf haysiyetine yakışmayan ve bütün görünen işler sıdkına şehadet eden bir zâtı tekzib ediyorsun.

Elbette büyük bir cezaya müstehak olursun.

Misalin şuna benzer ki: Bir yolcu, güneşin ziyasından gözünü kapıyor, hayaline bakıyor;

vehmi, bir yıldız böceği gibi kafa fenerinin ışığıyla dehşetli yolunu tenvir etmek istiyor.

Madem va’d etmiş, yapacaktır.

Halbuki ifası ona çok rahat ve bize ve her şeye ve ona ve saltanatına pek çok lâzımdır.

Demek bir mahkeme-i kübra, bir saadet-i uzma vardır.

Dokuzuncu Suret

Şimdi gel! Bu dairelerin ve cemaatlerin bazı rüesalarına ki,

{(Haşiye): Şu suretin isbat ettiği manalar Sekizinci Hakikat’te görünecek. Meselâ, dairelerin reisleri şu temsilde enbiya ve evliyaya işarettir.

Ve telefon ise, ma’kes-i vahy ve mazhar-ı ilham olan kalbden uzanan bir nisbet-i Rabbaniyedir ki, kalb o telefonun başıdır ve kulağı hükmündedir.}

her biri bizzât padişahla görüşecek hususî birer telefonu var. Hem bazı onun huzuruna çıkmışlar.

Ne diyorlar bak: Bunlar ittifakla ihbar ediyorlar ki: O zât, mükâfat ve mücazat için pek muhteşem ve dehşetli bir yer ihzar etmiş.

Gayet kavî va’d ve şiddetli tehdid ediyor.

His **pride** and **dignity** are such that he would in no way **stoop** to the abjectness inherent in the breaking of a promise.

The bearers of this report, who are **so numerous as to be universally accepted**, further report with the strong **unanimity** of **consensus** that

“the seat and **headquarters** of **the lofty monarchy**, *some of whose traces are visible here*, is in another realm far distant from here.

The buildings *existing in this testing-ground* are but **temporary**, and **will** later **be exchanged** for eternal palaces. These places **will change**.

For this **magnificent** and **unfading** monarchy, *the splendour of which is apparent from its works*,

can in no way be founded or based on so **transient**, impermanent, **unstable**, insignificant, **changing**, **defective** and **imperfect** matters.

#8

It is based rather on **matters** worthy of it, **eternal**, **stable**, **permanent** and **glorious**.”

There is, then, **another realm**, and of a certainty we shall go toward it.

Tenth Aspect

Come, today is the **vernal equinox** .

*{You will find what this Aspect alludes to in the Ninth Truth. The vernal equinox is equivalent to the beginning of spring. As for the green plain *covered with flowers*, this is **the face of the earth** in springtime.

The changing scenes and **spectacles** are an allusion to the different groups of vernal beings, the classes of summer creation, and the sustenance for men and animals, that **the All-Powerful and Glorious Maker, the All-Wise and Beauteous Creator, from the beginning of spring to the end of summer**, brings forth in orderly succession, renews with the utmost compassion, and dispatches uninterruptedly.}

Certain **changes** will take place, and **wondrous** things will occur.

On this fine spring day, let us go for a **walk** on **the green plain adorned with beautiful flowers**.

See, other people are also coming toward it.

There must be some **magic** at work, for buildings that were mere ruins have suddenly sprung up again here, and this once **empty** plain has become like a populous city.

See, every hour it shows a different scene, *just like a cinema screen*, and takes on a different shape.

Hem onun **izzet** ve **celaleti** hiç bir vecihle hulf-ül va'de tenezzül edip, **tezellülü** kabul etmez.

Halbuki o muhbirler hem **tevatür derecesinde çok**, hem **icma'** kuvvetinde bir **ittifakla** haber veriyorlar ki:

Şu **bazı âsârı görünen saltanat-ı azîmenin** medarı ve **makarrı**, buradan uzak bir başka memlekettedir

ve *şu meydan-ı imtihanında* binalar **muvakkattırlar**. Sonra daimî saraylara **tebdil edilecek**. Bu yerler **değişecekler**.

Çünkü **eserleriyle azameti anlaşılan** şu **muhteşem**, **zevalsiz** saltanat;

böyle **geçici**, devamsız, **bikarar**, ehemmiyetsiz, **mütegayyir**, bekasız, **nâkıs**, **tekemmülsüz** umûrlar üzerinde kurulmaz, durulmaz.

Demek ona lâyıık, **daimî**, **müstekar**, zevalsiz, **müstemir**, mükemmel, **muhteşem umûrlar** üzerinde duruyor.

Demek bir **diyar-ı âher** var; elbette o makarra gidilecektir.

Onuncu Suret

Gel, bugün **nevrüz-u sultanîdir**.

{(Haşiye): Bu suretin remzini Dokuzuncu Hakikat'te göreceksin. Meselâ: Nevruz günü, bahar mevsimine işarettir. **Çiçekli** yeşil sahra ise, bahar mevsimindeki **rûy-i zemindir**.

Değişen perdeler, **manzaralar** ise, **fasl-ı baharın ibtidasından, yazın intihasına kadar Sâni'-i Kadîr-i Zülcelal'in, Fâtır-ı Hakîm-i Zülcemal'in kemal-i intizam ile değiştirdiği ve kemal-i rahmet ile tazelandirdiği ve birbiri arkasında gönderdiği mevcudat-ı bahariye tabakatına ve masnuat-ı sayfiye taifelerine ve erzak-ı hayvaniye ve insaniyeye medar olan mat'umata işarettir.**}

Bir **tebeddülât** olacak, **acib** işler çıkacak.

Şu baharın şu güzel gününde, şu **güzel çiçekli olan** şu **yeşil sahraya** gidip bir **seyran** ederiz.

İşte bak! Ahali de bu tarafa geliyorlar.

Bak bir **sihir** var. O binalar birden harab oldular, başka bir şekil aldı. Bak, bir mu'cize var. O harab olan binalar, birden burada yapıldı. Âdeta bu **hâlî** bir çöl, bir medenî şehir oldu.

Bak, **sinema perdeleri gibi** her saat başka bir âlem gösterir, başka bir şekil alır.

But notice, too, that among these complex, swiftly changing and **multifarious** scenes perfect **order** exists, so that all things are put in their **proper places**.

The imaginary scenes presented to us on the cinema screen cannot be **as well-ordered as this**, and millions of **skilled magicians** would be incapable of this artistry.

This monarch *whom we cannot see* must, then, have performed even greater **miracles**.

O foolish one! You ask: "How can this **vast kingdom** be **destroyed** and re-established somewhere else?"

You see that every hour numerous **changes** and **revolutions** occur, *just like that transfer from one realm to another* that your mind will not accept.

From this gathering in and **scattering forth** it can be deduced that a certain **purpose** is concealed within these visible and **swift joinings** and separations, these **compoundings** and dissolvings.

Ten years of effort would not be devoted to a joining together destined to last no longer than an hour.

So these **circumstances** we witness cannot be ends in themselves; they are a kind of **parable** of something beyond themselves, an **imitation** of it.

That exalted being brings them about in miraculous fashion, so that they take shape and then **merge**, and the result is **preserved** and recorded,

in just the same way that every aspect of a manoeuvre on the battleground is written down and recorded.

This implies that proceedings **at some great concourse and meeting** will be based on what happens here.

Further, the results of all that occurs here will be permanently displayed **at some supreme exposition**.

All the transient and **fluctuating** phenomena we see here will yield the fruit of eternal and **immutable** form.

#9

All **the variations** we observe in this world are then, for the sake of a **supreme happiness**, a **lofty tribunal**, for the sake of **exalted aims** as yet unknown to us.

Eleventh Aspect

Come, o **obstinate** friend!

Let us embark on a plane or a **train travelling east or west**, *that is, to the past or the future*.

Let us see what miraculous works that being has accomplished in other places.

Look, there are **marvels on every hand** like the **dwellings**, open spaces and **exhibitions** we see.

But they all differ *with respect to art and to form*.

Buna dikkat et ki; o kadar karışık, sür'atli, **kesretli**, hakikî perdeler içinde ne kadar mükemmel bir **intizam** vardır ki, her şey **yerli yerine** konuluyor.

Hayalî sinema perdeleri dahi, **bunun kadar muntazam** olamaz. Milyonlar **mahir sihirbazlar** dahi, bu san'atları yapamazlar.

Demek, *bize görünmeyen* o padişahın çok büyük **mu'cizeleri** vardır.

Ey sersem! Sen diyorsun: "Nasıl bu **koca memleket tahrib** edilip, başka yere kurulacak?"

İşte görüyorsun ki: Her saat, senin aklın kabul etmediği o **tebdil-i diyar gibi** çok **inkılablar**, **tebdiller** oluyor.

Şu toplanmak, **dağılmak** ve şu hallerden anlaşılıyor ki: Bu görünen **sür'atli içtimalar**, dağılmalar, **teşkilller**, tahribler içinde başka bir **maksad** var.

Bir saatlik içtima için on sene kadar masraf yapılıyor.

Demek bu **vaziyetler** maksud-u bizzât değiller. Bir **temsildir**, bir **taklidirler**.

O zât mu'cize ile yapıyor. Tâ suretleri alınıp **terkib** edilsin ve neticeleri **hıfzedilip** yazılsın.-

Nasıl ki, manevra meydan-ı imtihanının herşeyi kaydediliyordu ve yazılıyordu.

-Demek, **bir mecma-ı ekberde** muamele, bunlar üzerine devam edip dönecek.

Hem **bir meşher-i a'zamda** daimî gösterilecek.

Demek şu geçici, **kararsız** vaziyetler; **sabit** suretler, bâki meyveler veriyorlar.

Demek bu **ihtilâlât**; bir **saadet-i uzma**, bir **mahkeme-i kübra**, bilmediğimiz **ulvî gayeler** içindir.

Onbirinci Suret

Gel, ey **muannid** arkadaş!

Bir tayyareye, *ya şarka veya garba yani mazi ve müstakbele giden* bir **şimendifere** binelim.

Şu mu'cizekâr zâtın, sair yerlerde ne çeşit mu'cizeler gösterdiğini görelim.

İşte bak, gördüğümüz **menzil** ve meydan ve **meşher** gibi **acaibler**, **her tarafta** bulunuyor.

Lâkin **san'atça**, **suretçe** birbirinden ayırdırlar.

Note well, however, what order betokening manifest wisdom, what indications if evident compassion, what signs of lofty justice, and what fruits of comprehensive mercy, **are to be seen in these transient dwellings, these impermanent open spaces, these fleeting exhibitions.**

Anyone *not totally devoid of insight* will understand a certainty that no wisdom can be **imagined more perfect** than his, no providence **more beautiful** than his, no compassion **more comprehensive** than his, and no justice **more glorious** than his.

If, for the sake of argument, as you imagine, no **permanent abodes**, lofty places, fixed stations, **lasting residences**, or **resident** and **contented** population existed *in the sphere of his kingdom*,

and if **the truths of his wisdom, compassion, mercy and justice** had no realm in which to manifest themselves fully (*for this impermanent kingdom is no place for their full manifestation*)

- then we would be obliged **to deny the wisdom we see, to deny the compassion we observe, to deny the mercy that is in front of our eyes, and to deny the justice the signs of which are evident.** *This would be as idiotic as denying the sun, the light of which we clearly see at midday.*

We would also have to regard the one from whom proceed all these wise measures we see, all these **generous acts**, all these **merciful gifts**, as a **vile** gambler or treacherous **tyrant** (God forbid!).

This would be to turn truth on its head. And **turning a truth into its opposite** is **impossible**, *according to the unanimous testimony of all rational beings*,

excepting only **the idiot sophists** who deny everything.

There is, then, a realm apart from the present one. In it, there is a **supreme tribunal**, a **lofty place of justice**, an **exalted place of reward**, where all this compassion, wisdom, mercy and justice will be made fully **manifest**.

Twelfth Aspect

Come, let us return now. We will speak with the chiefs and officers of these various groups,

and looking at their **equipment** will inquire whether that equipment has been given them only for the sake of subsisting for a brief period in that realm,

or whether it has been given for the sake of **obtaining** a long **life of bliss** in another realm. Let us see.

We cannot look at everyone and his equipment. But *by way of example*, let us look at the **identity card** and register of this officer.

On his card, his rank, **salary**, duty, **supplies** and instructions are recorded.

Fakat buna iyi dikkat et ki: **O sebatsız menzillerde, o devamsız meydanlarda, o bekasız meşherlerde**; ne kadar bahir bir hikmetin intizamâtı, ne derece zahir bir inayetin işarâtı, ne mertebe âlî bir adaletin emarâtı, ne derece vâsî' bir merhametin semeratı **görünüyor**.

Basiretsiz olmayan herkes yakînen anlar ki: Onun hikmetinden **daha ekmel** bir hikmet ve inayetinden **daha ecmel** bir inayet ve merhametinden **daha eşmel** bir merhamet ve adaletinden **daha ecell** bir adalet olamaz ve **tasavvur** edilemez.

Eğer faraza tevehhüm ettiğin gibi, *daire-i memleketinde daimî menziller*, âlî mekânlar, sabit makamlar, **bâki meskenler**, **mukim** ahali, **mes'ud** raiyeti bulunmazsa;

şu **hikmet, inayet, merhamet, adaletin hakikatlarına şu bekasız memleket mazhar olamadığı malûm** ve onlara mazhar olacak, başka yerde de bulunmazsa;

o vakit *gündüz ortasında güneşin ışığını gördüğümüz halde güneşi inkâr etmek derecesinde bir ahmaklıkla, şu gözümüz önündeki hikmeti inkâr etmek ve şu müşahede ettiğimiz inayeti inkâr etmek ve şu gördüğümüz merhameti inkâr etmek ve şu pek kuvvetli emarâtı, işarâtı görünen adaleti inkâr etmek lâzım* gelir.

Hem bu gördüğümüz icraat-ı hakîmane ve **ef'al-i kerimane** ve **ihsanat-ı rahîmanenin** sahibini; **-hâşâ sümme hâşâ!**- **sefih** bir oyuncu, gaddar bir **zalim** olduğunu kabul etmek lâzımgelir.

Bu ise, hakikatlerin zıdlarına inkılabıdır. Halbuki **inkılab-ı hakaik**, **bütün ehl-i aklın ittifakıyla muhal**dir, mümkün değildir.

Yalnız, her şeyin vücudunu inkâr eden **Sofestaî eblehler** hariçtir.

Demek, bu diyardan başka bir diyar vardır. Onda bir **mahkeme-i kübra**, bir **ma'dele-i ulya**, bir **mekreme-i uzma** vardır ki; tâ şu merhamet ve hikmet ve inayet ve adalet tamamen **tezahür** etsinler.

Onikinci Suret

Gel şimdi döneceğiz. Şu cemaatlerin reisleriyle ve zabitleriyle görüşeceğiz

ve **techizatlarına** bakacağız ki; o techizat, yalnız o meydandaki kısa bir müddet içinde geçinmek için mi verilmiştir?

Yahut başka yerde uzun bir **saadet hayatı tahsil etmek** için mi verilmiştir? Görelim.

Herkese ve her techizata bakamayız. Fakat **nümune için** şu zabitin **cüzdân** ve defterine bakacağız:

Bu cüzdanda zabitin rütbesi, **maaşı**, vazifesi, **matlubatı**, düstur-u harekâtı vardır.

See, this rank has not been awarded him for just a few days; it may be given for a prolonged period.

It says on his card: “You will receive so much salary on such-and-such a day from the treasury .”

But the date in question will not arrive for a long time to come, after this realm has been vacated .

Similarly, the duty mentioned on his card has not been given for this **temporary** realm, but rather for the sake of earning a permanent **felicity** in the **proximity of the king**.

Then, too, the supplies awarded him cannot be merely for the sake of **subsisting** in this hospice of a few days’ duration; they can only be for the sake of a long and **happy** life.

The instructions make it quite clear that he is destined for a different place, that he is working for another realm.

Now look at these **registers**. They contain instructions for the use and disposition of weapons and equipment.

If there were no realm other than this, one **exalted** and eternal, that register with its categorical instructions and that identity card with its clear information, would both be quite meaningless.

Further, that **respected** officer, that **noble** commander , that **honoured** chief, would fall to a degree lower than that of all men; he would be more **wretched**, **luckless** , **abased**, afflicted, indigent and weak than everyone.

Apply the same principle to everything. Whatever you look upon **bears witness** that after this transient world another and eternal world exists.

O friend! This temporary world is like a **field**. It is a **place of instruction**, a market.

Without doubt a supreme tribunal and **ultimate happiness** will succeed it.

If you deny this, **you will be obliged** also to deny the identity cards of all the officers, their equipment and their orders; **in fact**, you will have to deny too all **the order existing in the country**, the existence of a government in it and all the measures that the government takes.

Then you will no longer deserve the name of man or the appellation of **conscious**. You will be more of a fool than **the sophists**.

Beware, do not imagine that the proofs of the transfer of creation from one realm to another are **restricted** to these twelve.

There are **indications** and proofs *beyond counting and enumeration*, all showing that this impermanent, **changing** kingdom **will be transformed** into a permanent and **immutable** realm.

Bak, bu rütbe birkaç günlük için değil; pek uzun bir zaman için verilebilir.

“Şu maaşı hazine-i hâssadan filan tarihte alacaksın” yazılıdır.

Halbuki o tarih, çok zaman sonra ve bu meydana kapandıktan sonra gelir.

Şu vazife ise; şu **muvaakat** meydana göre değil, belki **padişahın kurbünde** daimî bir **saadeti** kazanmak için verilmiştir.

Şu matlubat ise, birkaç günlük bu misafirhanede **geçinmek** için olamaz. Belki uzun ve **mes’udane** bir hayat için olabilir.

Şu düstur ise, bütün bütün açığa verir ki; cüzdan sahibi başka yere namzeddir, başka âleme çalır.

Bak şu **defter**lerde, âletler techizatının suret-i istimali ve mes’uliyetler vardır.

Halbuki eğer yalnız bu meydandan başka **âli**, daimî bir yer bulunmazsa; şu muhkem defter, o kat’î cüzdan, bütün bütün manasız olur.

Hem şu **muhterem** zabıt ve **mükerrem** kumandan ve **muazzez** reis; bütün ahaliden aşağı, herkesten daha **bedbaht**, daha **bîçare**, daha **zelil**, daha musibetli, daha fakir, daha zayıf bir derekeye düşer.

İşte buna kıyas et. Hangi şeye dikkat etsen **şehadet eder** ki: Bu fâniden sonra bir bâki var.

Ey arkadaş! Demek, bu muvaakat memleket bir **tarla** hükmündedir. Bir **talimgâh**tır, bir pazardır.

Elbette arkasında bir mahkeme-i kübra, bir **saadet-i uzma** gelecektir.

Eğer bunu inkâr etsen; bütün zabıtlardaki cüzdanları, defterleri, techizatları, düsturları **belki şu memleketteki bütün intizamı**, hattâ hükûmeti inkâr etmeğe **meçbur olursun** ve bütün vaki’ olan icraatın vücudunu tekzib etmek lâzım gelir.

O vakit sana, insan ve **zîşuur** denilmez. **Sofestailerden** daha akılsız olursun.

Sakın zannetme; tebdil-i memleket delilleri bu “Oniki Suret”e **münhasır**dır.

Belki **hadd ü hesaba gelmez emareler**, deliller var ki: Şu kararsız **mütegayyir** memleket; zevalsiz, **müstekar** bir memlekete **tahvil edilecektir**.

There are also *innumerable* signs and **evidences** that men **will be taken** from this temporary hospice and sent to **the eternal seat of rule** of all creation.

I will show one proof **in particular** that is stronger than all the twelve aspects taken together.

Come now, look, in the midst of **the great assembly** visible in the distance the same **noble commander** *whom we previously saw on the island, adorned with numerous decorations*, is making an **announcement**.

Let us go and listen.

Hem *hadd ü hesaba gelmez* işaretler, **alâmetler** var ki: Bu ahali, şu muvakkat misafirhanelerden **alınacak**, **saltanatın makarr-ı daimîsine** gönderilecek.

Bâhusus, gel sana “Oniki Suret” kuvvetinden daha kuvvetli bir bürhan daha göstereceğim.

İşte gel bak, şu uzaktaki görünen **cemaat-ı azîme** içinde, *evvel adada gördüğümüz büyük nişan sahibi* **Yaver-i Ekrem** bir **tebligatta** bulunuyor.

Gidelim, dinleyelim.

www.risaleglobal.com

See, that **luminous** and most noble commander is conveying a **supreme edict**, beautifully inscribed. He says:

“Prepare yourselves; you will go to another and permanent realm, a realm such that this one will appear as a **dungeon** by comparison.

You will go to **the seat of rule** of our king, and there receive his compassion and his **bounty**, if you heed this edict well and obey it.

But if you **rebel** and disobey it, you will be cast into **awesome** dungeons.” Such is the message that he conveys.

If you look at the **decree**, you will see that it bears such a **miraculous seal** that it cannot in any way be imitated.

Everyone apart from idiots such as yourself knows of a certainty that the decree is from the king.

Moreover, the noble commander bears such bright **decorations** that everyone except those **blind** like yourself understands full well that he is the **veracious** conveyer of the king’s **orders**.

Is it at all possible that the teaching of transfer from one realm to another, challengingly **conveyed** by that noble commander in the **supreme edict** he has received, should at all be open to **objection**?

No, it is not **possible**, unless we deny all that we have seen.

Now, o friend, it is your turn to speak. Say what you have to say.

“What should I say? What can be said to contradict all of this? Who can speak against the sun **at midday**? I say only:

Praise be to God. A hundred thousand thanks that I have been saved from the **dominance** of **fancy** and **vain imagination**, and **delivered** from an eternal dungeon and prison.

I have come to believe that there is an **abode of felicity** in **the proximity of the monarch**, separate from this **confused** and impermanent hospice.”

Our comparison indicating the truth of **resurrection** and the **hereafter** is now complete.

Now **with God’s grace**, we will pass on to **the most exalted truth**.

We shall set forth **twelve interrelated Truths**, corresponding to **the twelve Aspects** discussed above, as well as an **Introduction**.

Bak o **parlak** yaver-i ekrem, bak o yüksekte ta’lik edilmiş **ferman-ı a’zamı** ahaliye bildiriyor ve diyor ki:

“Hazırlanınız; başka, daimî bir memlekete gideceksiniz. Öyle bir memleket ki, bu memleket ona nisbeten bir **zindan** hükmündedir.

Padişahımızın **makarr-ı saltanatına** gidip merhametine, **ihsanlarına** mazhar olacaksınız. Eğer güzelce bu fermanı dinleyip itaat etseniz.

Yoksa **isyan** edip dinlemezseniz, **müdhiş** zindanlara atılacaksınız.” gibi tebligatta bulunuyor.

Sen de görüyorsun ki; o **ferman-ı a’zamda** öyle **i’cazkâr** bir **turra** var ki, hiçbir vechile kabil-i taklid değil.

Senin gibi sersemlerden başka herkes; o ferman, padişahın fermanı olduğunu kat’î bilir.

Ve o parlak yaver-i ekremde öyle **nişanlar** var ki; senin gibi **körlerden** başka herkes o zâtı, padişahın pek **doğru** tercüman-ı **evamiri** olduğunu yakînen anlar.

Acaba o yaver-i ekrem o **ferman-ı a’zamla** beraber bütün kuvvetiyle dava edip **tebliğ** ettikleri şu tebdil-i memleket mes’alesi, hiç kabil midir ki **itiraz** kabul etsin.

Evet **kabil** değil! İllâ ki, bütün bu gördüğümüz her şeyi inkâr edesin.

Şimdi ey arkadaş!.. Söz senindir, söyle. Ne diyorsan de!

-Ben ne diyeceğim, daha buna karşı bir şey denebilir mi? **Gündüz ortasında** güneşe karşı söz söylenir mi? Yalnız derim ki:

Elhamdülillah, yüzbin defa şükür olsun ki; **vehim** ve **heva tahakkümünden**, nefis ve heves esaretinden kurtulup, daimî hapis ve zindandan **halâs** oldum

ve inandım ki: Bu **karmakarışık**, kararsız misafirhanelerden başka ve **kurb-u şahane**de bir **diyar-ı saadet** vardır; biz de ona namzediz.

İşte **haşır** ve **âhiretten** kinaye ve ibaret olan şu hikâye-i temsiliye burada tamam oldu.

Şimdi **tevfik-ı İlahî ile hakikat-ı ulyaya** geçeceğiz.

Geçmiş “**Oniki Suret’e** mukabil “**Oniki mütesanid Hakikat**” ile bir “**Mukaddime**” beyan edeceğiz.

[By means of a few indications, we refer here to several matters explained elsewhere, that is, in the Twenty-Second, Nineteenth and Twenty-Sixth Words.]

First Indication

The foolish man in the previous story and his **trustworthy** companion correspond to three other pairs:

The **instinctual soul** and the heart;

The **students of philosophy** and the **pupils** of the All-Wise Qur'an;

The **people of unbelief** and the **community** of Islam.

The worst error and **misguidance** of the students of philosophy, the people of unbelief and the instinctual soul, lies in not recognizing God.

Just as in the preceding story the trustworthy man said, "There can be no **letter** without a **scribe**, no **law** without a legislator," we too say the following:

A book, **particularly one in each word of which a minute pen has inscribed another whole book, and in each letter of which a magnificent poem has been traced with a fine pen**. Cannot be without a writer; this would be entirely impossible.

So too this cosmos cannot be without its **inscriber**; this is **impossible to the utmost degree**.

For the cosmos is precisely such a book that each of its pages **includes** many other books, each of its words contains a book, and each of its letters contains a poem.

The **face of the earth** is but a single page in the book of the cosmos. See how many books it contains.

Every tree is a word, including many **pages**.

Every fruit is a letter, and every seed is a **dot**. In that dot is contained the **index** of the whole tree in its vastness.

A book such as this can have been inscribed only by the mighty pen of a **Possessor of Glory** Who enjoys **the attributes of splendour and beauty**, and Who is **the holder of infinite wisdom and power**.

Faith, then, follows inevitably on the **observation** of the world, unless one is **drunk** on misguidance.

Similarly, a house cannot arise without a builder,

particularly a house **adorned** with miraculous **works of art, wondrous designs, and amazing ornaments**.

As much art has been put into one of its stones as into a whole **palace**.

No intelligence will accept that it could arise without a builder; definitely it needs a **master** architect.

[Birkaç işaretle başka yerlerde yani Yirmiikinci, Ondokuzuncu, Yirmialtıncı Sözlerde izah edilen birkaç mes'eleye işaret ederiz.]

Birinci İşaret

Hikâyedeki sersem adamın o **emin** arkadaşıyla, üç hakikatları var.

Birincisi: **Nefs-i emmarem** ile kalbimdir.

İkincisi: **Felsefe şakirdleriyle**, Kur'an-ı Hakîm **tilmizleridir**.

Üçüncüsü: **Ümmet-i İslâmiye** ile **millet-i küfriye**dir.

Felsefe şakirdleri ve millet-i küfriye ve nefis-i emmarenin en müdhiş **dalaleti**, Cenab-ı Hakk'ı tanımamaktadır.

Hikâyede nasıl emin adam demişti: "Bir **harf kâtibsiz** olmaz, bir **kanun** hâkimsiz olmaz." Biz de deriz:

Nasıl ki bir kitab, **bâhusus öyle bir kitab ki; her kelimesi içinde küçük kalemle bir kitab yazılmış, her harfi içinde ince kalem ile muntazam bir kaside yazılmış**. Kâtibsiz olmak, son derece muhaldir.

Öyle de şu kâinat **nakkaşsız** olmak, son derece **muhaller muhaldir**.

Zira bu kâinat öyle bir kitabdır ki, her sahifesi çok kitabları **tazammun eder**. Hattâ her kelimesi içinde bir kitab vardır. Her bir harfi içinde bir kaside vardır.

Yeryüzü bir sahifedir, ne kadar kitab içinde var.

Bir ağaç bir kelimedir, ne kadar **sahifesi** vardır.

Bir meyve bir harf; bir çekirdek, bir **nokta**dır. O noktada koca bir ağacın programı, **fihristesi** var.

İşte böyle bir kitab, **evsaf-ı celal ve cemale, nihayetsiz kudret ve hikmete mâlik** bir Zât-ı **Zülcenal**'in nakş-ı kalem-i kudreti olabilir.

Demek âlemin **şuhuduyla**, bu iman lâzım gelir. İllâ ki, dalaletten **sarhoş** olmuş ola.

Hem nasıl ki bir hane ustasız olmaz.

Bâhusus öyle bir hane ki; hârîka **san'atlarla, acib nakışlarla, garib zînetlerle tezyin edilmiş**.

Hattâ her bir taşında, bir **saray** kadar san'at dercedilmiş.

Ustasız olmak, hiçbir akıl kabul edemez, gayet **mahir** bir san'atkâr ister.

Moreover, within the building, veritable rooms take shape and change each hour **with the utmost order** and ease, *just as if clothes were being changed*, or as if scenes were passing across a cinema screen.

We can say even that **numerous** little rooms are constantly being created in each of those scenes.

In like manner, the cosmos also requires an **infinitely** wise, **all-knowing** and **all-powerful** maker.

For the **magnificent** cosmos is a palace that has the sun and the moon as its lamps and the stars as its candles;

time is like a rope or **ribbon** hung within it, on to which **the Glorious Creator** each year **threads** a new world.

And within the world that He thus threads on the string of time He places three hundred and sixty fresh and **orderly** forms. He changes them *with the utmost orderliness and wisdom*.

He has made the face of the earth a bounteous spread and He **adorns** it in each spring with three hundred thousand species of creation, that He fills *with innumerable kinds of generous gifts*.

This He does in such a fashion that they all stand apart from each other, *quite separate and distinct, despite their being at the same time so close and intermingled*.

Is it possible to **overlook** the existence of the Maker of such a palace?

Again, to deny the existence of the sun, on a cloudless day at noon, when its traces are to be observed and its **reflection** is to be seen **in every bubble on the surface of the ocean, in every shining object on dry land, and in every particle of snow** -to make such a denial would be to rave like the deranged.

For if one denied and refused to accept the existence of the single, unique sun,

he would be compelled to accept the existence of a whole series of **minor suns**, each real and *existent in its own right, as numerous as the drops and bubbles of the ocean, as countless as the particles of snow*.

It would be **necessary** to believe that each **minute particle** contains a huge sun, *even though the particle is large enough only to contain itself*.

It would be an even greater sign of lunacy and misguidance to refuse one's assent to the attributes of perfection of the Glorious Creator, even while beholding the well-ordered cosmos that is constantly changing in wise and regular fashion, that is being ceaselessly renewed in disciplined manner.

This, too, would be like **the ravings of a lunatic**, since it would then become necessary to believe and accept that **absolute divinity** is present in all things, even a particle.

For every **particle** of air is somehow able to enter and work its effects upon every flower, fruit and leaf,

Bâhusus o saray içinde sinema perdeleri gibi her saatte hakikî menziller teşkil edilip, kemal-i intizamla elbise değiştirdiği gibi değiştiriyor.

Hattâ her bir hakikî perde içinde, **müteaddid** küçük küçük menziller icad ediliyor.

Öyle de şu kâinat **nihayetsiz** hakîm, **alîm, kadîr** bir sânî ister.

Çünkü şu **muhteşem** kâinat öyle bir saraydır ki: Ay, Güneş lâmbaları; yıldızlar, mumları;

zaman, bir ip, bir **şerittir** ki, o **Sânî**'-i **Zülcelal** her sene bir başka âlemi ona **takıp**, gösteriyor.

O taktığı âlemin içinde üçyüz altmış tarzda **muntazam** suretlerini tecdid ediyor. *Kemal-i intizamla ve hikmetle* değiştiriyor.

Yeryüzünü bir sofra-i nimet yapmış ki, her bahar mevsiminde, üçyüzbin enva'-ı masnuatıyla tezyin ediyor. **Hadd ü hesaba gelmez enva**'-ı *ihsanatıyla* dolduruyor.

Öyle bir tarzda ki, *nihayet ihtilat içinde ve karışmış oldukları halde, nihayet derecede imtiyaz ve farkla birbirlerinden ayrılıyor*.

Başka cihetleri buna kıyas et. Nasıl, böyle bir sarayın **Sânî**'inden **gaflet** edilebilir?

Hem nasıl ki *bulutsuz, gündüz ortasında*, Güneşin **deniz yüzünde bütün kabarcıklar üstünde ve karada bütün parlak şeylerde ve karın bütün parçalarında** cilvesi görüldüğü ve **aksi** müşahede edildiği halde **Güneşi inkâr etmek**, ne derece acib bir divanelik hezeyanıdır.

Çünkü o vakit bir tek Güneşi inkâr ve kabul etmemekle;

katarat sayısınca, kabarcıklar mikdarınca, parçalar adedince, hakikî ve *bil'asale güneşçikleri* kabul etmek lâzım geliyor.

Her **zerrecikte** (*ki ancak bir zerre sıkışabildiği halde*) koca bir Güneşin içinde kabul etmek **lâzım** geldiği gibi,

aynen öyle de: *Şu sıravari içinde her zaman hikmetle değişen ve düzgünlük içinde her vakit tazelenen şu muntazam kâinatı* görüp, **Hâlık-ı Zülcelal**'i **evsaf-ı kemaliyle** tasdik etmemek, ondan daha berbad bir dalalet divaneliğidir,

bir mecnunluk hezeyanıdır. Zira her şeyde, hattâ her bir zerrede bir **uluhiyet-i mutlaka** kabul etmek lâzımdır.

Çünkü meselâ havanın her bir **zerresi**; her bir çiçek ile her bir meyveye, her bir yaprağa girer ve işleyebilir.

and unless the particle be entrusted with this task by a Creator, it must know of itself the **structure** and **form** of all the objects *it penetrates and affects*.

In other words, it must **possess all-encompassing** power and knowledge.

Every particle of soil is **potentially capable of** giving rise to all the different seeds that exist.

If it is not acting under command, it must **contain** within itself equipment and instruments corresponding to all the various trees and plants in the world.

#14

Or, to put it differently, one must attribute to the particle such **artistry** and **power** that it is aware of the **structure** of each of them, knows the **forms** that each of them is caused to assume, and is capable of fashioning those forms.

Compare other matters with this.

From this you can understand that in all things there are numerous and **manifest** proofs of **God's Unity**.

To create all things from one thing, and to make all things into one thing, is a task possible only for the Creator of all things.

Pay heed to the sublime declaration:

"There is naught but proclaims His Glory with praise."

For if one does not accept God, **the One and Unique**, one must accept **gods as numerous as created beings**.

Second Indication

In our story, we made mention of a **Most Noble Commander** and said that whoever is not blind and sees his **decorations** and **medals** will understand that he acts in accordance with the commands of a monarch and is his **favoured servant**.

Now that Most Noble Commander is **the Most Noble Messenger of God**, *may peace and blessings be upon him*.

The **sacred** Creator of so **ornamented** a cosmos must of necessity have a Noble Messenger, just as the **sun** must of necessity have light.

For it is impossible that the sun does not emit **light**, and **Divinity** cannot be without showing itself through the sending of **prophets**.

Is it at all possible that a **beauty of utter perfection** should not desire to manifest itself by means of one who will demonstrate and display it?

Is it at all possible that a perfection of beautiful **artistry** should not desire to make itself known by means of a **herald that will draw men's gazes upon it**?

İşte şu zerre, eğer memur olmazsa, bütün **girebildiği ve işlediği** masnuların **tarz-ı teşkilatını** ve **suretlerini** ve heyetlerini bilmek lâzımdır, tâ içinde işleyebilsin.

Demek **muhit** bir ilim ve kudrete **mâlik** olmalı ki, böyle yapsın.

Meselâ, toprakta her bir zerresi **kabildir** ki, muhtelif bütün tohumlar ve çekirdeklere medar ve menşe olsun.

Eğer memur olmazsa, lâzım geliyor ki: Otlar ve ağaçlar adedince manevî cihazat ve makineleri **tazammun** etsin.

Veyahut onların bütün **tarz-ı teşkilatını** bilir, yapar, bütün onlara giydirilen **suretleri** tanır, dikebilir bir **san'at** ve **kudret** vermek lâzım gelir.

Daha sair mevcudatı da **kiyas et**.

Tâ anlayacaksın ki: Her şeyde **aşikâre**, **vahdaniyetin** çok delilleri var.

Evet bir şeyden her şeyi yapmak ve her şeyi bir tek şey yapmak, her şeyin Hâlık'ına has bir iştir.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

ferman-ı zîşanına dikkat et.

Demek **Vâhid-i Ehad'**ı kabul etmemek ile, **mevcudat adedince ilahları** kabul etmek lâzımgelir.

İkinci İşaret

Hikâyede bir **yaver-i ekrem**den bahsedilmiş ve denilmiş ki: Kör olmayan herkes onun **nişanlarını** görmekle anlar ki: O zât, padişahın emriyle hareket eder ve onun **has bendesidir**.

İşte o yaver-i ekrem, **Resul-i Ekrem'**dir (*Aleyhissalâti Vesselâm*).

Evet şöyle **müzeyyen** bir kâinatın, öyle **mukaddes** bir Sâni'ine böyle bir Resul-i Ekrem, ışık **şemse** lüzumu derecesinde elzemdir.

Çünkü nasıl Güneş, **ziya** vermeksizin mümkün değildir. Öyle de **uluhiyet** de, **peygamberleri** göndermekle kendini göstermeksizin mümkün değildir.

Hem hiç mümkün olur mu ki, **nihayet kemalde** olan bir **cemal**; gösterici ve tarif edici bir vasıta ile kendini göstermek istemesin?

Hem mümkün olur mu ki; gayet cemalde bir kemal-i **san'at**, *onun üzerine enzar-ı dikkati celbeden* bir **dellâl** vasıtasıyla teşhir istemesin?

Is it at all possible that the universal monarchy of all-embracing dominicality should not desire to announce its unity and eternal besoughtness throughout the different levels of multiplicity and particularity by means of an envoy possessing two aspects?

By the two aspects, we mean that he is both the envoy of the realm of multiplicity to the Divine Court, by virtue of his universal worship,

and also the messenger of the Divine Court to the realm of multiplicity, by virtue of his closeness to God and being entrusted with His message.

Is it at all possible that a possessor of infinite inherent beauty should not wish both to behold himself and to display to others, in numerous mirrors, the charms of his beauty and the allurements of his fairness?

God's Messenger is His beloved, making himself beloved of Him by means of his worship and holding up a mirror to Him,

and he is also the bearer of His message, making Him beloved of men and demonstrating to them the beauty of His Names.

#15

Is it at all possible that the owner of treasures full of wondrous miracles, rare and valuable items, should not wish and desire to display them to men's gaze by means of an expert jeweller, and eloquent describer, thereby revealing his hidden perfections?

Is it at all possible that the One Who manifests the perfection of all His Names in the cosmos by means of artful adornment for men to look upon, so that the cosmos comes to resemble a palace decorated with all kinds of wondrous and subtle art, should not also designate a teacher and a guide to the wonders of his creation?

Is it at all possible that the Lord of the cosmos should not solve, by means of a messenger, the complex talisman of the aim and purpose of all the changes that take place in the cosmos, and the riddle contained in the three difficult questions posed by all beings: "What is our origin? What is our destination? What is our purpose?"

Is it at all possible that the Glorious Maker Who makes Himself known to sentient beings by means of His fair creation, and Who makes himself loved by means of His precious bounties, should not also communicate to sentient beings, by means of a messenger, what His pleasure desires of them in exchange?

Is it at all possible that God should create mankind in a form predisposing it to suffer the consciousness of multiplicity but also containing the ability to engage in universal worship, without at the same time wishing to turn it away from multiplicity to unity, by means of a teacher and guide?

Hem hiç mümkün olur mu ki; bir rububiyet-i âmmenin saltanat-ı külliyesi, kesret ve cüz'iyat tabakatında vahdaniyet ve samedaniyetini, zülcenaheyn bir meb'us vasıtasıyla ilânını istemesin!

Yani o zât, ubudiyet-i külliye cihetiyle kesret tabakatının dergâh-ı İlahiye elçisi olduğu gibi,

kurbiyet ve risalet cihetiyle dergâh-ı İlahînin kesret tabakatına memurudur.

Hem hiç mümkün olur mu ki; nihayet derecede bir hüsn-ü zâtî sahibi, cemalinin mehasinini ve hüsnünün letaifini âyinelere görmek ve göstermek istemesin!

Yani bir habib resul vasıtasıyla ki; hem habibdir, ubudiyetiyle kendini ona sevdiren, âyinedarlık eder.

Hem resuldür; onu mahlukatına sevdiren, cemal-i esmasını gösterir.

Hem hiç mümkün olur mu ki; acib mu'cizelerle, garib ve kıymetli şeylerle dolu hazineler sahibi, sarraf bir tarif edici ve vassaf bir teşhir edici vasıtasıyla enzar-ı halka arz ve başlarında izhar etmekle, gizli kemalâtını beyan etmek irade etmesin ve istemesin?

Hem mümkün olur mu ki; bu kâinatı bütün esmasının kemalâtını ifade eden masnuatla tezyin ederek seyir için garib ve ince san'atlarla süslenilmiş bir saraya benzetsin de, rehber bir muallim tayin etmesin?

Hem hiç mümkün olur mu ki; bu kâinatın sahibi, şu kâinatın tahavvülâtındaki maksad ve gaye ne olacağını, müş'ir-i tilsim-i muğlakını, hem mevcudatın "Nereden? Nereye? Necisin?" üç sual-i müşkilin muammasını bir elçi vasıtasıyla açtırmazın!

Hem hiç mümkün olur mu ki; bu güzel masnuat ile kendini zîşuura tanıttıran ve kıymetli nimetler ile kendini sevdiren Sâni'-i Zülcelal; onun mukabilinde zîşuurdan marziyatı ve arzuları ne olduğunu bir elçi vasıtasıyla bildirmesin!

Hem hiç mümkün olur mu ki; nev'-i insanı, şuurca kesrete mübtela, istidadca ubudiyet-i külliye müheyya suretinde yaratıp, muallim bir rehber vasıtasıyla onları kesretten vahdete yüzlerini çevirmek istemesin!

There are numerous other **functions of prophethood**, each of which is a **decisive proof** that **Divinity** necessarily implies **messengerhip**.

Did anyone ever appear in the world **more worthy** and **more in possession** of the **abovementioned qualities and functions** than Muhammad, the Arabian Prophet, *may peace and blessings be upon him?*

Has time ever shown us one **more fitting and suited** to the **rank of messengerhood** and **the task of conveying God's message?** No, by no means!

He is **the master of all messengers**, **the foremost of all prophets**, **the leader of all pure ones**, **the closest to God of all those who have drawn nigh unto Him**, **the most perfect of all creatures**, the monarch of all guides to righteousness.

Quite apart from the countless **indications of his prophethood** deriving from more than a thousand miracles, such as **the splitting of the moon** and **the flowing of water from his fingers**, *that all scholars unanimously confirm,*

the **supreme miracle** of the **Glorious Qur'an** -*an ocean of truth and a book miraculous in forty different respects*- is itself enough to demonstrate his **prophethood** as clearly as the sun.

Since we discuss the forty different **aspects of the Qur'an's miraculousness** in other treatises, **particularly** the Twenty-Fifth Word, we curtail our discussion of the matter here.

#16

Third Indication

Let it not be thought that petty man is too insignificant for this vast world to be brought to an end and another realm to be unfolded **simply for the sake of his being brought to account.**

For apparently petty man bears great importance as the **master** of all **creatures**, **by virtue of the comprehensiveness** of his disposition, as **the herald of God's monarchy**, and the manifester of **universal worship**.

Also let nobody ask: "How can one earn **eternal torment** in the course of a very brief life?"

For **unbelief** seeks to drag creation, **something as valuable and exalted as a letter written by God**, down to the depths of **meaninglessness** and **purposelessness**.

It is an **insult** to all being, since it denies and rejects the manifestations and impresses of **God's Sacred Names** that are visible in all being,

and it seeks to **negate** all the **infinite** proofs that demonstrate the **veracity** and **truthfulness** of God Almighty.

Hence, unbelief is a **crime** of infinite proportions, deserving of infinite punishment.

Daha bunlar gibi çok **vezaif-i nübüvvet** var ki, her biri bir **bürhan-ı kat'î**dir ki: **Uluhiyet**, **risaletsiz** olamaz.

Şimdi acaba âlemde Muhammed-i Arabî **Aleyhissalâtu Vesselâm**'dan -*beyan olunan evsaf ve vezâife*- **daha ehil** ve **daha câmi'** kim zuhur etmiş?

Ve **rütbe-i risalete** ve **vazife-i tebliğ**e ondan **daha elyak**, **daha evfak** hiç zaman göstermiş midir? Hâyır, aslâ ve kat'â!

Belki o, **bütün resullerin seyyididir**, **bütün enbiyanın imamıdır**, **bütün asfiyanın serveridir**, **bütün mukarrebînin akrebidir**, **bütün mahlukatın ekmeledir**, bütün mürşidlerin sultanıdır.

Evet *ehl-i tahkikatın ittifakıyla*, **Şakk-ı Kamer** ve **parmaklarından su akması** gibi bine baliğ mu'cizatından hadd ü hesaba gelmez **delail-i nübüvvet**inden başka,

Kur'an-ı Azîmüştan gibi *bir bahr-i hakaik ve kırk vecihle mu'cize olan mu'cize-i kübra*, Güneş gibi **risaletini** göstermeğe kâfidir.

Başka risalelerde ve **bilhâssa** Yirmibeşinci Söz'de **Kur'anın** kırka karib **vücut-u i'cazından** bahsettiğimizden burada kısa kesiyoruz.

Üçüncü İşaret

Hatıra gelmesin ki: Bu küçük insanın ne ehemmiyeti var ki, bu azîm dünya **onun muhasebe-i a'mali için** kapansın, başka bir daire açılsın?

Çünkü bu küçük insan, **câmiyet-i fitrat itibariyle** şu **mevcudat** içinde bir **ustabaşı** ve bir **dellâl-ı saltanat-ı İlahiye** ve bir **ubudiyet-i külliye**ye mazhar olduğundan büyük ehemmiyeti vardır.

Hem hatıra gelmesin ki: Kısacık bir ömürde nasıl **ebedî bir azaba** müstehak olur?

Zira **küfür**; şu **mektubat-ı Samedaniye derecesinde ve kıymetinde olan** kâinatı **manasız**, **gayesiz** bir derekeye düşürdüğü için,

bütün kâinata karşı bir **tahkir** olduğu gibi; bu mevcudatta cilveleri, nakışları görünen bütün **esma-i kudsiye-i İlahiye**yi inkâr ile red

ve Cenab-ı Hakk'ın **hakkaniyet** ve **sıdkını** gösteren **gayr-ı mütenahî** bütün delillerini **tekzib** olduğundan nihayetsiz bir cinayettir.

Nihayetsiz **cinayet** ise, nihayetsiz azabı îcab eder.

Fourth Indication

In the story, we saw by means of twelve aspects that a king who had one realm resembling a **transient** hospice must of a necessity have another realm, one eternal and permanent, **manifesting his splendour** and the sublimity of his power.

In the same way, it is not at all possible that **the Eternal Creator** of the transient world should not create also an eternal realm.

It is not possible that **the Everlasting Maker** of this fine but **unstable** cosmos, should not create another cosmos, **permanent** and **lasting**.

It is not possible that the **Wise, Powerful** and **Merciful Creator** of this world, *which is like an exhibition, or a testing-ground, or a field*, should not create also a hereafter *in which the purposes of this world shall be made manifest*.

Entry is to be had to this truth by means of twelve gates, and the twelve gates are to be unlocked by means of twelve other truths.

We will begin with the shortest and simplest of them.

First Truth

The **Gate** of **Dominicality** and **Sovereignty**, the **Manifestation** of the Name of **Sustainer**

Is it at all possible that the glory of God's dominicality and His **Divine sovereignty** should create a cosmos such as this, **in order to display His perfections, with such lofty aims and elevated purposes**, without establishing a reward for those believers *who through faith and worship respond to these aims and purposes*?

Or that He should not punish those misguided ones *who treat His purposes with rejection and scorn*?

Second Truth

The **Gate** of **Generosity** and **Mercy**, the **Manifestation** of the Names of **Generous** and **Merciful**

Is it at all possible that the Lord of this world, *Who in His works demonstrates infinite generosity, infinite mercy, infinite splendour and infinite glory*, should not give reward **in a manner befitting His generosity and mercy**, and not punish **in a manner befitting His splendour and glory**?

If one looks at the disposition of affairs in this world, one sees that all animate beings -from **the weakest** to **the most powerful**- are given some fitting form of **sustenance**.

*{All licit nourishment is obtained not through the exercise of strength, but through the existence of need. The decisive proof of this

Dördüncü İşaret

Nasıl ki hikâyede oniki suretle gördük ki: Hiçbir cihetle mümkün değil; öyle bir padişahın, öyle **muvaqqat** misafirhane gibi bir memleketi bulunsun da, **müstekar** ve **haşmetine mazhar** ve saltanat-ı uzmasına medar diğer daimî bir memleketi bulunmasın.

Öyle de hiçbir vecihle mümkün değil ki; bu fâni âlemin **bâki Hâlik**'i, bunu icad etsin de, bâki bir âlemi icad etmesin?

Hem mümkün değil: Şu bedî' ve **zâil** kâinatın **sermedî Sâni**'i bunu halk etsin de, **müstekar** ve **daimî** diğer bir kâinatı icad etmesin?

Hem mümkün değil: *Bu meşher ve meydan-ı imtihan ve tarla hükmünde olan dünyanın Hakîm ve Kadîr ve Rahîm olan Fâtır*'ı onu yaratsın, *onun bütün gayelerine mazhar olan dâr-ı âhireti halk etmesin?*

Bu hakikata oniki kapı ile girilir. Oniki hakikat ile o kapılar açılır.

En kısa ve basitten başlarız:

Birinci Hakikat

Bâb-ı rububiyet ve **saltanattır** ki, ism-i **Rabb**'in **cilvesidir**.

Hiç mümkün müdür ki: Şe'n-i rububiyet ve **saltanat-ı uluhiyet**, bâhusus böyle bir kâinatı, **kemalâtını göstermek için gayet âli gayeler ve yüksek maksadlar ile** icad etsin, *onun gayat ve makasidına karşı iman ve ubudiyetle mukabele eden mü'minlere mükâfatı bulunmasın.*

Ve o makasıdı red ve tahkir ile mukabele eden ehl-i dalalete mücazat etmesin?

İkinci Hakikat

Bâb-ı kerem ve **rahmettir** ki, **Kerim** ve **Rahîm** isminin cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: *Gösterdiği âsâr ile nihayetsiz bir kerem ve nihayetsiz bir rahmet ve nihayetsiz bir izzet ve nihayetsiz bir gayret sahibi olan* şu âlemin Rabbi; **kerem ve rahmetine lâıyk mükâfat, izzet ve gayretine şayeste mücazatta bulunmasın.**

Evet şu dünya gidişatına bakılsa görülüyor ki; en âciz, **en zaîften tut tâ en kavîye** kadar her canlıya lâıyk bir **rızık** veriliyor.

{(Haşiyeye): **Rızık-ı helâl**, iktidar ile alınmadığına, belki **iftikara binaen verildiğine delil-i kat'î**:

is that powerless infants enjoy the finest of livelihoods, while strong wild beasts suffer from all kinds of deficiency,

and that fish, for all their lack of intelligence, wax fat, while the cunning fox and monkey remain thin in their quest for livelihood.

There is, therefore, an inverse relationship between sustenance on the one hand and strength and will power on the other.

The more one relies on strength and will power the more difficult it will be to sustain one's livelihood.}

Indeed, the weakest and most powerless are given the best form of sustenance.

This largesse and bounty is distributed with such lofty generosity that a hand of infinite generosity is manifestly at work.

For example, in the spring, all the trees are garbed in clothes as fine as silk, just like the houris in Paradise,

they are encrusted with flowers and fruits, as if with jewels, and caused to offer us numerous varieties of the choicest fruits, on branches delicately outstretched like the hands of a servant.

Similarly, we are given wholesome and sweet honey to eat, from the hand of the bee with its sting;

we are clothed in the finest and softest of clothes by means of an insect that has no hands;

and within a small seed a great treasure of mercy is preserved for us.

It is self-evident that all of this is the effect of a most beautiful generosity, a most delicate sense of mercy.

Then, too, the fact that, with the exception of man and certain wild animals, all things, from the sun, the moon and earth to the smallest of creatures, perform their functions with the utmost exactitude,

do not overstep their bounds by an inch, and observe a universal obedience in a spirit of great awe

- this shows that they act by the command of a Possessor of great glory and dignity.

It is also apparent that the fashion in which all mothers, in the vegetable, animal and human realms, succour their weak and powerless infants with the delicate nurture of milk, in tender compassion, is a manifestation of God's all-embracing mercy.

*{The fact that a hungry lion will prefer its offspring to itself, and give to it a piece of meat it would otherwise have eaten;

that the cowardly rabbit will attack a lion in order to protect its young;

İktidarsız yavruların hüsn-ü maişeti ve muktedir canavarların dîk-ı maişeti;

hem zekâvetsiz balıkların semizliği ve zekâvetli, hileli tilki ve maymunun derd-i maişetle vücudça zaflığıdır.

Demek rızık, iktidar ve ihtiyar ile ma'kûsen mütenasibdir.

Ne derece iktidar ve ihtiyarına güvense, o derece derd-i maişete mübtela olur.}

En zaîf, en âcize en iyi rızık veriliyor. Her dertliye ummadığı yerden derman yetiştiriliyor.

Öyle ulvî bir keremle ziyafetler, ikramlar olunuyor ki, nihayetsiz bir kerem eli içinde işlediğini bedâhетен gösteriyor.

Meselâ, bahar mevsiminde cennet hurileri tarzında bütün ağaçları sündüs-misal libaslar ile giydirip,

çiçek ve meyvelerin murassaatıyla süslendirip hizmetkâr ederek onların latif elleri olan dallarıyla, çeşit çeşit en tatlı, en musanna' meyveleri bize takdim etmek;

hem zehirli bir sineğin eliyle şifalı en tatlı balı bize yedirmek;

hem en güzel ve yumuşak bir libası elsiz bir böceğin eliyle bize giydirmek;

hem rahmetin büyük bir hazinesini küçük bir çekirdek içinde bizim için saklamak;

ne kadar cemil bir kerem, ne kadar latif bir rahmet eseri olduğu bedaheten anlaşılır.

Hem insan ve bazı canavarlardan başka, Güneş ve Ay ve Arz'dan tut, tâ en küçük mahluka kadar her şey kemal-i dikkatle vazifesine çalışması,

zerrece haddinden tecavüz etmemesi, bir azîm heybet tahtında umumî bir itaat bulunması;

büyük bir celal ve izzet sahibinin emriyle hareket ettiklerini gösteriyor.

Hem gerek nebatî ve gerek hayvanî ve gerek insanî bütün vâlidelerin o rahîm şefkatleriyle ve süt gibi o latif gıda ile o âciz ve zaîf yavruların terbiyesi, ne kadar geniş bir rahmetin cilvesi işlediği bedaheten anlaşılır.

{(Haşiye): Evet aç bir arslan, zaîf bir yavrusunu kendi nefesine tercih ederek, elde ettiği bir eti yemeyip yavrusuna vermesi;

hem korkak tavuk, yavrusunu himaye için ite, arslana saldırmaması;

that the fig-tree contents itself with mud while giving pure milk to its offspring, the fruit

- this shows to anyone not blind that they act in accordance with the commands of a Being infinitely merciful, generous and solicitous.

Again, the fact that even unconscious plants and beasts function in the wisest and most conscious of fashions demonstrates irrefutably that

One Utterly Knowing and All-Wise has set them to work, and that they are acting in His name. }

#18

Since the master of this world has, then, such infinite generosity, mercy, splendour and glory,

it follows that His infinite glory and splendour require the chastisement of the discourteous;

that His infinite generosity requires infinite bounty, and His infinite mercy requires a bestowal of favour worthy of itself.

Now in this transitory world and brief life, only a millionth part of all this, like one drop from the ocean, establishes and manifests itself.

There must therefore be a realm of blessedness appropriate to that generosity and worthy of that mercy.

One would otherwise have to deny the existence of the mercy that is visible to us, and this would be like denying the existence of the sun that fills daytime with its light.

For irrevocable death would transform compassion into disaster, love into affliction, blessing into vengeance,

intellect into a tool of misery, and pleasure into pain, so that the very essence of God's mercy would vanish.

There must in addition be a realm of punishment appropriate to God's glory and dignity.

For generally the oppressor leaves this world while still in possession of his might, and the oppressed while still subjected to humiliation.

These matters are therefore deferred for the attention of a supreme tribunal; it is not that they are neglected.

It sometimes happens too that punishment is enacted in this world.

The torments suffered by disobedient and rebellious peoples in previous centuries show that

man is not left to his own devices, and that he is always subject to the blows that God's splendour and majesty may choose to inflict on him.

Is it at all possible that man should have the most important duty in all of creation and be endowed with the most important capacities;

hem incir ağacı kendi çamur yiyerek yavrusu olan meyvelerine hâlis süt vermesi,

bilbedahe nihayetsiz Rahîm, Kerim, Şefik bir zâtın hesabıyla hareket ettiklerini kör olmayana gösteriyorlar.

Evet nebatat ve behimiyat gibi şuarsuzların gayet derecede şuurkârane ve hakîmane işler görmesi bizzarure gösterir ki:

Gayet derecede Alîm ve Hakîm birisi vardır ki, onları işlettiriyor. Onlar, onun namıyla işliyorlar. }

Bu âlemin mutasarrıfının madem nihayetsiz böyle bir keremi, nihayetsiz böyle bir rahmeti, nihayetsiz öyle bir celal ve izzeti vardır.

Nihayetsiz celal ve izzet, edepsizlerin te'dibini ister.

Nihayetsiz kerem, nihayetsiz ikram ister, nihayetsiz rahmet; kendine lâıyk ihsan ister.

Halbuki bu fâni dünyada ve kısa ömürde, denizden bir damla gibi milyonlar cüz'den ancak bir cüz'ü yerleşir ve tecelli eder.

Demek o kereme lâıyk ve o rahmete şayeste bir dâr-ı saadet olacaktır.

Yoksa gündüzü ışığıyla dolduran Güneşin vücudunu inkâr etmek gibi, bu görünen rahmetin vücudunu inkâr etmek lâzım gelir.

Çünkü bir daha dönmek üzere zeval ise; şefkati musibete, muhabbeti hırkate ve nimeti nıkmete ve

aklı, meş'um bir âlete ve lezzeti eleme kalbettirmekle hakikat-ı rahmetin intifası lâzım gelir.

Hem o celal ve izzete uygun bir dâr-ı mücazat olacaktır.

Çünkü ekseriya zalim izzetinde, mazlum zilletinde kalıp, buradan göçüp gidiyorlar.

Demek bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor, te'hîr ediliyor. Yoksa, bakılmıyor değil.

Bazan dünyada dahi ceza verir.

Kurûn-u sâlifede cereyan eden âsi ve mütemerrid kavimlere gelen azablar gösteriyor ki:

İnsan başıboş değil, bir celal ve gayret sillesine her vakit maruzdur.

Evet hiç mümkün müdür ki; insan umum mevcudat içinde ehemmiyetli bir vazifesi, ehemmiyetli bir istidadı olsun da,

that man's Sustainer should make Himself known to him with all His **well-ordered works**, and man should then fail to recognize him in return by way of worship;

Or that God should make Himself beloved of men through the numerous **adorned fruits** of His mercy, and man should then fail to make himself beloved of God **through worship**;

Or that God should demonstrate His love and mercy to man through His **variegated** bounties and man should then fail to respect Him with thanks and with **praise**;

is it at all possible that man should remain **unpunished**, left to his own devices, or that that powerful Possessor of splendour and glory should not make ready for him a **realm of requital**?

Is it at all possible, on the other hand, that He should not prepare a **realm of reward** and **eternal bliss** for those believers *who respond to the Merciful and Compassionate One's making Himself known by recognizing Him in faith; to His making Himself beloved by loving Him in worship; and to His mercy by offering thanks and veneration?*

#19

Third Truth

The Gate of **Wisdom** and **Justice**, the Manifestation of the Names of **Wise** and **Just**.

Is it at all possible*

*{The sentence "is it at all possible?" is indeed repeated many times, because it expresses a most significant mystery.

Misguidance and **lack of belief** generally spring from the habit of **imagining things to be impossible**, far removed from the realm of reason, and therefore denying them.

Now in this discussion of resurrection it has been **decisively** demonstrated that true impossibility, **absurdity** and **irrationality** pertain to the path of **misbelief** and the road of misguidance,

whereas true **possibility**, **facility** and **rationality** are characteristics of the path of faith and **highway of Islam**.

In short, **the philosophers** tend to unbelief on account of their regarding things as impossible,

whereas the Tenth Word (discussion of resurrection), by means of the repeated sentence, "is it at all possible?" shows where impossibility lies, and thus **deals them a blow in the mouth**.}

that the Lord of Glory, *Who demonstrates His dominical sovereignty in the wisdom and order, the justice and equilibrium that pervade all things, from the atom to the sun*, should not bestow favour on those believers *who seek refuge beneath the protective wing of His dominicality, who believe in His Wisdom and Justice, and whose acts are for the purpose of worshipping Him?*

insanın Rabbi de insana bu kadar **munzam masnuatıyla** kendini tanıttırsa, mukabilinde insan iman ile onu tanımazsa;

hem bu kadar rahmetin **süslü meyveleriyle** kendini sevdirse; mukabilinde insan **ibadetle** kendini ona sevdirmese;

hem bu kadar bu **türlü** nimetleriyle muhabbet ve rahmetini ona gösterse; mukabilinde insan şükür ve **hamdle** ona hürmet etmese;

cezasız kalsın, başıboş bırakılsın, o izzet, gayret sahibi Zât-ı Zülcelal bir **dâr-ı mücazat** hazırlamasın?

Hem hiç mümkün müdür ki: *O Rahman-ı Rahîm'in kendini tanıttırmasına mukabil; iman ile tanımakla ve sevdirmesine mukabil, ibadetle sevmek ve sevdirmekle ve rahmetine mukabil, şükür ile hürmet etmekle mukabele eden mü'minlere bir dâr-ı mükâfat, bir saadet-i ebediyeyi vermesin?*

Üçüncü Hakikat

Bâb-ı **hikmet** ve **adalet** olup, ism-i **Hakîm** ve **Âdil**'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki:

{(Haşiye): Evet, "Hiç mümkün müdür ki" şu cümle çok tekrar ediliyor. Çünkü mühim bir **sırrı** ifade eder.

Şöyle ki: Ekser **küfür** ve dalalet; **istib'addan** ileri gelir. Yani akıldan uzak ve muhal görür, inkâr eder.

İşte Haşir Söz'ünde **kat'iyen** gösterilmiştir ki: Hakikî **istib'ad**, hakikî **muhalîyet** ve **akıldan uzaklık** ve hakikî **suubet**, hattâ **imtina**' derecesinde **müşkilât**, **küfür** yolundadır ve dalaletin mesleğindedir.

Ve hakikî **imkân** ve hakikî **makuliyet**, hattâ **vücub** derecesinde **sühulet**; iman yolundadır ve **İslâmiyet caddesindedir**.

Elhasıl, **ehl-i felsefe** **istib'ad** ile inkâra gider.

Onuncu Söz, **istib'ad** hangi tarafta olduğunu o tabir ile gösterir. Onların ağızlarına bir şamar vurur.}

Zerrelerden güneşlere kadar cereyan eden hikmet ve intizam, adalet ve mizanla rububiyetin saltanatını gösteren Zât-ı Zülcelal, rububiyetin cenah-ı himayesine iltica eden ve hikmet ve adalete iman ve ubudiyetle tevfiğ-i hareket eden mü'minleri taltif etmesin

Again, is it possible that He should not **chastise** those rude and discourteous men **who disbelieve in His wisdom and justice, and rebel against Him in insolence?**

Now not even a thousandth part of that wisdom and justice is **exercised** with respect to man, in this **transient** world; it is rather **deferred**.

Most of **the people of misguidance** leave this world unpunished, and most of **the people of guidance** leave it unrewarded.

All things are, then, postponed for a supreme tribunal, an ultimate bliss.

Yes, it is apparent that the Being Who **controls** this world does so in accordance with an infinite wisdom.

Do you require a **proof**? It is the preservation of **interest** and **benefit** in all things.

Do you not see that numerous wise benefits are intended in all the **limbs**, bones and **veins** of man, even in the **cells** and in every **particle** of his body?

Do you not see that from certain limbs wise benefits are to be had as numerous as the fruits of a tree? All of this shows that matters are done in accordance with **infinite wisdom**.

The existence of the utmost **regularity** in the making of all things is a proof of the same truth.

The compression of the **exact** programme of development of a beautiful flower into a minute **seed**, the inscription on a small **seed by the pen of destiny** of **the scroll of deeds** of a tree, its **life-history** and **list of equipment**, show that a pen of utmost wisdom is at work.

The existence of a high degree of **fine artistry** in all things proves that there exists also the **impress** of **an infinitely Wise Maker**.

#20

Further, the **inclusion** within the minute body of man of an **index** of all being, of the keys to all **the treasures of mercy**, and of the mirrors of all **the Divine Names**, demonstrates the existence of wisdom within that infinitely fine artistry.

Now is it at all possible that the wisdom **that thus permeates the workings of dominicality** should not wish eternally to **favour** those who **seek refuge** beneath the wing of dominicality and who offer **obedience** in faith?

Do you wish for a proof that all things are done with justice and **balance**?

The fact that all things are **endowed with being**, **given shape** and put in their appropriate place **in accordance with precise equilibrium and in appropriate measure**, shows that all matters are done in accordance with infinite justice and balance.

ve **o hikmet ve adalete küfür ve tuğyan ile isyan eden** edebisizleri **te'dib** etmesin?

Halbuki bu **muvaakkat** dünyada o hikmet, o adalete lâyük binden biri, insanda **icra** edilmiyor, **te'hir** ediliyor.

Ehl-i dalaletin çoğu ceza almadan; **ehl-i hidayet**in de çoğu mükâfat görmeden buradan göçüp gidiyorlar.

Demek bir mahkeme-i kübraya, bir saadet-i uzmaya bırakılıyor.

Evet görünüyor ki; şu âlemde **tasarruf** eden zât, nihayetsiz bir hikmetle iş görüyor.

Ona **bürhan** mı istersin? Her şeyde **maslahat** ve **faidelere** riayet etmesidir.

Görmüyor musun ki: İnsanda bütün **aza**, kemikler ve **damar**larda, hattâ bedenin **hüceyrat**ında, her yerinde, her **cüz'**ünde faydalar ve hikmetlerin gözetilmesi,

hattâ bazı âzası, bir ağacın ne kadar meyveleri varsa, o derece o uzva hikmetler ve faydalar takması gösteriyor ki; **nihayetsiz bir hikmet** eliyle iş görülüyor.

Hem her şeyin san'atında nihayet derecede **intizam** bulunması gösterir ki, nihayetsiz bir hikmet ile iş görülüyor.

Evet güzel bir çiçeğin **dakik** programını, küçücük bir **tohum**unda dercetmek, büyük bir ağacın **sahife-i a'malini**, **tarihçe-i hayatını**, **fihriste-i cihazatını** küçücük bir çekirdekte manevî **kader kalemiyle** yazmak; nihayetsiz bir hikmet kalemi işlediğini gösterir.

Hem her şeyin hilkatinde gayet derecede **hüsn-ü san'at** bulunması; **nihayet derecede hakîm bir Sâni'**in **nakş**ı olduğunu gösterir.

Evet şu küçücük insan bedeni içinde bütün kâinatın **fihristesini**, bütün **hazain-i rahmetin** anahtarlarını, bütün **esmalarının** âyinelerini **dercetmek**; nihayet derecede bir hüsn-ü san'at içinde bir hikmeti gösterir.

Şimdi hiç mümkün müdür ki, **şöyle icraat-ı rububiyette hâkim** bir hikmet; o rububiyetin kanadına **iltica** eden ve iman ile **itaat** edenlerin taltifini istemesin ve ebedî **taltif** etmesin?

Hem adalet ve **mizan** ile iş görüldüğüne bürhan mı istersin?

Her şeye **hassas mizanlarla**, **mahsus ölçülerle vücut vermek**, **suret giydirmek**, yerli yerine koymak; nihayetsiz bir adalet ve mizan ile iş görüldüğünü gösterir.

Similarly, the fact that all things are given their rights in accordance with their **disposition**, that they receive all the **necessities** of their being and all the requirements of life in **the most fitting form** - this too is the sign left by a hand of infinite **justice**.

Again, the fact that answer is always given to every petition and request made by **the tongue of disposition**, and of **natural need** or **necessity**, demonstrates the existence of infinite **justice** and wisdom.

Now is it at all possible that the justice and wisdom *that hasten to relieve the pettiest need of the smallest of creation* should fail to provide **immortality**, the greatest need of man, the greatest of creatures?

That it should fail to respond to his greatest **plea** and **cry for assistance**? Or that it should not preserve the **dignity** of **God's dominicality** by preserving **the rights of His servants**?

Man, whose life is so brief, cannot **experience the true essence of justice** in this transient world; it is for this reason that matters are postponed for a **supreme tribunal**.

For true justice requires that man, this apparently petty creature, should be rewarded and punished, **not in accordance with his pettiness**, but in accordance with **the magnitude of his crime**, **the importance of his nature** and **the greatness of his function**.

Since this passing and transient world is far from manifesting such wisdom and justice for man, **who is created for eternity**,

of necessity there will be an eternal Hell and everlasting Paradise of that **Just and Awesome Possessor of Beauty**, that **Wise and Beauteous Possessor of Awe**.

Fourth Truth

The Gate of **Generosity** and **Beauty**, the Manifestation of the Names of **Generous** and **Beautiful**.

Is it at all possible that **infinite generosity and liberality**, inexhaustible riches, unending treasures, **peerless and eternal beauty**, **flawless and everlasting perfection**, should not require the existence of grateful supplicants, **yearning spectators** and **astounded onlookers**, *all destined to stay an eternity in an abode of bliss, a place of repose?*

Hem her hak sahibine **istidadı** nisbetinde hakkını vermek, yani vücudunun bütün **levazimatını**, bekasının bütün cihazatını **en münasib bir tarzda** vermek; nihayetsiz bir **adalet** elini gösterir.

Hem **istidad lisanıyla**, **ihtiyac-ı fitrî** lisanıyla, **ızdırar** lisanıyla sual edilen ve istenilen her şeye daimî cevab vermek; nihayet derecede bir **adl** ve hikmeti gösteriyor.

Şimdi hiç mümkün müdür ki, *böyle en küçük bir mahlukun, en küçük bir hacetinin imdadına koşan* bir adalet ve hikmet; insan gibi en büyük bir mahlukun **beka** gibi en büyük bir hacetini mühmel bırakınsın?

En büyük **istimdadını** ve en büyük **sualini** cevabsız bırakınsın? **Rububiyetin haşmetini**, **ibadının hukukunu** muhafaza etmekle muhafaza etmesin?

Halbuki şu fâni dünyada kısa bir hayat geçiren insan, öyle bir **adaletin hakikatına** mazhar olamaz ve olamıyor. Belki bir **mahkeme-i kübraya** bırakılıyor.

Zira hakikî adalet ister ki: Şu küçücük insan, **şu küçüklüğü nisbetinde değil**, belki **cinayetinin büyüklüğü**, **mahiyetinin ehemmiyeti** ve **vazifesinin azameti** nisbetinde mükâfat ve mücazat görsün.

Madem şu fâni, geçici dünya; **ebed için halk olunan** insan hususunda öyle bir adalet ve hikmete mazhariyetten çok uzaktır.

Elbette **âdil** olan o **Zât-ı Celil-i Zülcemal**'in ve **Hakîm** olan o **Zât-ı Cemil-i Zülcelal**'in daimî bir Cehennem'i ve ebedî bir Cennet'i bulunacaktır.

Dördüncü Hakikat

Bâb-ı **cûd** ve **cemal**dir. İsm-i **Cevvad** ve **Cemil**'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: **Nihayetsiz cûd u sehavet**, tükenmez servet, bitmez hazineler, **misilsiz sermedî cemal**, **kusursuz ebedî kemal**; *bir dâr-ı saadet ve mahall-i ziyafet içinde daimî bulunacak olan* muhtaç şâkirleri, **müştak âyinedarları**, **mütehayyir seyircileri** istemesinler?

Yes, **adorning** the face of the world with all these objects of beauty, creating the moon and the sun as its lamps,

filling the surface of the earth with **the finest varieties of sustenance** and thus making it a banquet of bounty,

making fruit-trees into so many dishes, and **renewing** them several times each season - all this shows the existence of infinite **generosity** and **liberality**.

Such unending liberality and generosity, such inexhaustible treasures of mercy, **require** the existence of an abode of repose, a place of bliss, *that shall be everlasting and contain all desirable objects within it.*

They also require that **those who enjoy such bliss** should remain in that abode of repose eternally, without suffering the pain of **cessation** and **separation**.

For just as **the cessation of pain** is a form of pleasure, so too **the cessation of pleasure** is a form of pain, one that such infinite **generosity** is unwilling to give pain.

It requires, then, the existence both of an eternal paradise and of **supplicants** to abide in it eternally.

Infinite generosity and liberality desire **to bestow** infinite bounty and infinite kindness.

The bestowal of infinite bounty and infinite kindness require in turn infinite **gratitude**.

This necessitates the perpetual existence of those who receive all the kindness **so that** they can demonstrate their thanks and gratitude for that perpetual bestowal and constant bounty.

A **petty enjoyment**, *made bitter by cessation*, and lasting for only a brief time, is **not compatible** with the **requirements** of generosity and liberality.

Look too at **the different regions of the world**, *each like an exhibition where God's crafts are displayed.*

Pay attention to **the dominical proclamations** in the hands of all the **plants** and animals on the face of the earth

and listen to **the prophets** and **the saints**, the **heralds of the beauties of dominicality**.

*{The existence of a *brightly designed and brilliantly adorned flower, a most artfully conceived and bejewelled fruit on a twig as thin as a wire, affixed to a dry, bonelike tree*

- this is without doubt a **proclamation to all animate beings of the fine arts produced by a most skilled, wise and miraculous maker**. This holds true not only of the vegetable kingdom, but also of the animal realm.}

They **unanimously** display **the flawless perfections** of **the Glorious Maker** by **demonstrating** His miraculous arts, and thus invite the gazes of men.

Evet dünya yüzünü bu kadar müzeyyen masnuatıyla **süslendirmek**, Ay ile Güneşi lâmba yapmak,

yeryüzünü bir sofrâ-i nimet ederek **mat'umatın en güzel çeşitleriyle** doldurmak,

meyveli ağaçları birer kab yapmak, her mevsimde birçok defalar **teccid etmek**; hadsiz bir **cûd** u **sehaveti** gösterir.

Böyle nihayetsiz bir cûd u sehavet; öyle tükenmez hazineler ve rahmet, *hem daimî, hem arzu edilen her şey içinde bulunur* bir dâr-ı ziyafet ve mahall-i saadet **ister**.

Hem kat'î ister ki; **o ziyafetten telezzüz edenler**, o mahall-i saadette devam etsinler, ebedî kalsınlar. Tâ **zeval** ve **firakla** elem çekmesinler.

Çünkü **zeval-i elem** lezzet olduğu gibi, **zeval-i lezzet** dahi elemdir. Öyle **sehavet**, elem çektirmek istemez.

Demek ebedî bir Cennet'i, hem içinde ebedî **muhtaçları** ister.

Çünkü nihayetsiz cûd u seha, nihayetsiz **ihsan etmek** ister, nimetlendirmek ister.

Nihayetsiz ihsan ve nimetlendirmek ise, nihayetsiz **minnettarlık**, nimetlenmek ister.

Bu ise, ihsana mazhar olan şahsın devam-ı vücudunu ister. **Tâ**, daimî tena'umla o daimî in'ama karşı şükür ve minnettarlığını gösterebilir.

Yoksa **zeval ile acılaşan** cüz'î bir **telezzüz**, kısacık bir zamanda öyle bir cûd u sehanın **muktezasıyla kabil-i tevfiik** değildir.

Hem dahi **meşher-i san'at-ı İlahiye olan aktar-ı âlem** sergilerine bak.

Yeryüzündeki **nebatat** ve hayvanatın ellerinde olan **ilânat-ı Rabbaniye**ye dikkat et,

mehasin-i rububiyetin dellâlları olan **enbiya** ve **evliya**ya kulak ver.

{(Haşiye): Evet **kemik gibi bir kuru ağacın ucundaki tel gibi incecik bir sapta gayet münakkaş, müzeyyen bir çiçek ve gayet musanna' ve murassa' bir meyve**,

elbette gayet san'atperver mu'cizekâr ve hikmettar bir Sâni'in mehasin-i san'atını zîşuura okutturan bir ilânamedir. İşte nebatata hayvanatı dahi kıyas et.}

Nasıl **müttefikân Sâni'-i Zülcelal'in kusursuz kemalâtını**, hârika san'atlarının **teşhiri**yle gösteriyorlar, beyan ediyorlar, enzar-ı dikkati celbediyorlar.

The Maker of this world has, then, most important, **astounding** and secret perfections.

It is these He wishes to display by means of His **miraculous** arts.

For secret, flawless perfection wishes to be manifested to those who will **appreciate**, **admire** and wonderingly gaze at it.

Eternal **perfection** requires eternal **manifestation**. Such eternal manifestation in turn requires the perpetual existence of **those who are to appreciate and admire it**.

The value of perfection will always **sink** in the view of its admirer if he is devoid of **perpetual existence**.

*{There is a proverbial occurrence pertaining to this point. A celebrated beauty once **expelled** from her presence a common man **who had become infatuated with her**.

In order to **console** himself, he said, "how ugly she is!", thus **denying** her beauty.

Once a bear stood beneath a **vine** trellis, and wished to eat the grapes. But he was unable to reach out for the **grapes**, or to climb up the trellis.

So he said to himself, by way of consolation, "the grapes must be **sour**," and growling went on his way.}

#22

Again, the beautiful, **artistic**, **brilliant** and **adorned** creatures **that cover the face of the globe**,

bear witness to the **fairness** of a **peerless**, transcendent **beauty**, and **indicate** the subtle charms of an **unparalleled**, **hidden pulchritude**, just as sunlight bears witness to the sun.

*{Although all beings **that act as mirrors for God's beauty** constantly **vanish and disappear**, **those that succeed them** display and manifest in their forms and features the same beauty and fairness.

This shows that the beauty in question does not belong to them; the visible instances of beauty are rather the **signs and indications of a transcendent and sacred beauty**.}

Each **manifestation** of that **sacred**, **transcendent** beauty, indicates the existence of countless hidden treasures **in each of God's Names**.

Now so **exalted**, **peerless** and hidden a beauty, just as it desires to view its own **fairness** in a **mirror** and **to behold** the **degrees** and **measures** of its beauty in an animate reflection,

desires also to become manifest, in order to look on its own beauty through the eyes of others.

That is, it wishes to look at its own beauty in two ways; **firstly**, by **beholding** itself in mirrors of **variegated** colour;

Demek bu âlemin Sâni'inin pek mühim ve **hayret verici** ve gizli kemalâtı vardır.

Bu **hârîka** san'atlarla onları göstermek ister.

Çünkü gizli, kusursuz kemalât ise, **takdir** edici, **istihsan** edici, mâşâallah diyerek müşahede edicilerin başlarında teşhir ister.

Daimî **kemalât** ise, daimî **tezahür** ister. O ise, **takdir ve istihsan edicilerin** devam-ı vücudunu ister.

Bekası olmayan istihsan edicinin nazarında, kemalâtın kıymeti **sukut eder**.

{(Haşiye-1): Evet durub-u emsaldendir ki: Bir dünya güzeli, bir zaman **kendine meftun olmuş âdi bir adamı** huzurundan **tardeder**.

O adam kendine **teselli** vermek için: "Tuh, ne kadar çirkindir" der. O güzelin güzelliğini **nefyeder**.

Hem bir vakit bir ayı, gayet tatlı bir üzüm **asma**sı altına girer. **Üzümleri** yemek ister. Koparmağa eli yetişmez. Asmaya da **çıkamaz**.

Kendi kendine teselli vermek için kendi lisaniyla **"Ekşidir"** der. Gümler gider.}

Hem dahi, **kâinatın yüzünde serilmiş olan** gayetle güzel ve **san'atlı** ve **parlak** ve **süslü** şu mevcudat;

ışık Güneşi bildirdiği gibi, **misilsiz** manevî bir **cemalin mehasinini** bildirir ve **nazirsiz**, **hafî** bir **hüsnün** letaifini **iş'ar ediyor**.

{(Haşiye-2): **Âyine-misal** mevcudatın birbiri arkasında **zeval** ve **fenalarıyla** beraber, **arkalarından gelenlerin** üstünde ve yüzlerinde aynı hüsn ve cemalin cilvesinin bulunması gösterir ki:

Cemal onların değil; belki o cemaller, **bir hüsn-ü münezzeh** ve bir **cemal-i mukaddesin âyâtı** ve emaratıdır.}

O **münezzeh** hüsn, o **mukaddes** cemalin **cilvesinden**, **esmalarda**, belki her isimde çok gizli defineler bulunduğunu işaret eder.

İşte şu derece **âlî**, **nazirsiz**, gizli bir cemal ise; kendi **mehasinini** bir **mir'atta** görmek ve hüsnünün **derecatını** ve cemalinin **mikyaslarını** zîşuur ve müştak bir âyinede **müşahede etmek** istediği gibi,

başkalarının nazarıyla yine sevgili cemaline bakmak için, görünmek de ister.

Demek iki vecihle kendi cemaline bakmak; **biri**: Her biri **başka başka renkte** olan âyinelerde bizzât **müşahede** etmek.

secondly, through the gaze of **yearning** witnesses to itself, of **bewildered admirers** of its beauty.

In short, beauty and fairness desire to see and be seen.

Both of these require the existence of yearning witnesses and bewildered admirers.

And since beauty and fairness are eternal and **everlasting**, their witnesses and admirers must have perpetual life.

An eternal beauty can never be satisfied with **transient admirers**.

An admirer **condemned** to irreversible separation will find his love turning to enmity once he **conceives** of separation. His admiration will yield to **ridicule**, his respect to **contempt**.

For just as a **selfish** man is an enemy to what is unknown to him, so too he is **opposed** to all that lies beyond his reach.

However, he **responds** to a beauty *that deserves infinite love and unending longing and admiration* with implicit enmity, hatred and rejection.

From this we understand the profound reason for the **unbeliever's** enmity to God.

So endless **generosity and liberality**, peerless **fairness and beauty**, flawless **perfection** - all these require the existence of eternally **grateful** and longing supplicants and **admirers**.

But we see in this hospice of the world that everyone quickly leaves and vanishes,

having had only a taste of that generosity, enough to whet his **appetite** but not to satiate him,

and having seen only a dim light coming from the perfection, or rather a **faint shadow** of its light, *without in any way being fully satisfied*.

It follows, then, that men are going toward a place of eternal joy where all will be bestowed on them in full measure.

In short, just as this world, *with all its creatures*, **decisively** demonstrates the existence of **the Glorious Maker**,

so too do His sacred attributes and Names **indicate**, show and logically require, the existence of the hereafter.

#23

Fifth Truth

The gate of **Compassion** and **Muhammadan Worship**, the Manifestation of the Names of **Answerer of Prayer** and **Compassionate**

Is it at all possible that a Lord possessing infinite compassion and mercy, Who **most compassionately** fulfils **the smallest need** of His **lowliest creatures** in the most unexpected fashion ,

Diğeri: **Müştak** olan seyirci ve **mütehayyir** olan **istihsancıların müşahedesini** ile müşahade etmek ister.

Demek hüsün ve cemal, görmek ve görünmek ister.

Görmek, görünmek ise; müştak seyirci, mütehayyir istihsan edicilerin vücudunu ister.

Hüsün ve cemal, ebedî **sermedî** olduğundan müştakların devam-ı vücudlarını ister.

Çünkü daimî bir cemal ise; **zâil** bir **müştaka** razı olamaz.

Zira dönmek üzere zevale **mahkûm** olan bir seyirci, zevalin **tasavvuruyla** muhabbeti **adavete** döner, hayreti **istihfafa**, hürmeti **tahkire** meyleder.

Çünkü **hodgâm** insan bilmediği şeye düşman olduğu gibi, yetişmediği şeye de **zıddır**.

Halbuki *nihayetsiz bir muhabbet, hadsiz bir şevk ve istihsan ile mukabeleye lâyık olan bir cemale karşı zımnen bir adavet* ve kin ve inkâr ile **mukabele eder**.

İşte **kâfir**, Allah'ın düşmanı olduğunun sırrı bundan anlaşılıyor.

Madem o nihayetsiz **sehavet-i cûd**, o misilsiz **cemal-i hüsün**, o kusursuz **kemalât**; ebedî **müteşekkiri**leri, müştakları, **müstaahsinleri** iktiza ederler.

Halbuki şu misafirhane-i dünyada görüyoruz; herkes çabuk gidip, **kayboluyor**.

O sehavetin ihsanını ancak az bir parça tadar. **İştihası** açılır, fakat yemez gider.

O cemal, o kemalin dahi ancak biraz ışığına, belki bir **zaîf gölgesine** bir anda **bakıp, doymadan** gider.

Demek, bir seyrangâh-ı daimîye gidiliyor.

Elhasıl: Nasıl ki şu âlem *bütün mevcudatıyla* **Sâni'-i Zülcelal'**ine **kat'i** delalet eder;

Sâni'-i Zülcelal'in de **sıfât ve esma-i kudsiyesi**, dâr-ı âhirete **delalet eder** ve gösterir ve ister.

Beşinci Hakikat

Bâb-ı **şefkat** ve **ubudiyet-i Muhammediye**dir (Aleyhissalâtü Vesselâm). İsm-i **Mücîb** ve **Rahîm**'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: **En edna bir haceti**, **en edna bir mahlukundan** görüp **kemal-i şefkatle** ummadığı yerden is'af eden

Who heeds the muffled plea for help of His most obscure creature, and Who responds to all the petitions He hears, whether vocal or mute,

is it at all possible that such a Lord should not pay heed to the greatest petition of the foremost among His servants, the most beloved among his creatures, that He should not hear and grant his most exalted prayer?

*{He whose kingdom has lasted one thousand three hundred and fifty years, who has generally had more than three hundred and fifty million subjects,

to whom his subjects daily renew their pledge of allegiance and to whose perfections they continually bear witness, whose commands are obeyed in perfect submission,

whose spiritual hue has colored half of the globe and a fifth of mankind, who is the beloved of men's hearts and the educator of their spirits

- such a being is without doubt the greatest servant of the Lord Who holds sway over the universe.

Also, since most of the realms of beings applauded that being's function and duty through each bearing the fruit of his miracles, he is for sure the most beloved creature of the Fashioner of the cosmos.

Similarly, the desire for perpetuity existing in all men by virtue of their very nature, a desire that lifts men from the lowest of the low to the highest of the high,

is the greatest of all desires and petitions, fit to be presented to the Provider of all Needs only by the greatest among His servants on behalf of all people.}

The kindness and ease manifested in the feeding and nurturing of weak and young animals show that the Monarch of the cosmos exercises his dominicality with infinite mercy.

Is it at all possible that a compassion merciful to this degree in the exercise of dominicality should not accept the prayer of the most virtuous and beautiful of all creation?

This truth is explained in the Nineteenth Word, but let us repeat our statement of the matter here:

O friend listening to these words together with my own soul! We said in the comparison that

a meeting took place on a certain island, and a most noble commander delivered a speech there. In order to find out the truth indicated in the comparison,

come, let us depart from this age, and in our mind and imagination travel to the Arabian Peninsula in the blessed age of the Prophet, in order to visit and watch him while he is performing his duties and engaging in worship.

See, just as he is the means for the attainment of eternal bliss, by means of his messengerhood and guidance,

ve en gizli bir sesi, en gizli bir mahlukundan işitip imdad eden, lisan-ı hal ve kal ile istenilen her şeye icabet eden nihayetsiz bir şefkat ve bir merhamet sahibi bir Rab;

en büyük bir abdimden, en sevgili bir mahlukundan en büyük hacetini görüp bitirmesin, is'af etmesin; en yüksek duayı işitip kabul etmesin?

{(Haşiye): Evet binüçyüz elli sene saltanat süren ve saltanatı devam eden ve ekser zamanda üçyüzelli milyondan ziyade raiyeti bulunan

ve her gün bütün raiyeti onunla tecdid-i biat eden ve onun kemalâtına şehadet eden ve kemal-i itaatle evamirine inkıyad eden

ve Arzın nısfı ve nev'-i beşerin humsu o zâtın sıbğı ile sıbgalansa, yani manevî rengiyle renklense ve o zât onların mahub-u kulûbu ve mürebbi-i ervahı olsa;

elbette o zât, şu kâinatta tasarruf eden Rabb'in en büyük abdidir.

Hem ekser enva'-ı kâinat o zâtın birer meyve-i mu'cizesini taşımak suretiyle onun vazifesini ve memuriyetini alkışlasa, elbette o zât, şu kâinat Hâlıkının en sevgili mahlukudur.

Hem bütün insanıyet, bütün istidadiyla istediği beka gibi bir haceti ki; o hacet ise, insanı esfel-i safilînden a'lâ-yı illiyyîne çıkarıyor.

Elbette o hacet, en büyük bir hacettir ve en büyük bir abd, umumun namına onu Kadıyy-ül Hacat'tan isteyecek.}

Evet meselâ hayvanatın zaîflerinin ve yavrularının rızık ve terbiyeleri hususunda görünen lütf ve sühuleti gösteriyor ki: Şu kâinatın Mâliki, nihayetsiz bir rahmetle rububiyet eder.

Rububiyetinde bu derece rahîmane bir şefkat, hiç kabil midir ki mahlukatın en efdalinin en güzel duasını kabul etmesin?

Bu hakikatı Ondokuzuncu Söz'de izah ettiğim vechile, şurada dahi mükerreren şöyle beyan edelim:

Ey nefsimle beraber beni dinleyen arkadaşı! Hikâye-i temsiliyede demiştik:

Bir adada bir içtima var. Bir yaver-i ekrem bir nutuk okuyor. Onun işaret ettiği hakikat şöyledir ki:

Gel! Bu zamandan tecerrüd edip, fikren Asr-ı Saadet'e ve hayalen Ceziret-ül Arab'a gidiyoruz. Tâ ki, Resul-i Ekrem'i (Aleyhissalâtü Vesselâm) vazife başında ve ubudiyet içinde görüp, ziyaret ederiz.

Bak! O zât nasıl ki risaletiyle, hidayetiyle saadet-i ebediyenin sebab-i husulü ve vesile-i vusulüdür.

so too he is the cause for the existence of that bliss and the means for the creation of Paradise, by means of his worship and prayer.

Now see! That being is praying for eternal bliss in such supreme supplication, with such sublime worship, that it is as if this island, or even the whole world, were praying and supplicating together with him.

#24

For the worship he performs contains within itself not only the worship of the community that follows him, but also that of all the other prophets, in its essential form, by virtue of the correspondence existing between him and them.

Moreover, he performs his supreme prayer and offers his supplications in such a vast congregation that it is as if all luminous and perfect men, from the time of Adam down to the present, were following him in prayer and saying "amen" to his supplications!

*{From the time that the Prophet - *peace and blessings be upon him* - first made his supplication down to the present, all the invocations upon him of peace and blessings made by his community are a kind of eternal amen to his prayer, a form of universal participation in it.

Every invocation of peace and blessings upon him by every member of the Muslim community in the course of his prayer, as well as the prayer for him uttered after the second call to prayer according to the Shafi'i school - this too is a powerful and universal amen to his supplication for eternal bliss.

So the eternity and everlasting bliss desired by all men with all of their strength, in accordance with their primordial disposition, is requested in the name of humanity by the Prophet, *peace and blessings be upon him*,

and the luminous segment of humanity says "amen" after him. Is it at all possible that such a prayer should not be accepted?}

He is praying for so universal a need -immortality- that not merely the people of this earth, but also the inhabitants of the heavens and the entirety of creation are participating in his supplications and silently proclaiming, "Yes, o Lord! Grant his prayer; we too desire it!"

He petitions for everlasting bliss with such touching sadness, in so yearning, so longing, and so pleading a fashion, that he causes the whole of the cosmos to weep and thus to share in his prayer.

See, he desires and prays for bliss, for such a purpose and goal that

he elevates man and all creatures from captivity in the abysmal state of utter annihilation, from worthlessness, uselessness, and purposelessness

to the apex of preciousness, eternity, exalted function, and the rank of being a script penned by God.

Onun gibi, ubudiyetiyle ve duasıyla, o saadetin sebeb-i vücudu ve Cennet'in vesile-i icadıdır.

İşte bak! O zât öyle bir salât-ı kübrada, bir ibadet-i ulyâda saadet-i ebediye için dua ediyor ki, güya bu cezire, belki bütün Arz onun azametli namazıyla namaz kılar, niyaz eder.

Çünkü ubudiyeti ise; ona ittiba eden ümmetin ubudiyetini tazammun ettiği gibi, muvafakat sırrıyla bütün enbiyanın sırr-ı ubudiyetini tazammun eder.

Hem o salât-ı kübrayı öyle bir cemaat-ı uzmada kılar, niyaz ediyor ki; güya benî-Âdemin Hazret-i Âdem'den asrımıza kadar, belki kıyamete kadar bütün nuranî ve kâmil insanlar ona tebaiyetle iktida edip duasına âmîn derler.

{(Haşiye): Evet münacat-ı Ahmediye (*Aleyhissalâtü Vesselâm*) zamanından şimdiye kadar bütün ümmetin bütün salâtları ve salavatları onun duasına bir âmîn-i daimî ve bir iştirak-i umumîdir.

Hattâ ona getirilen her bir salavat dahi, onun duasına birer âmîndir ve ümmetin her bir ferdi, her bir namazın içinde ona salât ü selâm getirmek ve kametten sonra Şafîilerin ona dua etmesi; onun saadet-i ebediye hususundaki duasına gayet kuvvetli ve umumî bir âmîndir.

İşte bütün beşerin fitrat-ı insaniyet lisan-ı haliyle, bütün kuvvetiyle istediği beka ve saadet-i ebediyeyi; o nev'-i beşer namına Zât-ı Ahmediye (*Aleyhissalâtü Vesselâm*) istiyor

ve beşerin nuranî kısmı, onun arkasında âmîn diyorlar. Acaba hiç mümkün müdür ki, şu dua kabule karîn olmasın?}

Bak, hem öyle beka gibi bir hacet-i âme için dua ediyor ki; değil ehl-i Arz, belki ehl-i semavat, belki bütün mevcudat niyazına iştirak edip lisan-ı hal ile: "Oh, *evet yâ Rabbena! Ver, duasını kabul et. Biz de istiyoruz.*" diyorlar.

Hem bak! Öyle hazînane, öyle mahubane, öyle müştakane, öyle tazarrukârane saadet-i bâkiye istiyor ki; bütün kâinatı ağlattırıp, duasına iştirak ettiriyor.

Bak hem öyle bir maksad, öyle bir gaye için saadet isteyip, dua ediyor ki;

insanı ve bütün mahlukatı esfel-i safilîn olan fena-yı mutlaka sukuttan, kıymetsizlikten, faidesizlikten, abesiyetten

a'lâ-yı illiyîn olan kıymete, bekaya, ulvî vazifeye, mektubat-ı Samedaniye olması derecesine çıkartıyor.

See, he makes his petition with such elevated **plea for succour**, makes his supplication with so sweet a **request for mercy**, that

it is as if he caused all **beings**, the **heavens** and **God's throne** itself to listen, and to echo his prayer **ecstatically** with cries of "amen, o Lord, amen!"

*{Indeed, it is not at all possible that the Master of this world, *all of Whose doings are self-evidently inspired by consciousness, knowledge and wisdom*, should be unaware and **uninformed** of the acts of **the foremost** among all of His creatures.

Again, it is not at all possible that the **All-Knowing Master** should remain indifferent to the **deeds** and **prayers** of that foremost among His creatures, and deem them unimportant despite being aware of them.

It is further impossible that the **Powerful and Merciful Master of the World** should not accept his prayers, having not remained **indifferent** to them.

Yes, through the light of the **Muhammedan Being** the form of the world has changed. The **true essence** of men and all beings in the cosmos became apparent through that light; it became clear that

they are each **missives of the Eternally Besought One** proclaiming the **Divine Names**, **precious** and **profound** beings *with God-given functions and destined to manifest eternity*.

Were it not for that light, beings would be **condemned to utter annihilation**, they would be **valueless**, meaningless, useless, **confused**, the result of blind chance, sunk in **the darkness of illusion**.

It is for this reason that just as men say "amen" to the prayer of the Prophet, so too all other beings, from **the face of the earth** up to **God's throne**, from the **soil** to the stars, all **take pride** in his light, and proclaim their connection with him.

The very spirit of the **worship of the Prophet** is indeed none other than this prayer. Again, all the **motions** and **workings** of the cosmos are in their essence prayer. For example, the progress of a seed until it becomes a tree is a form of prayer to the **Creator**. }

#25

See, he requests bliss and eternity from a Being, One so **All-Hearing**, **Generous** and **Powerful**, so **All-Seeing**, **Merciful** and **Knowledgeable** that

He sees, hears, accepts and takes pity upon the most **secret** wish, the slightest desire of the most obscure of his creatures, this, **in observable form**.

He answers all pleas **even if** they are silently proffered.

Bak hem öyle yüksek bir **fizar-ı istimdadkârane** ile istiyor ve öyle tatlı bir **niyaz-ı istirhamkârane** ile yalvarıyor ki:

Güya bütün **mevcudata**, **semavata**, **arşa** işittirip **vecde** getirip duasına: "Âmîn, Allahümme âmîn" dedirtiyor.

{(Haşiye): Evet şu âlemin mutasarrıfı, *bütün tasarrufatı bilmüşahede şuurane, alîmane, hakîmane olduğu halde*, hiçbir cihetle mümkün değildir ki; o mutasarrıf, kendi masnuatı içinde **en mümtaz** bir ferdin harekâtına şuur ve **ittilâ** bulunmasın.

Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki; o **Mutasarrıf-ı Alîm**, o ferd-i mümtazın **harekâtına** ve **daavâtına** (dualarına) ittilâ bulunduğ u halde ona karşı lâkayd kalsın, ehemmiyet vermesin.

Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki; o **Mutasarrıf-ı Kadîr-i Rahîm**; onun dualarına **lâkayd** kalmadığı halde, o duaları kabul etmesin.

Evet **Zât-ı Ahmediye**'nin (Aleyhissalâtü Vesselâm) nuruyla âlemin şekli değişti. İnsan ve bütün kâinatın **mahiyet-i hakikiyeleri** o nur, o ziya ile inkişaf etti ve göründü ki:

Şu kâinatın mevcudatı; **esma-i İlahiye**yi okutan birer **mektubat-ı Samedaniye**, birer *muvazzaf memur ve bekaya mazhar kıymettar* ve **manidar** birer mevcuddurlar.

Eğer o nur olmasa idi, mevcudat **fena-yı mutlaka mahkûm** ve **kiymetsiz**, manasız, faidesiz, abes, **karmakarışık**, tesadüf oyuncağı bir **zulmet-i evham** içinde kalırdı.

İşte şu sırdandır ki: İnsanlar **Zât-ı Ahmediye**'nin (Aleyhissalâtü Vesselâm) duasına âmîn dedikleri gibi, **arş** ve **ferş** ve **seradan** süreyyaya kadar bütün mevcudat onun nuruyla **iftihar edip**, alâkadarlık gösteriyorlar.

Zâten **ubudiyet-i Ahmediyenin** (Aleyhissalâtü Vesselâm) ruhu, duadır. Belki kâinatın **harekâtı** ve **hidematı**, bir nevi duadır. Meselâ: Bir çekirdeğin hareketi; **Hâlîkından**, bir ağaç olmasına bir nevi duadır. }

Bak hem öyle **Semî'** ve **Kerim** bir **Kadîr**'den, öyle **Basîr** ve **Rahîm** bir **Alîm**'den saadet ve bekayı istiyor ki;

bilmüşahede en gizli bir zîhayatın en gizli bir arzusunu, en **hafî** bir niyazını görür, işitir, kabul eder, merhamet eder.

Lisan-ı hal ile **de olsa** icabet eder.

He bestows all things and answers all pleas in so wise, percipient and merciful a fashion that no doubt remains that all that **nurturing** and **regulating** can derive only from One **All-Hearing** and **All-Seeing**, One Generous and Merciful.

Let us listen to what **the Pride of All Being** is requesting, that **source of honour for all of mankind**, that **one unique in all of creation**, He stands on this earth with all humanity behind him lifts up his hands towards God's throne and offers up a prayer *which in its reality contains the essence of the worship of all of mankind.*

See, he is asking for eternal bliss for himself and for his community. He is asking for eternity and Paradise.

He is making his plea together with all **the Divine Sacred Names** that display their beauty in the mirrors of all created being. You can see, indeed, that he is seeking **intercession** from those Names.

If there were not countless reasons and causes for the existence of the hereafter, a single prayer of that exalted being would be enough for the creation of Paradise, *a task as easy for the power of the Merciful Creator as the creation of spring.*

*{To display **wondrous samples of art**, and examples of resurrection on the face of the earth that, compared with the hereafter is like a narrow page,

to inscribe and include on that single page, in perfect order, all the different species of creation, that resemble three hundred thousand separate books,

is certainly more difficult than building and creating the delicate and symmetrical structure of Paradise in the broad realm of eternity.

Indeed, it may be said that to whatever degree Paradise is more elevated than the spring, to that degree the creation of the gardens of spring is more difficult and wondrous than the creation of Paradise.}

Indeed, how could the creation of spring be difficult for **the Possessor of Absolute Power** Who each spring makes the face of the world into a plain of resurrection, and brings forth there a hundred thousand examples of resurrection?

In just the same way that the messengerhood of the Prophet was the reason for the foundation of this realm of trial -the saying "*were it not for thee, were it not for thee, I would not have created the spheres*"* being an indication of this-

*{*Ali al-Qari, Sharh al-Shifa, i, al-Ajluni, Kashf al-Khafa, ii, 164*}

so too the worship he performed was the cause for the foundation of the **abode of bliss**.

Öyle suret-i hakîmane, basîrane, rahîmanede verir ve icabet eder ki; şübhe bırakmaz o **terbiye** ve **tedbir** öyle **Semî'** ve **Basîr'**e mahsus, öyle bir Kerim ve Rahîm'e hastrır.

Acaba bütün benî-Âdemi arkasına alıp şu Arz üstünde durup, arş-ı a'zama müteveccihen el kaldırıp, *nev'-i beşerin hülâsa-i ubudiyetini câmi'* hakikat-ı ubudiyet-i Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) içinde dua eden şu şeref-i nev'-i insan ve ferîd-i kevn ü zaman olan **Fahr-i Kâinat** (Aleyhissalâtü Vesselâm) ne istiyor, dinleyelim.

Bak, kendine ve ümmetine saadet-i ebediye istiyor, beka istiyor, Cennet istiyor.

Hem *mevcudat âyinelerinde cemallerini gösteren bütün esma-i kudsiye-i İlahiye* ile beraber istiyor. O esmadan şefaât talep ediyor, görürsün.

Eğer âhiretin hesabsız esbab-ı mûcibesi, delail-i vücudu olmasa idi; yalnız şu zâtın tek duası, *baharımızın icadı kadar Hâlık-ı Rahîm'in kudretine hafif gelen* şu Cennet'in binasına sebebiyet verecekti.

{(Haşiye-1): Evet âhirete nisbeten gayet dar bir sahife hükmünde olan rûy-i zeminde hadd ü hesaba gelmeyen hârika san'at nûmunelerini ve haşir ve kıyametın misallerini göstermek

ve üçyüz bin kitab hükmünde olan muntazam *enva'-ı masnuatı*, o tek sahifede kemal-i intizam ile yazıp dercetmek;

elbette geniş olan âlem-i âhirette **latif** ve muntazam Cennet'in binasından ve icadından daha **müşkildir**.

Evet Cennet bahardan ne kadar yüksek ise, o derece bahar bahçelerinin **hilkati**, o Cennet'ten daha müşkildir ve hayretfezadır denilebilir.}

Evet baharımızda yer yüzünü bir **maşher** eden, yüzbin haşir nûmunelerini icad eden **Kadîr-i Mutlak**'a, Cennet'in icadı nasıl ağır olabilir?

Demek nasıl ki onun **risaleti**, şu **dâr-ı imtihanın** açılmasına sebebiyet verdi, **لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلَاكَ** sırrına mazhar oldu.

Onun gibi, ubudiyeti dahi öteki **dâr-ı saadetin** açılmasına sebebiyet verdi.

Is it at all possible that **the flawless perfection of artistry**, **the peerless beauty of dominicality** expressed in **the order of the world** and the comprehensive mercy *that reduce all to bewilderment*, should not answer his prayer, and thus tolerate an extreme form of ugliness, cruelty and disorder?

Is it possible that it would listen to the most petty and insignificant desires and grant them, but dismiss significant and important desires as worthless, and fail to hear, understand, and fulfill them?

#26

No, a thousand times no! Such beauty can never accept such ugliness and itself become ugly.

*{It is unanimously agreed **the total reversal of truths is impossible**. It is **quite impossible** that something should become the very opposite and reverse of itself,

and impossible to the thousandth degree that something should retain its own **nature**, and yet at the same time become **identical** with its opposite. Thus infinite beauty cannot become ugliness, *while yet remaining beauty*,

and, in our example, it is not possible that **the beauty of Dominicality**, *a beauty perceptible and manifest in its existence*, should retain its **quiddity** as the beauty of Dominicality, but become **the very essence of ugliness**. This would be **the strangest** of all impossible and *false notions in the world.*}

So just as the Prophet opened the gates of this world with his messengerhood, he opens the gates of the hereafter with his worship.

May the blessings of the Compassionate One be upon him, to the extent of all that this world and paradise contain.

O God, grant blessings and peace to Your servant and Messenger, that Beloved One who is the Master of both Realms, the Pride of all the Worlds, the source of life in both spheres, the means for the attainment of happiness here and in the hereafter, he who flies on two wings, who is the messenger to both men and jinn - to him, and to his Family, and all of his Companions, as well as his brethren from among the prophets and messengers. Amen.

Sixth Truth

The Gate of **Splendour** and **Eternity**, the Manifestation of the Names of **Glorious** and **Eternal**.

Is it at all possible that **the splendour of dominicality** that **subdues and commands all beings**, from suns and trees down to particles, *just like obedient soldiers*,

should concentrate its entire attention on the **wretched** and **transient** beings that pass a **temporary** life in the hospice of this world,

Acaba hiç mümkün müdür ki, *bütün akılları hayrette bırakan* şu **intizam-ı âlem** ve geniş rahmet içinde **kusursuz hüsn-ü san'at**, **misilsiz cemal-i rububiyet**; o duaya icabet etmemekle böyle bir çirkinliği, böyle bir merhametsizliği, böyle bir intizamsızlığı kabul etsin?

Yani en cüz'î, en ehemmiyetsiz arzuları, sesleri ehemmiyetle işitip îfa etsin, yerine getirsin. En ehemmiyetli, lüzumlu arzuları ehemmiyetsiz görüp işitmesin, anlamasın, yapmasın?

Hâşâ ve kellâ, yüzbin defa hâşâ! Böyle bir cemal, böyle bir çirkinliği kabul edip çirkin olamaz.

{(Haşiyeye): Evet **inkılab-ı hakaik** ittifaken **muhaldir**. Ve **inkılab-ı hakaik** içinde **muhal-ender-muhal**, bir zıd kendi zıddına inkılabıdır.

Ve bu inkılab-ı ezdad içinde bilbedahe bin derece muhal şudur ki: Zıd, kendi **mahiyetinde** kalmakla beraber, kendi zıddının **aynı** olsun. Meselâ: Nihayetsiz bir cemal; *hakikî cemal iken*, hakikî çirkinlik olsun.

İşte şu misalimizde *meşhud ve kat'iy-ül vücud olan* bir **cemal-i rububiyet**; **cemal-i rububiyet mahiyetinde** daim iken, **ayn-ı çirkinlik** olsun. İşte dünyada muhal ve *bâtil* misallerin **en acibidir**.}

Demek, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm; risaletiyle dünyanın kapısını açtığı gibi, ubudiyetiyle de âhiretin kapısını açar.

عَلَيْهِ صَلَوَاتُ الرَّحْمَنِ مِلءَ الدُّنْيَا وَ دَارِ الْجَنَانِ

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ذَلِكَ الْحَبِيبِ
الَّذِي هُوَ سَيِّدُ الْكَوْنَيْنِ وَفَخْرُ الْعَالَمِينَ وَحَيَاتِ
الدَّارَيْنِ وَوَسِيلَةُ السَّعَادَتَيْنِ وَذُو الْجَنَاحَيْنِ وَرَسُولُ
الثَّقَلَيْنِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ وَعَلَى إِخْوَانِهِ مِنَ
التَّبِيِّينَ وَ الْمُرْسَلِينَ أُمِينَ

Altıncı Hakikat

Bâb-ı **haşmet** ve **sermediyet** olup, ism-i **Celil** ve **Bâki** cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: **Bütün mevcudatı** güneşlerden, ağaçlardan zerrelere kadar *emirber nefer hükmünde* **teshir ve idare eden** bir **haşmet-i rububiyet**;

şu misafirhane-i dünyada **muvakkat** bir hayat geçiren **perişan fâniler** üstünde dursun...

and not create an **eternal** and everlasting **sphere of splendour**, an unending manifestation of dominicality?

Yes, observed in this universe; **the exalted affairs like the conversion of seasons**, **the sublime motions of planet like the aeroplane** and **the mighty subjugations like the assignment of the Earth as a cradle to man and the sun as a lamp to the creatures**, **vast transformations such as the reviving and adornment of the dead and dry globe** - all of this shows that

behind the **veil** a **sublime** dominicality exists, that a splendid **monarchy** is at work.

Now such a dominical kingdom requires subjects worthy of itself, as well as an **appropriate** mode of manifestation.

But look at this hospice of the world, and you will see that the most **significant** class of its subjects, endowed with the most **comprehensive** of functions, are gathered together only **temporarily** and that, **in the most wretched of states**.

The hospice fills and empties each day.

All of the subjects stay only temporarily in this abode of trial **for the sake of being tested in service**.

#27

The abode itself **changes** each hour.

Again, all of the monarch's subjects stay only for a few brief minutes **in order to behold the samples of the precious bounty of the Glorious Maker**, to look on His **miraculous works of art** in the exhibition of the world with the eye of a buyer. Then they disappear.

The exhibition itself **changes** every minute.

Whoever leaves it, never returns, and whoever comes to it, will ultimately depart.

Now this state and circumstance definitively shows that behind and beyond this hospice, this testing-ground, this **exhibition**,

there are permanent palaces and **eternal** abodes *that fully manifest and support God's **everlasting sovereignty***,

there are gardens and treasure houses *full of the **pure** and **exalted originals of the forms and copies we see in this world***.

If we strive here in this world, it is for the sake of what awaits us there. We work here, and are rewarded there.

Bliss awaits everyone there, in accordance with his **capacity**, as long as he does not squander his share.

Yes, it is impossible that such eternal kingship should concentrate exclusively on these **wretched transient** beings.

sermedî, bâki bir **daire-i haşmet** ve ebedî, âli bir medar-ı rububiyeti icad etmesin?

Evet şu kâinatta görünen **mevsimlerin değişmesi gibi haşmetli icraat** ve **seyyaratın tayyare-misal hareketleri gibi azametli harekât** ve **Arzı insana beşik, Güneşi halka lâmba yapmak gibi dehşetli teshirat** ve **ölmüş, kurumuş Küre-i Arzı diriltmek, süslendirmek gibi geniş tahvilat** gösteriyor ki:

Perde arkasında böyle **muazzam** bir rububiyet var, muhteşem bir **saltanatla** hükmediyor.

Böyle bir saltanat-ı rububiyet, kendine lâıyk bir raiyet ister ve **şayeste** bir mazhar ister.

Halbuki görüyorsun: Mahiyetçe en **câmi'** ve **mühim** raiyeti ve bendeleri, şu misafirhane-i dünyada **perişan bir surette muvakkaten** toplanmışlar.

Misafirhane ise; her gün dolar, boşanır.

Hem bütün raiyet, **tecrübe-i hizmet için** şu meydan-ı imtihanda muvakkaten bulunuyorlar.

Meydan ise, her saat **tebeddül eder**.

Hem bütün o raiyet, **Sâni'-i Zülcelal'in kıymettar ihsanatının nünunelerini** ve **hârîka san'at antikalarını** çarşı-yı âlem sergilerinde, ticaret nazarında **temaşa etmek için**, şu teşhîrgâhta birkaç dakika durup seyrediyorlar; sonra kayboluyorlar.

Şu meşher ise, her dakika **tahavvül ediyor**.

Giden gelmez, gelen gider.

İşte bu hal ve şu vaziyet kat'î gösteriyor ki: Şu misafirhane ve şu meydan ve şu **meşherlerin** arkasında;

*o **sermedî saltanata medar ve mazhar olacak** daimî saraylar, **müstemir** meskenler,*

*şu dünyada gördüğümüz nünunelerin ve **suretlerin** en **hâlis** ve en yüksek asıllarıyla dolu bağ ve hazineleri vardır.*

Demek burada çabalamak, onlar içindir. Şurada çalıştırır, orada ücret verir.

Herkesin **istidadına** göre -eğer kaybetmezse- orada bir saadeti vardır.

Evet öyle sermedî bir saltanat, muhaldir ki; şu **fâniler** ve **zâil zeliller** üstünde dursun.

Consider this truth through the **telescope** of the following **comparison**. You are travelling along a road. You see a **caravanserai** ahead of you on the road, built by a great **personage** for people coming to visit him.

Millions are spent on the **decoration** of the caravanserai so that guests should enjoy their one night's stay there, and for their **instruction**.

But the guests see very little of those decorations, look at them for a very short time; briefly tasting the joys of what is offered them, they go on their way **without being satiated**.

But each guest takes a photograph of the objects in the caravanserai **by means of his special camera**.

Also, the servants of that great personage record with great care the **conduct** of all the guests and preserve the record.

You see, too, that he **destroys** every day most of the valuable decorations, and replaces them with fresh decorations for the newly arriving guests.

After seeing all this, will any doubt remain that the personage *who has constructed this caravanserai on the road* has permanent and **exalted dwellings**, **inexhaustible** and precious treasures, an uninterrupted flow of great **generosity**?

By means of the generosity displayed in the caravanserai, he intends merely to whet the **appetite** of his guests for **those things he keeps in his immediate presence**; to awaken their **desire** for **the gifts he has prepared for them**.

So too, if you look upon the **state** of the hospice of this world **without falling into drunkenness**, you will understand the following nine principles :

First Principle: You will understand that this world does not exist for its own sake, any more than does the caravanserai. It is impossible that it should assume this shape **by itself**.

Rather, it is a well-constructed hospice, **wisely** designed to receive **the caravan of beings** that constantly arrive to **alight** before **departing** again.

#28

Second Principle: You will understand, too, that those living within this hospice are guests. They are invited by their **Generous Sustainer** to **the Abode of Peace**.

Third Principle: You will understand, further, that the **adornments** of this world are not simply for the sake of **enjoyment** or **admiration**.

For if they yield pleasure for a time, they cause **pain** for a longer time with their cessation.

They give you a taste and **whet your appetite**, but never satiate you.

For either the life of the pleasure is short, or your life is short,

Şu hakikata, şu **temsîl d'ûrbînî**yle bak ki: Meselâ sen yolda gidiyorsun, görüyorsun ki; yol içinde bir **han** var. Bir büyük **zât** o hanı, kendine gelen misafirlerine yapmış.

O misafirlerin bir gece tenezzüh ve **ibretleri** için, o hanın **tezyinatına** milyonlar altunlar sarfediyor.

Hem o misafirler o tezyinattan pek azı ve az bir zamanda bakıp, o nimetlerden pek az bir vakitte, az bir şey tadıp, **doymadan** gidiyorlar.

Fakat her misafir **kendine mahsus fotoğrafıyla**, o handaki şeylerin suretlerini alıyorlar.

Hem o büyük zâtın hizmetkârları da, misafirlerin **suret-i muamelelerini** gayet dikkat ile alıyorlar ve kaydediyorlar.

Hem görüyorsun ki; o zât her günde, o kıymetli tezyinatın çoğunu **tahrib eder**. Yeni gelecek misafirlere, yeni tezyinatı icad eder.

Bunu gördükten sonra hiç şübhen kalır mı ki: *Bu yolda bu hanı yapan zâtın daimî pek âlî menzilleri*, hem **tükenmez**, pek kıymetli hazineleri, hem müstemir, pek büyük bir **sehaveti** vardır.

Şu handa gösterdiği ikram ile, misafirlerini kendi **yanında bulunan şeylere** **iştihalarını** açıyor ve **onlara hazırladığı hediyelere** **rağbetlerini** uyandırıyor.

Aynen onun gibi, şu misafirhane-i dünyadaki **vaziyeti**, **sarhoş olmadan** dikkat etsen; şu dokuz esası anlarsın:

Birinci Esas: Anlarsın ki: O han gibi bu dünya dahi kendi için değil. **Kendi kendine** de bu sureti alması muhaldir.

Belki **kafî-i mahlukatın** gelip **konmak** ve **göçmek** için dolup boşanan, **hikmetle** yapılmış bir misafirhanesidir.

İkinci Esas: Hem anlarsın ki: Şu hanın içinde oturanlar misafirlerdir. Onların **Rabb-ı Kerim**'i, onları **Dâr-üs Selâm**'a davet eder.

Üçüncü Esas: Hem anlarsın ki: Şu dünyadaki **tezyinat**, yalnız **telezzüz** veya **tenezzüh** için değil.

Çünkü bir zaman lezzet verse, firakıyla birçok zaman **elem** verir.

Sana tattırır, **iştihanı** **açar** fakat doyurmaz.

Çünkü ya onun ömrü kısa, ya senin ömrün kısadır.

too brief for you to become satiated .

These adornments of high value and brief duration must, then, be for the sake of instruction in wisdom,*

for arousing gratitude, and for encouraging men to seek out the perpetual originals of which they are copies.

They are, then, for other exalted goals beyond themselves.

*{Now the life-span of everything is short, although its value is high and the subtleties of its artistry are most exalted and beautiful.

This implies that everything is only a sample, a form of something else, that it has the function of drawing the gaze of the customer to the authentic and original object.

This being the case, it may be said that the variegated adornments of this world are the samples of the bounties of Paradise, prepared by the Compassionate and Merciful One for His beloved servants.}

Fourth Principle: You will understand also that the adornments of this world are like samples and forms of the blessings stored up in Paradise by the mercy of the Compassionate One for the people of faith.

*{There are numerous purposes for the existence of everything, and numerous results flow from its being.

These are not restricted to this world and to the souls of men, as the people of misguidance imagine, being thus lost in vanity and purposelessness.

On the contrary, the purposes for the existence and the results of the being of all things relate to the following three categories. The first and the most exalted pertains to the Creator.

It consists of presenting to the gaze of the Pre-Eternal Witness the bejewelled and miraculous wonders He has affixed to the object in question, as if in a military parade.

To live for a fleeting second is enough to attain that glance. Indeed, the potentiality and intent for existence is enough, without ever emerging into life.

This purpose is fully realized, for example, by delicate creatures that vanish swiftly and by seeds and kernels, each a work of art, that never come to life, that is, never bear fruit or flower. They all remain untouched by vanity and purposelessness.

Thus the first purpose of all things is to proclaim, by means of their life and existence, the miracles of power and the traces of artistry of the Maker and display them to the gaze of the Glorious Monarch.

The second purpose of all existence and the result of all being pertains to conscious creation.

Doymağa kâfi değil.

Demek kıymeti yüksek, müddeti kısa olan şu tezyinat; ibret içindir, *

şükür içindir, usûl-ü daimîsine teşvik içindir.

Başka gayet ulvî gayeler içindir.

{(Haşiye): Evet madem her şeyin kıymeti ve dekaik-ı san'atı gayet yüksek ve güzel olduğu halde; müddeti kısa, ömrü azdır.

Demek o şeyler nümunelerdir, başka şeylerin suretleri hükmündedirler. Ve madem müşterilerin nazarlarını, asıllarına çeviriyorlar gibi bir vaziyet vardır.

Öyle ise, elbette şu dünyadaki o çeşit tezyinat; bir Rahman-ı Rahîm'in rahmetiyle, sevdiği ibadına hazırladığı niam-ı Cennet'in nümuneleridir, denilebilir ve denilir ve öyledir.}

Dördüncü Esas: Hem anlarsın ki: Şu dünyadaki müzeyyenat ise Cennet'te ehl-i iman için rahmet-i Rahman'la iddihar olunan nimetlerin nümuneleri, suretleri hükmündedir.

{(Haşiye): Evet her şeyin vücudunun müteaddid gayeleri ve hayatının müteaddid neticeleri vardır.

Ehl-i dalaletin tevehhüm ettikleri gibi dünyaya, nefislerine bakan gayelere münhasır değildir. Tâ, abesiyet ve hikmetsizlik içine girebilirsin.

Belki her şeyin gayat-ı vücudu ve netaic-i hayatı üç kısımdır: Birincisi ve en ulvîsi, Sâni'ine bakar ki;

o şeye taktığı hârîka-i san'at murassaatını, Şahid-i Ezelî'nin nazarına resm-i geçit tarzında arz etmektir ki,

o nazara bir ân-ı seyyale yaşamak kâfi gelir. Belki vücuda gelmeden, bilkuvve niyet hükmünde olan istidadı yine kâfidir.

İşte seri-üz zeval latif masnuat ve vücuda gelmeyen, yani sünbül vermeyen birer hârîka-i san'at olan çekirdekler, tohumlar şu gayeyi bitamamiha verir. Faidesizlik ve abesiyet onlara gelmez.

Demek her şey hayatıyla, vücuduyla Sâni'inin mu'cizat-ı kudretini ve âsâr-ı san'atını teşhir edip, Sultan-ı Zülcelal'in nazarına arz etmek birinci gayesidir.

İkinci kısım gaye-i vücud ve netice-i hayat, zîşuura bakar.

Everything is like a **truth-displaying missive**, an **artistic poem**, or a **wise word** of the **Glorious Maker**, offered to the gaze of angels and jinn, of men and animals, and desiring to be **read** by them.

It is an **object for the contemplation** and instruction of every conscious being that looks upon it.

The third purpose of all existence and result of all being pertains to the soul of the thing itself,

and consists of such minor consequences as **the experience of pleasure** and joy, and living with some degree of permanence and comfort.

If we consider the purpose of a servant employed as a **steersman** on some **royal ship**, we see that only one hundredth of that purpose relates to the steersman himself - i.e., the **wage** he receives; ninety-nine hundredths of the purpose relate to the king who owns the ship.

A similar relation exists between the purpose of a thing related to its own self and its worldly existence, and its purpose related to its Maker.

In the light of this **multiplicity of purposes** we can now explain the ultimate compatibility between divine **wisdom** and **economy** on the one hand, and divine **liberality** and **generosity** - in fact, infinite generosity - on the other hand, *even though they appear to be opposites and contradictory.*

In the individual purposes of things, liberality and generosity **predominate**, and the **Name of Most Generous** is manifested.

From the **point of view** of individual purpose, fruits and **grains** are indeed **beyond computation**, and they demonstrate infinite **generosity**.

But in **universal purposes**, wisdom predominates, and the **name of All-Wise** is manifested.

However many purposes a tree has, each of its fruits contains that many purposes, and these can be **divided** into the three categories we have established.

Their universal purposes demonstrate an infinite wisdom and economy. Infinite wisdom and **infinite generosity and liberality** are thus **combined**, despite their apparent opposition.

For example, one of the purposes for raising an army is **the maintenance of order**. Whatever troops are available for the purpose will suffice or be more than enough.

But the whole army will be barely enough for other purposes such as **protecting the national frontiers** and **repelling enemies**; its size will be **in perfect balance with utter wisdom**.

Thus the **wisdom** of the state will be **joined** to its **splendour**, and it can be said that there is no excess in the army.}

Yani her şey, **Sâni'-i Zülcelal**'in birer **mektub-u hakaik-nüma**, birer **kaside-i letafetnüma**, birer **kelime-i hikmet-eda** hükmündedir ki; melaike ve cin ve hayvanın ve insanın enzarına arzeder, **mütalaaya** davet eder.

Demek ona bakan her zîşuura, ibret-nüma bir **mütalaagâhtır**.

Üçüncü kısım gaye-i vücud ve netice-i hayat, o şeyin nefesine bakar ki;

telezzüz ve tenezzüh ve beka ve rahatla yaşamak gibi cüz'î neticelerdir.

Meselâ: Azîm bir **sefine-i sultaniye**de bir hizmetkârın **dümencilik** ettiğinin gayesi; sefine itibariyle yüzde birisi kendisine, **ücret-i cüz'**iyesine ait, doksandokuzu sultana ait olduğu gibi;

her şeyin nefesine ve dünyaya ait gayesi bir ise, Sâni'ine ait doksandokuzdur.

İşte bu **taaddüd-ü gayattandır** ki; *birbirine zıd ve münafî görünen hikmet ve iktisad, cûd u seha* ve bilhâssa nihayetsiz seha ile sırr-ı tevfiği şudur ki:

Birer gaye nokta-i nazarında cûd u seha **hükmeder**, **ism-i Cevvad** tecelli eder.

Meyveler, **hubublar**; o tek gaye nokta-i nazarında **bigayr-ı hisabdır**. Nihayetsiz **cûdu** gösteriyor.

Fakat **umum gayeler** nokta-i nazarında; hikmet hükmeder, **ism-i Hakîm** tecelli eder.

Bir ağacın ne kadar meyveleri var, belki her meyvenin o kadar gayeleri vardır ki; beyan ettiğimiz üç kısma **tefrîk** edilir.

Şu umum gayeler, nihayetsiz bir hikmeti ve iktisadı gösteriyor. Zıd gibi görünen nihayetsiz hikmet, **nihayetsiz cûd ile seha ile içtima** ediyor.

Meselâ: Asker ordusunun bir gayesi, **temin-i asayiş**tir. Bu gayeye göre ne kadar asker istersen var ve hem pek fazladır.

Fakat **hıfz-ı hudud** ve **mücadele-i a'da** gibi sair vazifeler için, bu mevcut ancak kâfi gelir. **Kemal-i hikmetle müvazenededir**.

İşte hükûmetin **hikmeti**, **haşmet** ile **ictima** ediyor. O halde, o askerlikte fazlalık yoktur denilebilir.}

Fifth Principle: You will understand, too, that all of these **transient** objects have not been created for the sake of **annihilation**, in order to appear briefly and then **vanish**.

The purpose for their creation is rather briefly to be assembled in existence and acquire the **desired** form, so that these may be noted, their **images** preserved, their meanings known, and their results **recorded**.

This is so that, for example, everlasting **spectacles** might **be wrought** for **the people of eternity**, and that they might serve other purposes in the realm of eternity.

You will understand that things have been created for eternity, not for annihilation; and as for apparent annihilation, it has the sense of a **completion of duty** and a release from service,

for every transient thing advances to **annihilation** with one aspect, but remains eternally with numerous other **aspects**.

Look, for example, at the flower, a word of God's power; for a short time it **smiles** and looks at us, and **then** hides behind the veil of annihilation.

It departs just like a word leaving your mouth. But it does so **entrusting** thousands of its **fellows** to men's ears.

It leaves behind **meanings** in men's minds as numerous as those minds.

The flower, too, **expressing its meaning** and thus fulfilling its function, goes and departs. But it goes leaving its **apparent form** in the **memory** of everything that sees it, its **inner essence** in every seed.

It is as if each memory and **seed** were a camera to **record** the **adornment** of the flower, or a means for its perpetuation.

If such be the case with an object at the simplest level of life, it can be readily understood how **closely tied** to eternity is man, *the highest form of life and the possessor of an eternal soul*.

Again, from the fact that *the laws* -each resembling a spirit- *according to which large flowering and fruit bearing plants are formed* and **the representations of their forms** are preserved and **perpetuated in most regular fashion** in tiny seeds **throughout tempestuous changes** -

from this fact it can be easily understood how closely **tied** and **related** to eternity is **the spirit of man**, *which possesses an extremely exalted and comprehensive nature, and which although clothed in a body, is a conscious and luminous law issuing from the divine command*.

#30

Sixth Principle: You will also understand that man has not been left to **graze** at will, *with a halter loosely tied around his neck*,

Beşinci Esas: Hem anlarsın ki: Şu **fâni** masnuat **fena** için değil, bir parça görünüp **mahvolmak** için yaratılmamışlar.

Belki vücudda kısa bir zaman toplanıp, **matlub** bir vaziyet alıp; tâ **suretleri** alınsın, timsalleri tutulsun, manaları bilinsin, neticeleri **zabtedilsin**.

Meselâ, **ehl-i ebed** için daimî **manzaralar** **nesc**edilsin. Hem âlem-i bekada başka gayelere medar olsun.

Eşya beka için yaratıldığını, fena için olmadığını; belki sureten fena ise de **tamam-ı vazife** ve terhis olduğu bununla anlaşılıyor ki:

Fâni bir şey bir cihetle **fenaya** gider, çok **cihetlerle** bâki kalır.

Meselâ kudret kelimelerinden olan şu çiçeğe bak ki; kısa bir zamanda o çiçek **tebessüm** edip bize bakar, **der-akab** fena perdesinde saklanır.

Fakat senin ağzından çıkan kelime gibi o gider, fakat binler **misallerini** kulaklara **tevdî** eder.

Dinleyen akıllar adedince, **manalarını** akıllarda ibka eder.

Çünkü vazifesi olan **ifade-i mana** bittikten sonra kendisi gider, fakat onu gören her şeyin **hâfızasında** **zahîrî suretini** ve her bir tohumunda **manevî mahiyetini** bırakıp öyle gidiyor.

Güya her hâfıza ile her **tohum**; **hıfz-ı zîneti** için birer fotoğraf ve devam-ı bekası için birer menzildirler.

En basit mertebe-i hayatta olan masnu böyle ise, *en yüksek tabaka-i hayatta ve erva-ı bâkiye sahibi olan* insan; ne kadar beka ile **alâkadar** olduğu anlaşılır.

Çiçekli ve meyveli koca nebatatın bir parça ruha benzeyen her birinin *kanun-u teşekkülâtı*, **timsal-i sureti**; zerrecikler gibi tohumlarda **kemal-i intizamla**, **dağdağalı inkılablar içinde** **ibka** ve muhafaza edilmesiyle,

gayet **cem'iyetli** ve **yüksek bir mahiyete mâlik**, *haricî bir vücud giydirilmiş, zîşuur nuranî bir kanun-u emrî olan ruh-u beşer*; ne derece beka ile **merbut** ve **alâkadar** olduğu anlaşılır.

Altıncı Esas: Hem anlarsın ki: İnsan, **ipi boğazına sarılıp**, istediği yerde **otlamak** için başıboş bırakılmamıştır;

on the contrary, the forms of all his **deeds** are recorded and registered, and the results of all his **acts** are preserved for the day when he shall be called to **account**.

Seventh Principle: You will understand, further, that the **destruction** visited upon the beautiful **creatures** of summer and spring in the autumn is not for the sake of **annihilation**. Instead, it is a form of **dismissal** after the completion of service.*

*{Yes, it is fitting that the fruits, flowers and leaves on the tips and **branches** of a **tree**, *proceeding from the treasures of sustenance provided by divine mercy*, should depart when they become old and their duties are at an **end**.

Otherwise the gate will remain closed to **those that come after them**, and a barrier will be erected against the **expansion of God's mercy** and the services to be performed by their **brethren** (i.e., **other** members of the species).

Moreover, *with the passing of youth*, they will become **wretched** and **distraught**.

Spring is like a **fruit-bearing tree** *that in turn is an indication of the plain of resurrection*. Similarly, the world of humanity in every age is like a tree **inviting contemplation**, (...)

and the world as a whole is like an **amazing tree** the fruits of which are dispatched to the market of the hereafter.}

It is also a form of **emptying** in order to clear a space for the new creation *that is to come in the following spring*, of **preparing the ground** and **making ready** for the beings that are to come and assume their functions.

Finally, it is a form of **Divine warning** to **conscious beings** to awake from the neglect *that causes them to forget their duties*, from the drunken torpor *that causes them to forget their obligation of offering thanks*.

Eighth Principle: You will understand this, too, that the **eternal Maker** of this transient world has another, everlasting world; it is to this that He **urges** and **impels** His servants.

Ninth Principle: You will understand, also, that so **Compassionate** a Being will bestow upon **His choice servants** in that world such gifts *as no eye has ever seen, no ear has ever heard, nor has their image crossed the heart of any man*. In this we believe.

{*Bukhari, Bad'ul-Khalq, 8; Tafsir al-Sura, xxxii, 1; Tawhid, 35; Muslim, Iman, 312.*}

Seventh Truth

The Gate of **Protection** and **Preservation**, the Manifestation of the Names of **Preserver** and **Guardian**

belki bütün **amellerinin** suretleri alınıp yazılır ve bütün **fiillerinin** neticeleri **muhasabe** için zabtedilir.

Yedinci Esas: Hem anlarsın ki: Güz mevsiminde yaz-bahar âleminin güzel **mahlukatının tahribatı**, **i'dam** değil. Belki vazifelerinin tamamıyla **terhisatıdır**.*

{(Haşiye): Evet *rahmetin erzak hazinelerinden olan bir şecerenin* uçlarında ve **dallarının** başlarındaki meyveler, çiçekler, yapraklar ihtiyar olup, vazifelerinin **hitama** ermesiyle gitmelidirler.

Tâ, **arkalarından** akıp gelenlere kapı kapanmasın. Yoksa **rahmetin vüs'atına** ve **sair ihvanlarının** hizmetine sed çekilir.

Hem kendileri, **gençlik zevaliyle** hem **zelil**, hem **perişan** olurlar.

İşte bahar dahi, **maşer-nüma** bir **meyvedar** ağaçtır. Her asırdaki insan âlemi; **ibret-nüma** bir şeceredir. Arz dahi, **maşer-i acaib** bir şecere-i kudrettir.

Hattâ dünya dahi, meyveleri âhiret pazarına gönderilen bir **şecere-i hayret-nüma**dır.}

Hem **yeni baharda gelecek** mahlukata yer boşaltmak için **tefrîğattır** ve yeni vazifedarlar gelip konacak ve vazifedar mevcudatın gelmesine **yer hazırlamaktır** ve **ihzarattır**.

Hem **zîşuura** **vazifesini unutturan** gafletten ve **şükürünü unutturan** sarhoşluktan **ikazat-ı Sübhaniye**dir.

Sekizinci Esas: Hem anlarsın ki: Şu fâni âlemin **sermedî Sâni**'i için başka ve bâki bir âlemi var ki, ibadını oraya **sevk** ve ona **teşvik** eder.

Dokuzuncu Esas: Hem anlarsın ki: Öyle bir **Rahman**, öyle bir âlemde, öyle **has ibadına** öyle ikramlar edecek; *ne göz görmüş, ne kulak işitmiş, ne kalb-i beşere hutur etmiştir. Âmennâ...*

Yedinci Hakikat

Bâb-ı **hıfz** ve **hafiziyet** olup, ism-i **Hafız** ve **Rakib**'in cilvesidir.

Is it at all possible that God's attribute of Preserver, which protects all things with the utmost order and balance, -things in the heavens and on the earth, on dry land and in the ocean, dry and wet, large and small, commonplace and exalted- and as it were, sifts their results by way of accounting

Hiç mümkün müdür ki: Gökte, yerde, karada, denizde; yaş kuru, küçük büyük, âdi âli her şeyi kemal-i intizam ve mizan içinde muhafaza edip, bir türlü muhasebe içinde neticelerini eleyen bir hafiziyet;

www.risaleglobal.com

- is it at all possible that this attribute should permit the deeds and acts of man, *man who has been given the lofty disposition of humanity, the rank of God's supreme vicegerency, and the duty of bearing the Supreme Trust,*

not to be recorded, not to be passed through the sieve of accounting, not to be weighed in the balance of justice, not to be punished or rewarded fittingly, even though his acts and deeds closely pertain to God's universal dominicality? No, it is not in any way possible!

Yes, the Being that administers this cosmos preserves all things in order and balance.

Order and balance are the manifestation of knowledge and wisdom, of will and power.

For we see that the substance of every created object is fashioned in well-ordered and symmetrical fashion.

Not only is each of the forms it changes throughout its life well-ordered, but the totality of these forms is also marked by the same orderliness.

We see, too, that the Glorious Preserver preserves many forms of all things the life of which comes to an end when they have performed their function and which depart from the manifest world, in the memories of men, that are like a kind of preserved tablet,* or in a form of archetypal mirror.

**{See, the footnote to the Seventh Aspect above.}*

He also writes and inscribes a brief history of their life in a seed, that is like the result and outcome of the whole. Thus He causes all things to be preserved in mirrors pertaining to both the outer and inner worlds.

The memory of man, the fruit of the tree, the kernel of the fruit, the seed of the flower- all of these demonstrate the universality and comprehensiveness of the law of preservation.

Do you not see that all the flowers and fruits of the vast spring, the records of their deeds in appropriate form, the laws of their formation, and the images of their forms, are all inscribed into the finite space of a minute seed and are there preserved?

The following spring, their record of deeds is set forth, in a form of accounting appropriate to them, and another vast world of spring is brought forth, with the utmost order and wisdom.

This demonstrates with what powerful comprehensiveness God's attribute of Preserver exercises itself.

Considering that the results of such transient, commonplace, impermanent and insignificant things are preserved,

insan gibi büyük bir fitratta, hilafet-i kübra gibi bir rütbede, emanet-i kübra gibi büyük vazifesi olan beşerin,

rububiyet-i âmmeye temas eden amelleri ve filleri muhafaza edilmesin, muhasebe eleğinden geçirilmesin, adalet terazisinde tartılmasın, şayeste ceza ve mükâfat çekmesin? Hâyır, aslâ!..

Evet şu kâinatı idare eden zât, her şeyi nizam ve mizan içinde muhafaza ediyor.

Nizam ve mizan ise; ilim ile hikmet ve irade ile kudretin tezahürüdür.

Çünkü görüyoruz her masnu' vücudunda, gayet muntazam ve mevzun yaratılıyor.

Hem hayatı müddetince değiştirdiği suretler dahi, birer intizamlı olduğu halde, heyet-i mecmuası da bir intizam tahtındadır.

Zira görüyoruz ki; vazifesinin bitmesiyle ömrüne nihayet verilen ve şu âlem-i şehadetten göçüp giden her şeyin Hafız-i Zülcelal, birçok suretlerini elvah-ı mahfuz hükmünde olan* hâfızalarda ve bir türlü misalî âyinelerde hıfzedip,

{(Haşiyeye): Yedinci Suret'in haşiyesine bak.}

ekser tarihçe-i hayatını çekirdeğinde, neticesinde nakşedip yazıyor. Zahir ve bâtın âyinelerinde ibka ediyor.

Meselâ: Beşerin hâfızası, ağacın meyvesi, meyvenin çekirdeği, çiçeğin tohumu, kanun-u hafziyetin azamet-i ihatasını gösteriyor.

Görmüyor musun ki: Koca baharın hep çiçekli, meyveli bütün mevcudatı ve bunların kendilerine göre bütün sahaif-i a'mali ve teşkilâtının kanunları ve suretlerinin timsalleri; mahdud bir miktar tohumcuklar içlerinde yazarak, muhafaza ediliyor.

İkinci bir baharda, onlara göre bir muhasebe içinde sahife-i amellerini neşredip, kemal-i intizam ve hikmet ile koca diğer bir bahar âlemini meydana getirmekle;

hafziyetin ne derece kuvvetli ihata ile cereyan ettiğini gösteriyor.

Acaba geçici, âdi, bekasız, ehemmiyetsiz şeylerde böyle muhafaza edilirse;

is it at all possible that men's deeds, *that yield important fruit in the world of the unseen, the world of the hereafter, and the world of spirits, from the point of view of universal dominicality*, is it at all possible that they should not be guarded and preserved, should not be recorded as a matter of importance? No, by no means!

Yes, from this manifestation of God's attribute of Preserver it can be deduced that **the Master of all creation** devotes great **care** to the orderliness of all things that come to pass in His realm.

He pays great attention to the function of **sovereignty**, and lavishes extreme care on the **dominicality of kingship**.

#32

Thus He records, or causes to be recorded, the pettiest of happenings, the smallest of services, and preserves in **numerous** things the form of everything *that happens in His realm*.

This attribute of Preserver indicates that an important **register of deeds** will be subjected to precise examination and **weighing**: especially the records of the **most ennobled and honored** men whose **essence** was the most perfect and their deeds will stand revealed.

Now is it at all possible that man should be **ennobled** with **the vicegerency of God** and His Trust,

that, *as a witness to the universality of dominicality*, he should proclaim **God's unity** in the realm of **multiplicity**,

and thus act as a controller and witness by having some share in **the glorification of God** and worship of most beings

- is it at all possible that he should do all of this and then go to his grave and sleep **peacefully** without ever being awakened?

Without ever being asked concerning his deeds, small and great? That he should not go to **the plain of resurrection** and be tried at **the Supreme Tribunal**? No, by no means!

Or is it possible for man to flee and hide himself in **annihilation**, for him to enter the earth and conceal himself from that **Powerful and Glorious One to Whose Power over all contingencies in the future, * the occurrences of past time -each a miracle of His power - bear witness, and Who visibly creates winter and spring, that, taken together, resemble resurrection?**

*{The entirety of the past, extending from the present back to the beginning of creation, consists of occurrences.

Every day, year and century that came into being is like a line, a page, a book, written by the pen of destiny;

the hand of God's power has inscribed His miraculous signs there *with the utmost wisdom and order*.

âlem-i gaybda, âlem-i âhirette, âlem-i ervahta rububiyet-i âmmede mühim semere veren beşerin amelleri hıfz içinde gözetilmek suretiyle, ehemmiyetle zabtedilmemesi kabil midir? Hâyır ve aslâ!

Evet şu hafîziyetin bu surette tecellisinden anlaşılıyor ki: Şu **mevcudatın Mâliki**, mülkünde cereyan eden her şeyin inzibatına büyük bir **ihtimamı** var.

Hem **hâkimiyet** vazifesinde nihayet derecede dikkat eder. Hem **rububiyet-i saltanatında** gayet ihtimamı gözetir.

O derece ki, en küçük bir hâdiseyi, en ufak bir hizmeti yazar, yazdırır. *Mülkünde cereyan eden* her şeyin suretini **müteaddid** şeylerde hıfzeder.

Şu hafîziyet işaret eder ki: Ehemmiyetli bir muhasebe-i **a'mal defteri** açılacak ve bilhâssa **mahiyetçe** en büyük, **en mükerrem, en müşerref** bir mahluk olan insanın büyük olan amelleri, mühim olan fiilleri; mühim bir hesap ve **mizana** girecek, sahife-i amelleri neşredilecek.

Acaba hiç kabil midir ki: İnsan, **hilafet** ve emanetle **mükerrem** olsun,

rububiyetin külliyat-ı şunununa şahid olarak kesret dairelerinde, **vahdaniyet-i İlahiyenin** dellâllığını ilân etmekle,

ekser mevcudatın **tesbihat** ve ibadetlerine müdahale edip zabıtlık ve müşahidlik derecesine çıksın da

sonra **kabre** gidip, **rahatla** yatsın ve uyandırılmasın?

Küçük büyük her amellerinden sual edilmesin? **Mahşere** gidip **mahkeme-i kübrayı** görmesin? Hâyır ve aslâ!..

Hem *bütün gelecek zamanda olan mümkünata kadir olduğuna, bütün geçmiş zamandaki mu'cizat-ı kudreti olan vukuatı şahadet eden ve kıyamet ve haşre pek benzeyen kış ile baharı her vakit bilmüşahede icad eden* bir **Kadîr-i Zülcelal'** den, insan nasıl **ademe** gidip kaçabilir, toprağa girip saklanabilir?

{(Haşiyeye): Evet *zaman-ı hazırdan, tâ ibtida-i hilkat-ı âleme kadar olan zaman-ı mazi*; umumen vukuattır.

Vücuda gelmiş her bir günü, her bir senesi, her bir asrı; birer **satır**dır, birer sahifedir, birer kitabdır ki kalem-i kader ile tersim edilmiştir.

Dest-i kudret, **mu'cizat-ı âyâtını** onlarda **kemal-i hikmet ve intizam ile** yazmıştır.

Similarly, time from the present until resurrection, Paradise and eternity, consists **entirely** of **contingencies**. The past consists of occurrences, the future of contingencies.

Now if these **two chains of time** be compared with each other, it will be seen to be true of a certainty that **the Being That created yesterday and brought into being the creatures peculiar to it**, is capable, too, of creating tomorrow together **with its creatures**.

Again, there is no doubt that **the beings and wonders of past time, that wondrous display, are the miraculous works of a Powerful and Glorious One**.

They bear decisive witness that that **Powerful One** is **capable** of creating all of the future and its contingencies, and **manifesting** all of its **wonders**.

The one who **creates** an apple must of a certainty be able to create all the apples in the world and to bring the vast **spring** into being.

Conversely, the one who cannot **create** a spring cannot create a single apple either, for the apple is made at the same **workbench**.

But the one who makes an apple can make the spring. Each apple is an **example in miniature** of a tree, even of a garden or a **cosmos**.

The apple seed that carries within itself the life-story of the huge tree is, from the point of view of artistry, such a miracle that the one who creates it thus is incapable of nothing.

So too, the one that creates today is able also to create the day of resurrection, and it is only the one capable of creating the spring that is able, too, to create resurrection.

The one who affixes all the worlds of past time to **the ribbon of time** and displays them there **in utmost wisdom and order**, is without doubt capable of attaching other beings to the ribbon of the future and displaying them there.

In several of the Words, particularly the Twenty-Second Word, we proved with utter certainty that:

“The one who cannot create everything cannot create anything, and the one who can fashion one thing, can fashion everything.

Also, if the creation of everything is entrusted to a single being, the creation of all things becomes as easy as the creation of a single thing; thus **facility arises**.

If, on the contrary, it is entrusted to numerous **causes**, and ascribed to **multiplicity**, the creation of a single thing becomes as **difficult** as the creation of everything, and such **difficulty** arises as borders on **impossibility**.” }

Şu zamandan tâ kıyamete, tâ Cennet’e, tâ ebede kadar olan zaman-ı istikbal; **umumen imkânattır**. Yani mazi vukuattır, istikbal imkânattır.

İşte o iki **zamanın iki silsilesi** birbirine karşı mukabele edilse; nasıl ki **dünkü günü halkeden ve o güne mahsus mevcudatı icad eden zât**; yarınki günü **mevcudatıyla** halketmeye muktedir olduğu hiçbir vecihle şübhe getirmez.

Öyle de şübhe yoktur ki: Şu **mevdan-ı garaib olan zaman-ı mazinin mevcudatı ve hârikaları**; bir **Kadîr-i Zülcelal’in mu’cizatıdır**.

Kat’î şehadet ederler ki: O **Kadîr**, bütün istikbalin, bütün mümkünatın icadına, bütün **acalbinin izharına muktedirdir**.

Evet nasıl ki bir elmayı **halkedecek**; elbette dünyada bütün elmaları halketmeye ve koca **baharı** icad etmeye muktedir olmak gerektir.

Baharı **icad** etmeyen, bir elmayı icad edemez. Zira o elma o **tezgâh**ta dokunuyor.

Bir elmayı icad eden, bir baharı icad edebilir. Bir elma; bir ağacın, belki bir bahçenin, belki bir **kâinatın misal-i musaggarıdır**.

Hem **san’at itibariyle koca ağacın bütün tarih-i hayatını taşıyan elmanın çekirdeği** itibariyle öyle bir hârika-i san’attır ki: Onu öylece icad eden, hiçbir şeyden âciz kalmaz.

Öyle de bugünü halkeden, kıyamet gününü halkedebilir ve baharı icad edecek, haşrin icadına muktedir bir zât olabilir.

Zaman-ı mazinin bütün âlemlerini **zamanın şeridine kemal-i hikmet ve intizam ile** takıp gösteren; elbette istikbal şeridine dahi başka kâinatı takıp gösterebilir ve gösterecektir.

Kaç Sözlerde, bilhâssa Yirmiikinci Söz’de gayet kat’î isbat etmişiz ki:

Her şeyi yapamayan hiçbir şeyi yapamaz ve bir tek şeyi halkeden, her şeyi yapabilir.

Hem eşyanın icadı bir tek zâta verilse, bütün eşya bir tek şey gibi kolay olur ve **sühulet peyda eder**.

Eğer müteaddid **esbaba** verilse ve **kesrete isnad** edilse, bir tek şeyin icadı; bütün eşyanın icadı kadar **müşkilâtlı** olur ve **imtina**’ derecesinde **suubet** peyda eder. }

Since man is not called to account and judged in fitting fashion while in this world, it follows that he must proceed to a Supreme Tribunal and a final felicity.

Eighth Truth

The Gate of **Promise** and **Threat**, the Manifestation of the Names of **Beautiful** and **Glorious**.

Is it at all possible that the **Maker** of this world, *the Possessor of Absolute Knowledge and Absolute Power*, should not fulfil the **oft-repeated** promise and threat *that has been proclaimed unanimously by all the prophets and been witnessed in unison by all the veracious and the saints*, and thus display weakness and **ignorance**? God forbid!

All that is implied by His **promise** and **threat** is not at all difficult for His power to fulfil; it is extremely simple and easy.

It is as easy for Him as bringing back next spring the **countless** beings of last spring, **in part identically***, in part **in simile****.

**{Like trees and the roots of grasses.}*

***{Like leaves and fruits.}*

It is our need, the need of everything, His own need and the need of His **dominical sovereignty**, that He should **fulfil His promise**.

For Him **to break His promise** would be contrary to the **dignity** of His power, and it would **contradict the comprehensiveness of His knowledge**. For the breaking of a promise can arise only from **ignorance** or impotence.

O **denier**! Do you know how **foolish** a **crime** you are committing with your unbelief and denial? Paying heed to your own lying fancy, your **delirious** intellect, your **deceptive** soul,

you reject as a liar One **Who in no way can be compelled to the breaking of His promise**, **Whose glory and stature can in no way admit the breaking of His word**, and **Whose truthfulness and veracity are attested by all visible matters and objects!**

Despite your infinite pettiness, you are committing a crime of infinitely great proportions.

Without doubt you **deserve** great and eternal punishment.

According to certain narrations, the fact that the teeth of some of the people of Hell will be as big as a mountain will serve as an **indication** of the magnitude of their crime.

{Muslim, Janna, 44; Tirmidhi, Jahannam, 3; Ibn Maja, Zuhd, 38; Musnad, ii, 26, 328, 334.}

O denier, you are like a traveller who closes his eyes to the **sunlight** and looks instead at the **fantasy** in his own mind.

Madem bu dünyada ona lâıyk muhasebe görülüp, hüküm verilmiyor. Elbette bir mahkeme-i kübra, bir saadet-i uzmaya gidecektir.

Sekizinci Hakikat

Bâb-ı **va'd** ve **va'iddir**. İsm-i **Cemil** ve **Celil**'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: *Alîm-i Mutlak ve Kadîr-i Mutlak olan* şu masnuatın **Sânî**'i; *bütün enbiyanın tevâtürle haber verdikleri ve bütün sıddıkîn ve evliyanın icma' ile şehadet ettikleri mükerrer* va'd ve va'id-i İlahîsini yerine getirmeyip, -hâşâ- acz ve **cehlini** göstersiz?

Halbuki **va'd** ve **va'ide**nde bulunduğu emirler, kudretine hiç ağır gelmez. Pek hafif ve pek kolay.

Geçmiş baharın **hesabsız** mevcudatını, gelecek baharda **kısmen aynen*** kısmen **milsen**** iadesi kadar kolaydır.

**{(Haşiye-1): Ağaç ve otların kökleri gibi...}*

***{(Haşiye-2): Yapraklar, meyveler gibi...}*

İfa-yı va'd ise; hem bize, hem her şeye, hem kendisine, hem **saltanat-ı rububiyetine** pek çok lâzımdır.

Hulf-ül va'd ise; hem **izzet-i iktidarına** zıddır, hem **ihata-yı ilmiyesine münafıdır**. Zira hulf-ül va'd; ya **cehilden**, ya acizden gelir.

Ey **münkir**! Bilir misin ki: Küfür ve inkârın ile ne kadar **ahmakça** bir **cinayet** işliyorsun ki; kendi yalancı vehmini, **hezeyancı** aklını, **aldatıcı** nefsini tasdik edip,

hiçbir vechile hulf ve hilafa mecburiyeti olmayan ve hiçbir vechile hilaf, onun izzetine, haysiyetine yakışmayan ve bütün görünen şeyler ve işler, sıdkına ve hakkaniyetine şehadet eden bir zâtı tekzip ediyorsun!

Nihayetsiz küçüklük içinde nihayetsiz büyük cinayet işliyorsun!

Elbette, ebedî büyük cezaya **müstehak** olursun.

Bazı ehl-i Cehennem'in bir dişi, dağ kadar olması; cinayetinin büyüklüğüne bir **mikyas** olarak haber verilmiş.

Misalin şu yolcuya benzer ki: **Güneşin ziyasından** gözünü kapar. Kafası içindeki **hayaline** bakar.

His imagination wishes to illumine the awesome path in front of him with the light proceeding from his mind's lamp that in reality is no stronger than a glow-worm.

Whatever has been promised by God Almighty, Whose veracious words are these beings we see and Whose truthful, eloquent signs are the processes of nature, He will of a surety fulfil.

He will establish a Supreme Tribunal, and bestow an ultimate bliss.

#34

Ninth Truth

The Gate of God's bestowal of life and death, the Manifestation of the Names of Eternally Living and Self-Subsistent, and Giver of Life and Giver of Death.

Is it at all possible that the One Who gives life to this vast dead and dry earth;

Who in so doing demonstrates His power by deploying more than three hundred thousand different forms of creation, each of them as remarkable as man;

Who further demonstrates in this deployment His all-embracing knowledge by the infinite distinctions and differentiations He makes in the complex intermingling of all of those forms;

Who directs the gaze of all His slaves to everlasting bliss by promising them resurrection in all of His heavenly decrees;

Who demonstrates the splendour of His dominicality by causing all of His creation to collaborate with one another, to revolve within the circle of His command and His will, to aid one another and be submitted to Him;

Who shows the importance He has given to man by creating him as the most comprehensive, the most precious and delicate, the most valued and valuable fruit on the tree of creation by addressing him without intermediary and subjugating all things to him;

- is it at all possible that so Compassionate and Powerful a One, so Wise and All-Knowing a One, should not bring about resurrection; should not gather His creatures together or be unable to do so;

should not restore man to life, or be unable to do so; should not be able to inaugurate His Supreme Court;

should not be able to create Heaven and Hell? Nay, indeed, by no means is any of this possible.

Indeed, the Almighty Disposer of this world's affairs creates in every century, every year and every day, on the narrow and transient face of the globe, numerous signs, examples and indications of the Supreme Gathering and the Plain of Resurrection.

Vehmi, bir yıldız böceği gibi kafa fenerinin ışığıyla dehşetli yolunu tenvir etmek istiyor.

Madem şu mevcudat; hak söyleyen sadık kelimeleri, şu hâdisat-ı kâinat; doğru söyleyen nâtik âyetleri olan Cenab-ı Hak va'd etmiş, elbette yapacaktır.

Bir mahkeme-i kübra açacaktır, bir saadet-i uzma verecektir.

Dokuzuncu Hakikat

Bâb-ı ihya ve imatedir. İsm-i Hayy-u Kayyum'un, Muhyî ve Mümit'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: Ölmüş, kurumuş koca Arzı ihya eden

ve o ihya içinde her biri beşer haşri gibi acib, üçyüz binden ziyade enva'-ı mahlukatı haşr ü neşredip kudretini gösteren

ve o haşr ü neşr içinde nihayet derecede karışık ve ihtilat içinde, nihayet derecede imtiyaz ve tefrik ile ihata-i ilmiyesini gösteren

ve bütün semavî fermanlarıyla beşerin haşrini va'detmekle bütün ibadının enzarını saadet-i ebediyeye çeviren

ve bütün mevcudatı başbaşa, omuz omuza, elele verdirip emir ve iradesi dairesinde döndürüp birbirine yardımcı ve müsahhar kılmakla azamet-i rububiyetini gösteren

ve beşeri, secere-i kâinatın en câmi' ve en nazik ve en nazenin, en nazdar, en niyazdar bir meyvesi yaratıp, kendine muhatab ittihaz ederek her şeyi ona müsahhar kılmakla, insana bu kadar ehemmiyet verdiğini gösteren

bir Kadîr-i Rahîm, bir Alîm-i Hakîm, kıyameti getirmesin? Haşri yapmasın ve yapamasın?

Beşeri ihya etmesin veya edemesin? Mahkeme-i Kübrayı açamasın?

Cennet ve Cehennem'i yaratamasın? Hâşâ ve kellâ!..

Evet şu âlemin Mutasarrıf-ı Zîşan'ı her asırda, her senede, her günde bu dar, muvakkat rûy-i zeminde haşr-i ekberin ve meydan-ı kıyametin pek çok emsalini ve nûmunelerini ve işaretini icad ediyor.

Thus in the gathering that takes place every spring we see that in the course of five or six days more than three hundred thousand different kinds of animal and plant are first gathered together and then dispersed.

The roots of all the trees and plants, as well as some animals, are **revived** and restored **exactly as they were**.

The other animals are recreated in a form so similar *as to be almost identical*.

The seeds which appear, in their outward form, to be so close to each other, nonetheless, *in the course of six days or six weeks*, become distinct and differentiated from each other, and then **with extreme speed, ease and facility**, are **brought to life in the utmost order and equilibrium**.

Is it at all possible that for the One *Who does all of this anything* should be difficult; that He should be unable to create the **heavens** and the **earth** in six days; that He should be unable to **resurrect** men with a single blast? No, by no means is it possible!

#35

Let us suppose there were to be some gifted **writer** who could write out in a single hour the confused and **obliterated** letters of three hundred thousand books on a single sheet without any error, omission or **defect**, complete and in the best form.

If someone were then to say to you that that writer could write out again from memory a book **written by him** that had fallen into the water and become obliterated, would you then say that **he is unable**, and would you not believe in his ability?

Or think of some talented king who, *in order to demonstrate his power or for the sake of providing a warning example*, removes whole mountains with a single command, turns his realm upside down, and transforms the sea into dry land.

Then you see that a great rock rolls down into a **valley**, so that the path is blocked for guests travelling to attend the king's reception and they are unable to pass.

If someone should say to you: "that exalted one **will** remove or **dissolve** the stone, *however great it may be*, with a single command ; he will not leave his guests stranded," would you then say that he will not remove the stone, or be unable to do so?

Or if someone one day should gather together a great army, and you are then informed that he will summon its **battalions** together **with a blast of the trumpet** after they had **dispersed** to **rest**,

and the battalions will form up in disciplined shape, would you respond by saying, "I don't believe it?" Were you to say any of these things your **behaviour** would truly be **madness**.

Ezcümle: Haşr-i baharîde görüyoruz ki: Beş-altı gün zarfında küçük ve büyük hayvanat ve nebatattan üçyüz binden ziyade enva'î haşredip neşrediyor.

Bütün ağaçların, otların köklerini ve bir kısım hayvanları **aynen ihya** edip iade ediyor.

Başkalarını *ayniyet derecesinde* bir misliyet suretinde icad ediyor.

Halbuki maddeten farkları pek az olan tohumcuklar o kadar karışmışken, kemal-i imtiyaz ve teşhis ile **o kadar sür'at ve vüs'at ve sühulet içinde kemal-i intizam ve mizan ile altı gün veya altı hafta zarfında ihya ediliyor**.

Hiç kabil midir ki: *Bu işleri yapan Zât'a bir şey ağır gelebilirsin*, **semavat** ve **arzi** altı günde halkedemesin, insanı bir sayha ile **haşredemesin**? Hâşâ!

Acaba mu'ciznüma bir **kâtib** bulunsa; hurufları ya bozulmuş veya **mahvolmuş** üç yüz bin kitabı tek bir sahifede karıştırmaksızın, galatsız, sehivsiz, **noksansız**, hepsini beraber, gayet güzel bir surette bir saatte yazarsa;

birisi sana dese: "Şu kâtib **kendi te'lif ettiği** senin suya düşmüş olan kitabını, yeniden bir dakika zarfında hâfızasından yazacak." Sen diyebilir misin ki, "**Yapamaz ve inanmam**."

Veyahut bir sultan-ı mu'cizekâr, **kendi iktidarını göstermek için veya ibret ve tenezzüh için** bir işaretle dağları kaldırır, memleketleri tebdil eder, denizi karaya çevirdiğini gördüğün halde

sonra görsen ki; büyük bir taş **dereye** yuvarlanmış, o zâtın kendi ziyafetine davet ettiği misafirlerin yolunu kesmiş, geçemiyorlar.

Biri sana dese: "O zât, bir işaretle o taşı, **ne kadar büyük olursa olsun** kaldıracak veya **dağıtacak**. Misafirlerini yolda bırakmayacak." Sen desen ki: "Kaldırmaz veya kaldıramaz."

Veyahut bir zât bir günde, yeniden büyük bir orduyu teşkil ettiği halde biri dese: "O zât **bir boru sesiyle**, efradı **istirahat için dağılmış** olan **taburları** toplar.

Taburlar, nizamı altına girerler." Sen desen ki: "İnanmam!" Ne kadar **divanece hareket** ettiğini anlarsın...

If you have understood these three **parables**, now look further and see how **the Pre-Eternal Designer** turns over **in front of our eyes** the white page of winter and opens the green pages of spring and summer.

Then He inscribes on the **page** of **the earth's surface**, with **the pen of power and destiny**, in **the most beautiful form**, more than three hundred thousand **species** of creation .

Not one encroaches upon another. He writes them all together, but none blocks the path of another.

In **their formation** and shape, each is kept separate from the other without any confusion. There is no error in the writing.

That **Wise and Preserving One**, Who **preserves** and inserts the spirit of a great tree in the smallest seed, no bigger than a **dot** - is it permissible even to ask how He preserves the spirits of those who die?

That **Powerful One** *Who causes the globe to revolve like a pebble in a sling* - is it permissible even to ask how He will remove this globe from the path of His guests *who are travelling to meet Him in the Hereafter?*

Again, **the One of Glorious Essence** Who from non-being recruits anew and inscribes into His battalions, *with the command of "Be, and behold it is,"* and **with utmost discipline**, **the troops of all living things**, the very particles of all of their bodies, and thus creates highly disciplined armies

- is it permissible even to ask how He can make bodies submit to His discipline like a battalion, how He can gather together through a single blast their **mutually acquainted fundamental particles**, and their **component members**?

#36

You can, moreover, behold with your own eyes, the numerous **designs** made by God *as signs, similes and indications of resurrection*, designs placed by Him in every age and epoch of the world, in the **alternation** of day and night, even in the appearance and disappearance of clouds **in the sky**.

If you imagine yourself to have been living a thousand years ago, and then **compare** with each other **the two wings of time** that are the past and the future, then you will behold similes of the gathering and indications of resurrection *as numerous as the centuries and days*.

If, then, after witnessing so many similes and indications, you **regard corporeal resurrection** as improbable and **rationaly unacceptable**, know your behaviour to be pure **lunacy**.

See what the Supreme Decree says concerning the truth we are discussing:

İşte şu üç **temsili** fehmettin ise, bak: **Nakkaş-ı Ezeli**, **gözümüzün önünde** kışın beyaz sahifesini çevirip, bahar ve yaz yeşil yaprağını açıp,

rûy-i arzın **sahifesinde** üçyüz binden ziyade **enva'**, **kudret** ve **kader kalemiyle** **ahsen-i suret üzere** yazar.

Birbiri içinde birbirine karışmaz; beraber yazar, birbirine mani olmaz.

Teşkilce, suretçe birbirinden ayrı, hiç şaşırtmaz, yanlış yazmaz.

Evet en büyük bir ağacın ruh programını bir **nokta** gibi en küçük bir çekirdekte dercedip, **muhafaza** eden **Zât-ı Hakîm-i Hafîz**; vefat edenlerin ruhlarını nasıl muhafaza eder denilir mi?

Ve **Küre-i Arzı** bir **sapan taşı** gibi çeviren **Zât-ı Kadîr**; **âhirete giden** misafirlerinin yolunda nasıl bu Arzı kaldıracak veya dağıtacak, denilir mi?

Hem hiçten, yeniden bütün **zîhayatın ordularını** bütün cesedlerinin taburlarında **kemal-i intizamla** zerratı **Emr-i KUN FAYKUN** ile kaydedip yerleştiren, ordular icad eden **Zât-ı Zülcelal**;

tabur-misal cesedin nizamı altına girmekle, **birbiriyle tanışan zerrat-ı esasiye** ve **ecza-yı asliyesini** bir sayha ile nasıl toplayabilir denilir mi?

Hem bu bahar haşrine benzeyen, dünyanın her devrinde, her asrında, hattâ gece gündüzün **tebdilinde**, hattâ **cevv-i havada** bulutların icad u ifnasında **haşre nümune ve misal ve emare olacak** ne kadar **nakışlar** yaptığını gözünle görüyorsun.

Hattâ eğer hayalen bin sene evvel kendini farzetsen, sonra **zamanın iki cenahı** olan mazi ile müstakbeli birbirine **karşılaştırsan**; **asırlar, günler adedince** misal-i haşir ve kıyametin nümunelerini göreceksin.

Sonra bu kadar nümune ve misalleri müşahede ettiğin halde, **haşr-i cismanîyi** akıldan uzak görüp **istib'ad etmekle** inkâr etsen; ne kadar **divanelik** olduğunu sen de anlarsın.

Bak Ferman-ı A'zam, bahsettiğimiz hakikata dair ne diyor:

Look upon the signs of God's mercy, and see how He restores life to the earth after its death. Verily He it is Who shall bring to life the dead, and He is powerful over all things. {Qur'an, 30:50.}

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

In short: There is nothing that makes impossible the gathering of resurrection, and everything that necessitates it.

Elhasıl: Haşre mani' hiçbir şey yoktur. Muktazi ise her şeydir.

The glorious and eternal dominicality, the almighty and *all embracing* sovereignty of the One Who gives life and death to this vast and wondrous earth as if it were a mere animal; Who has made of this earth a pleasing cradle, a fine ship, for man and the animals; Who has made of the sun a lamp furnishing light and heat to the hostelry of the world; Who has made of the planets vehicles for the conveyance of His angels

Evet mahşer-i acâib olan şu koca Arzı, âdi bir hayvan gibi imate ve ihya eden ve beşer ve hayvana hoş bir beşik, güzel bir gemi yapan ve Güneş'i onlara şu misafirhanede ışık verici ve ısıdırıcı bir lâmba eden, seyyaratı meleklerine tayyare yapan bir zâtın, bu derece muhteşem ve sermedî rububiyeti ve bu derece muazzam ve muhit hâkimiyeti;

- the dominicality and sovereignty of such a One cannot rest upon and be restricted to the transitory, impermanent, unstable, insignificant, changeable, unlasting, deficient and imperfect affairs of this world.

elbette yalnız böyle geçici, devamsız, bikarar, ehemmiyetsiz, mütegayyir, bekasız, nâkıs, tekemmülsüz umûr-u dünya üzerinde kurulmaz ve durmaz.

He must, therefore, have another realm, one worthy of Him, permanent, stable, immutable and glorious.

Demek ona şâyeste, daimî, berkarar, zevalsiz, muhteşem bir diyar-ı âher var.

Indeed, He does have another kingdom, and it is for the sake of this that He causes us to labour, and to this that He summons us.

Başka bâki bir memleketi vardır. Bizi onun için çalıştırır. Oraya davet eder

All those of illumined spirit *who have penetrated from outer appearances to truth, and have been ennobled with proximity to the Divine Presence*, all the spiritual poles endowed with luminous hearts, all the possessors of lucent intelligence, all bear witness that He will transfer us to that other kingdom.

ve oraya nakledeceğine; zahirden hakikate geçen ve kurb-u huzuruna müşerref olan bütün ervah-ı neyyire ashabı, bütün kulûb-u münevvere aktabı, bütün ukûl-ü nuraniye erbabı şehadet ediyorlar

They inform us unanimously that He has prepared for us there reward and requittal, and relate that He is repeatedly giving us firm promises and stern warnings.

ve bir mükâfat ve mücazat ihzar ettiğini müttefikan haber veriyorlar ve mükerreren pek kuvvetli va'd ve pek şiddetli tehdid eder, naklederler.

As for the breaking of a promise, it is baseless and utter humiliation. It cannot in any way be reconciled with the glory of His sanctity.

Hulf-ül va'd ise hem zillet, hem tezellüldür. Hiç bir cihetle celal-ü kudsiyetine yanaşamaz.

#37

Similarly, failure to fulfil a threat arises either from forgiveness or powerlessness. Now unbelief is extreme crime, and cannot be forgiven.

Hulf-ül va'id ise ya afvdan, ya acdden gelir. Halbuki küfür; cinayet-i mutlakadır, afva kabil değil.

*{Unbelief denounces creation for alleged worthlessness and meaninglessness. It is an insult to all of creation, a denial of the manifestation of the Divine Names in the mirror of beings.

{(Haşiyeye): Evet küfür, mevcudatın kıymetini iskat ve manasızlıkla ittihâm ettiğinden, bütün kâinata karşı bir tahkir ve mevcudat âyinelerinde cilve-i esmayi inkâr olduğundan

It is disrespect to all the Divine Names, and rejection of the witness borne to the Divine Unity by all beings. It is a denial of all creation.

bütün esma-i İlahiyeye karşı bir tezyif ve mevcudatın vahdaniyete olan şehadetlerini reddettiğinden bütün mahlukata karşı bir tekzib olduğundan;

It corrupts man's potentialities in such a way that they are incapable of reform and unreceptive to good.

istidad-ı insanîyi öyle ifsad eder ki, salah ve hayrı kabule liyakatı kalmaz.

Unbelief is also an act of **utter injustice**, a **transgression** against the rights of all of creation and God's Names.

The **preservation** of those rights, as well as the **unredeemable nature** of the **unbeliever's soul**, make it necessary that unbelief should be unpardonable.

The words, "to assign partners to God is verily a great **transgression**," (Qur'an, 31:13) express this meaning.}

The Absolutely Omnipotent One is **exempt** of and **exalted** above all powerlessness.

Those who bring us their testimony and report; *despite all the differences in their methods, temperaments and paths*, are totally unanimous and **agreed** on this basic matter.

By their number, they have the authority of unanimity. **By their quality**, they have the authority of learned consensus.

By their rank, each one is a guiding star of mankind, the cherished eye of a people, the object of a nation's veneration.

By their importance, each one is an **expert** and an authority in the matter.

In any art or science, two experts are **preferred** to thousands of non-experts, and two **positive affirmers** are preferred to thousands of **negators** in the transmission of a report.

For example, the testimony of two men affirming the sighting of **the crescent moon** at the beginning of Ramadan totally **nullifies** the negation of thousands of **deniers**.

In short: In the whole world there is no truer report, no firmer **claim**, no more apparent **truth** than this.

The world is **without doubt** a **field**, and the resurrection a **threshing-floor**, a **harvest**. Paradise and Hell are each **storehouses** for the grain.

Tenth Truth

The Gate of **Wisdom**, **Grace**, **Mercy** and **Justice**; the Manifestation of the Names of **All-Wise**, **Generous**, **Just** and **Merciful**.

Is it at all possible that *the Glorious Possessor of all Dominion* in this impermanent hospice of the world, in this transient **place of testing**, in this unstable **showplace of the earth**

so manifest a wisdom, so **evident** a grace, so **overwhelming** a justice, so **comprehensive** a mercy, - in His realm, **in the worlds of the outer and inner dimensions of things**,

there should not exist permanent **abodes** with eternal **inhabitants**, everlasting stations with immortal residents,

Hem bir zulm-ü azîmdir ki, umum mahlukatın ve bütün esma-i İlahiyenin hukukuna bir **tecavüzdür**.

İşte şu hukukun **muhafazası** ve **nefs-i kâfir** hayra kabiliyetsizliği, küfrün adem-i afvını iktiza eder

. **إِنَّ الشُّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ** } şu manayı ifade eder.}

Kadîr-i Mutlak ise, acizden **münezzeh** ve **mukaddestir**.

Şahidler, muhbirler ise; *mesleklerinde, meşreplerinde, mezheplerinde muhtelif oldukları halde* kemal-i ittifak ile şu mes'elenin esasında **müttehiddirler**.

Kesretçe tevatür derecesindedirler, **keyfiyetçe** icma' kuvvetindedirler.

Mevkice her biri nev'-i beşerin bir yıldızı, bir taifenin gözü, bir milletin azizdirler.

Ehemmiyetçe şu mes'elede hem **ehl-i ihtisas**, hem ehl-i isbattırlar.

Halbuki bir fende veya bir san'atta iki ehl-i ihtisas, binler başkalarından **müreccah**tırlar ve **ihbarda** iki **müsbit**, binler **nâfilere** tercih edilir.

Meselâ Ramazan **hilâlinin** sübutunu ihbar eden iki adam, binler **münkirlerin** inkârlarını **hiçe** atarlar.

Elhasıl: Dünyada bundan daha doğru bir haber, daha sağlam bir **dava**, daha zahir bir **hakikat** olamaz.

Demek, **şübhesiz** dünya bir **mezraa**dır. Mahşer ise bir **beyder**dir, **harman**dır. Cennet, Cehennem ise birer **mahzendir**.

Onuncu Hakikat

Bâb-ı **hikmet**, **inayet**, **rahmet**, **adalettir**. İsm-i **Hakîm**, **Kerim**, **Âdil**, **Rahîm**'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: Şu bekasız misafirhane-i dünyada ve şu devamsız **meydan-ı imtihan**da ve şu sebatsız **teşhîrgâh-ı arz**da

bu derece bahir bir hikmet, bu derece **zahir** bir inayet ve bu derece **kahir** bir adalet ve bu derece **vâsi** bir merhametin âsârını gösteren **Mâlik-ül Mülk-i Zülcelal**'in daire-i memleketinde ve **âlem-i mülk ve melekûtunda**

daimî **mesken**ler, ebedî **sâkin**ler, bâki makamlar, mukim mahluklar bulunmayıp

and that as a result all the truths of wisdom, grace, mercy and justice that we now see should decline into nothingness.

#38

Again, is it at all possible that that **All-Wise Being** should choose man, among all His creation, to receive direct and **universal address** from Him, should make him a **comprehensive mirror** to Himself,

should permit him to taste, weigh, and become acquainted with, all the **contents** of His treasuries of mercy,

should make Himself known to him with all His Names, should love him and make Himself beloved of him

- that He should do all this and then fail to despatch **wretched** man to that eternal realm, to invite him to that **abode of permanent bliss** and make him **happy** there?

Is it at all **reasonable** that He should impose on every being, even the seed, a **task** as heavy as a tree, mount in it instances of His wisdom as numerous as the flowers, and beneficial aspects as numerous as the **fruits**,

but assign to that task, to those instances of His wisdom and those **beneficial aspects**, a **purpose** pertaining only to this world, one as small as a seed?

That He should make that purpose nothing more than the life of this world, *something less valuable than a grain of mustard-seed?*

That He should not make of beings seeds for **the world of meaning** and **tillage** for **the realm of the hereafter**, for them to yield there their true and worthy results?

That He should permit such **significant alternations** to remain without purpose, to be empty and **vain**?

That He should not turn their faces towards the world of meaning and the hereafter, so that they might there reveal their true purposes and fitting results?

Again, is it at all possible that by thus causing things to controvert their own nature He should present His own **veracious Names**, All-Wise, Generous, Just, Merciful, **as being characterized by their opposites -God forbid!**

- that He should **deny** the true essences of all those beings *that indicate His wisdom and generosity, His justice and mercy,*

that He should reject the testimony of all creatures, that He should **negate** the indications made by all things?

Can intelligence at all accept that God should impose on man and his **senses** duties as numerous as the hair on his head,

but give him no more than an **earthly reward**, *something no more valuable than a hair?*

That He should act meaninglessly, in a fashion **contrary** to His **true justice** and opposed to His **true wisdom**?

şu görünen hikmet, inayet, adalet, merhametin hakikatları hiçe insin?..

Hem hiç kabil midir ki o **Zât-ı Hakîm**, şu insanı bütün mahlukat içinde kendine **küllî muhatab** ve **câmi'** bir âyine yapıp

bütün hazain-i rahmetinin **müştemilâtını** ona tattırsın, hem tartırsın, hem tanıttırsın,

kendini bütün esmasıyla ona bildirsin, onu sevsin ve sevdirdin..

sonra o **bîçare** insanı o ebedî memleketine göndermesin? O daimî **saadetgâha** davet edip **mes'ud** etmesin?

Hem hiç **makul** mudur ki, hattâ çekirdek kadar her bir mevcuda bir ağaç kadar **vazife** yükü yüklesin, çiçekleri kadar hikmetleri bindirsin, **semerele**ri kadar maslahatları taksın da

bütün o vazifeye, o hikmetlere, o **maslahatlara** dünyaya müteveccih yalnız bir çekirdek kadar **gaye** versin!

Bir hardal kadar ehemmiyeti olmayan dünyevî bekasını gaye yapsın!

Ve bunları, **âlem-i manaya** çekirdekler ve **âlem-i âhirete** bir **mezraa** yapmasın! Tâ hakikî ve lâyük gayelerini versinler.

Ve bu kadar mühim **ihtilâlât-ı mühim**meyi gayesiz, boş, **abes** bıraksın.

Onların yüzünü âlem-i manaya, âlem-i âhirete çevirmesin? Tâ asıl gayeleri ve lâyük meyvelerini göstere.

Evet hiç mümkün müdür ki: Bu şeyleri böyle hilaf-ı hakikat yapmakla kendi **evsaf-ı hakikiyesi** olan Hakîm, Kerim, Adil, Rahîm'in **zıdlarıyla -hâşâ sümme hâşâ-muttasîf** gösterip

hikmet ve keremine, adl ve rahmetine delalet eden bütün kâinatın hakaikını tekzib etsin,

bütün mevcudatın şehadetlerini reddetsin, bütün masnuatın delaletlerini **ibtal** etsin?

Hem hiç akıl kabul eder mi ki, insanın başına ve içindeki **havassına** saçları adedince vazifeler yükletsin de,

yalnız *bir saç hükmünde* ona bir **ücret-i dünyeviye** versin;

adalet-i hakikiyesine zid olarak ve **hikmet-i hakikiyesine münafi**, manasız iş yapsın?

Again, is it at all possible that God Who proves and shows Himself to be a possessor of absolute wisdom, by attaching to every animate being, or even to every member like the tongue, indeed to every creature, instances of His wisdom and sources of benefit as numerous as the results and the fruits He has attached to a tree

- is it at all possible that He should fail to bestow of Himself the greatest of all instances of His wisdom, the most significant of all sources of benefit, the most necessary of all results, that which makes His wisdom into wisdom, His blessings into blessings, His mercy into mercy,

the source and aim of all of His wisdom, bounty, mercy and beneficence - eternity, the meeting with Him in the hereafter and everlasting bliss? Were He to abandon these,

#39

He would plunge all of His doings unto utter pointlessness and cause Himself to resemble a being

who constructed a palace, each stone of which contained thousands of designs, in each corner of which thousands of adornments were to be found, and in each part of which thousands of precious household instruments and tools were provided,

but failed to build a roof over it, so that everything rotted and was needlessly destroyed. No, by no means can this be true!

From absolute goodness comes forth goodness, and from the Possessor of Absolute Beauty comes forth beauty; so too nothing devoid of purpose can emerge from the Possessor of Absolute Wisdom.

Whoever in his imagination embarks on the ship of history and sets sail for the past, will see dead stages, places, gatherings and worlds, as numerous as the years, and each like the stopping-place that is the world, the field of trial, the gathering of creation, that we now see.

In form and quality they are different from each other, but they resemble each other with respect to their orderliness, their wondrousness and the fashion in which they display the power and wisdom of the Maker.

In those impermanent stopping-places, those transient fields, those fleeting gatherings, he will also see the orderly workings of so manifest a wisdom, the indications of so evident a beneficence, the signs of so imperious a justice, the fruits of so comprehensive a mercy,

that he will know of a certainty - unless totally devoid of perception- that a more perfect wisdom than that which he beholds is inconceivable, that a beneficence more beautiful than that the signs of which he observes is impossible,

Hem hiç mümkün müdür ki, bir ağaca taktığı neticeler, meyveler miktarınca her bir zihayata, belki lisan gibi her bir uzvuna, belki her bir masnua o derece hikmetleri, maslahatları takmakla kendisinin bir Hakîm-i Mutlak olduğunu isbat edip gösterebilirsin,

sonra bütün hikmetlerin en büyüğü ve bütün maslahatların en mühimmi ve bütün neticelerin en elzemi ve hikmeti hikmet, nimeti nimet, rahmeti rahmet eden

ve bütün hikmetlerin, nimetlerin, rahmetlerin, maslahatların menbaı ve gayesi olan beka ve likayı ve saadet-i ebediyeyi vermeyip terkederek,

bütün işlerini abesiyet-i mutlaka derekesine düşürsün ve kendini o zâta benzetsin ki;

öyle bir saray yapar, her bir taşında binlerce nakışlar, her bir tarafında binler zînetler ve her bir menziline binler kıymetdar âlât ve levazimat-ı beytiye bulundursun da

sonra ona dam yapmasın, her şey çürüsün, beyhude bozulsun. Hâşâ ve kellâ!

Hayr-ı Mutlak'tan hayır gelir, Cemil-i Mutlak'tan güzellik gelir, Hakîm-i Mutlak'tan abes bir şey gelmez.

Evet her kim fikren tarihe binip mazi cihetine gitse, şu zaman-ı hazırda gördüğümüz menzil-i dünya, meydan-ı ibtilâ, meşher-i eşya gibi, seneler adedince vefat etmiş menziller, meydanlar, meşherler, âlemler görecektir.

Suretçe, keyfiyetçe birbirinden ayrı oldukları halde; intizamca, acaibce, Sâni'in kudret ve hikmetini göstermekçe birbirine benzer.

Hem görecektir ki; o sebatsız menzillerde, o devamsız meydanlarda, o bekasız meşherlerde o kadar bahir bir hikmetin intizamatını, o derece zahir bir inayetin işaretini, o mertebe kahir bir adaletin emaratını, o derece vâsi bir merhametin semeratını görecektir.

Basiretsiz olmamak şartıyla yakînen bilecektir ki: O hikmetten daha ekmel bir hikmet olamaz ve o âsârî görünen inayetten daha ecmel bir inayet kabil değil

that a justice **more glorious** than that the indications of which he sees cannot exist, and a mercy **more comprehensive** than that the **fruits** of which he sees is unimaginable .

If, to suppose the impossible, there were no permanent abodes, **lofty** mansions, everlasting stations and eternal abodes, with their eternal **residents**, God's joyous **servants**, in the realm of that **Eternal Monarch** *Who disposes all affairs and Who constantly is changing the hospice and its inmates,*

then it would be necessary to reject the true essences of wisdom, justice, beneficence and compassion, **those four powerful and universal spiritual elements that are like light, air, water and earth**, and to deny their existence, even though they are as apparent as that of **the external elements**.

For it is plain that this impermanent **world and its contents** cannot be a complete manifestation of their true essences. If there is no other place, somewhere else, where they can be manifested fully,

it then becomes necessary, **with a lunacy** like that of the man who denies the existence of the sun even though he sees its **light filling the day**,

#40

to deny the wisdom that we can see in everything in front of our eyes; to deny the **beneficence** that we can observe in our own souls and in **most** other things ;

to deny the justice* the **signs** of which appear so strongly; and to deny the **compassion** we see everywhere in operation. It follows in turn that

we must regard as a foolish **prankster**, a treacherous **tyrant**, the one from whom proceed all **the wise processes**, **the generous deeds** and **the merciful gifts** we perceive in the universe.

God forbid that this should be so; it is a totally impossible reversal of the truth.

*{There are two varieties of justice, one **affirmative**, the other **negative**.

The positive variety consists in giving the **deserving** his right. This form of justice exists throughout the world in the **most obvious fashion**,

because, as proven in the Third Truth, it observably bestows, in accordance with special balances and particular criteria, all the **objects of desire** requested by everything from its **Glorious Creator** *with the tongue of innate capacity, the language of natural need, the speech of necessity*, and all the requirements of life and existence.

This variety of justice is, then, as certain as life and existence itself.

The other variety of justice, the **negative**, consists in chastising the **unjust**; it gives wrongdoers their due by way of requittal and **punishment**.

ve o emaratı görünen adaletten **daha ecell** bir adalet yoktur ve o **semeratı** görünen merhametten **daha eşmel** bir merhamet tasavvur edilmez.

Eğer farz-ı muhal olarak *şu işleri çeviren, şu misafirleri ve misafirhaneleri değiştiren* **Sultan-ı Sermedi**'nin daire-i memleketinde daimî menziller, **âli** mekânlar, sabit makamlar, bâki meskenler, **mukim ahali**, mes'ud **ibadî** bulunmazsa;

ziya, hava, su, toprak gibi kuvvetli ve şümüllü dört anasır-ı maneviye olan hikmet, adalet, inayet, merhametin hakikatlarını nefyetmek ve o **anasır-ı zahiriye** gibi, görünen vücudlarını inkâr etmek lâzım gelir.

Çünkü şu bekasız **dünya ve mâfiha**, onların tam hakikatlarına mazhar olamadığı malûmdur. Eğer başka yerde dahi onlara tam mazhar olacak mekân bulunmazsa,

o vakit *gündüzü dolduran ziyayı* gördüğü halde, Güneşin vücudunu inkâr etmek derecesinde **bir divanelikle**,

şu her şeyde bulunan gözümüz önündeki hikmeti inkâr etmek, şu nefsimizde ve **ekser** eşyada her vakit müşahede ettiğimiz **inayeti** inkâr etmek

ve şu pek kuvvetli **emaratı** görünen adaleti* inkâr etmek ve şu her yerde gördüğümüz **merhameti** inkâr etmek lâzım geldiği gibi;

şu kâinatta gördüğümüz **icraat-ı hakîmane** ve **ef'al-i kerimane** ve **ihsanat-ı rahîmane**nin sahibini **-hâşâ sümme hâşâ-** sefih bir **oyuncu**, gaddar bir **zalim** olduğunu kabul etmek lâzım gelir ki,

nihayetsiz muhal bir **inkılab-ı hakaiktir**.

{(Haşiye): Evet adalet iki şıktır. Biri **müsbet**, diğeri **menfidir**.

Müsbet ise, hak sahibine hakkını vermektir. Şu kısım adalet, bu dünyada bedahet derecesinde ihatası vardır.

Çünkü "Üçüncü Hakikat"ta isbat edildiği gibi; her şeyin **istidad lisanıyla ve ihtiyac-ı fitrî lisanıyla ve ızdırar lisanıyla** Fâtır-ı Zülcelal'den istediği bütün matlubatını ve vücud ve hayatına lâzım olan bütün hukukunu mahsus mizanlarla, muayyen ölçülerle bilmüşahede veriyor.

Demek adaletin şu kısmı, vücud ve hayat derecesinde kat'î vardır.

İkinci kısım **menfidir** ki, **haksızları** terbiye etmektir. Yani haksızların hakkını, tazib ve **tecziye** ile veriyor.

This type of justice is not fully manifest in this world, even though there are countless signs and indications that permit us to sense its true nature.

For example, all the chastising blows and punitive lashes that have descended on all rebellious peoples, from the Ad and Thamud to those of the present age, show definitely that an exalted justice dominates the world.}

Even the foolish sophists, who denied the existence of everything and even that of their own selves, would not readily contemplate such a proposition.

In short: Considering the utter disparity *between* -on the one hand- this state of affairs which we see together with the universal fusions of life and the swift separations of death, the imposing gatherings and the rapid dispersions, the magnificent revolutions and the great manifestations,

and -on the other hand- the petty fruits we see briefly attained in this transient world, the temporary and insignificant purposes of beings that pertain to this world,

we conclude that the non-existence of the hereafter would mean attaching to a little stone wise purposes as great as a mountain, and to a great mountain, a purpose as petty as a small stone. No intelligence or wisdom can find this acceptable.

In other words, this lack of proportion between beings and these matters on the one hand, and their purposes pertaining to this world on the other, demonstrates with certainty that all beings have their faces turned to the world of meaning.

It is there that they will yield their appropriate fruits, and their eyes are fixed on the Sacred Names. Their ultimate aims pertain to that world alone.

While their substance is hidden beneath the soil of this world, their flowers will unfold in the World of Similitudes.

Man sows and is sown in this world, in accordance with his capacity; the harvest is gathered in the hereafter.

If you look at the aspect of things that is turned towards the Divine Names and the hereafter you will see that each seed, a miracle of power, has an aim as vast as a tree.

Şu sık ise çendan tamamıyla şu dünyada tezahür etmiyor. Fakat o hakikatın vücudunu ihsas edecek bir surette hadsiz işaret ve emarat vardır.

Ezcümle: Kavm-i Âd ve Semud'dan tut, tâ şu zamanın mütemerred kavimlerine kadar gelen sille-i te'dib ve te'ziyane-i tazib, gayet âlî bir adaletin hükümran olduğunu hads-i kat'î ile gösteriyor.}

Hattâ her şeyin vücudunu ve kendi nefsinin vücudunu inkâr eden ahmak Sofestaîler dahi bunun tasavvuruna kolay kolay yanaşamazlar.

Elhasıl: Şu görünen şunat, dünyadaki vüs'atlı içtimaat-ı hayatiye ve sür'atlı iftirakat-ı mevtiye ve haşmetli toplanmalar ve çabuk dağılmalar ve azametli ihtifalat ve büyük tecelliyat ile

ve onların bu âleme ait bu dünya-yı fânide kısa bir zamanda malûmumuz olan semerat-ı cüz'iyeleri, ehemmiyetsiz ve muvakkat gayeleri mabeyninde hiç münasebet olmadığından,

âdeta küçük bir taşta bir büyük dağ kadar hikmetler, gayeler takmak; bir büyük dağa, bir küçük taş gibi muvakkat bir gaye-i cüz'iyeye vermeye benzer ki; hiçbir akıl ve hikmete uygun gelemez.

Demek şu mevcudat ve şunat ile ve dünyaya ait gayeleri ortasında bu derece nisbetsizlik, kat'iyen şahadet eder ki; bu mevcudatın yüzleri âlem-i manaya müteveccihdir,

münasib meyveleri orada veriyor ve gözleri esma-i kudsiyeye dikkat ediyorlar, gayeleri o âleme bakıyor.

Ve özleri dünya toprağı altında, sümbülleri âlem-i misalde inkişaf ediyor.

İnsan istidadı nisbetinde burada ekiyor ve ekiliyor, âhirette mahsul alıyor.

Evet şu eşyanın esma-i İlahiyeye ve âlem-i âhirete müteveccih yüzlerine baksan göreceksin ki; mu'cize-i kudret olan her bir çekirdeğin bir ağaç kadar gayesi var.

Each flower,* *which is like a word of Divine wisdom*, has meanings as numerous as the flowers on a tree,

*{If it be asked, “why do your parables consist chiefly of flowers, seeds and fruits,”

our answer is that they are the most wondrous, remarkable and delicate of the miracles of God’s power.

Moreover, since naturalists, philosophers and the people of misguidance have been unable to read the subtle script written upon them by the pen of destiny and power, they have choked on them, and fallen into the swamp of nature. }

and each fruit, a wonder of God’s workmanship and a poem dictated by His mercy, has wise purposes as numerous as the fruits of a tree.

As for the fruit serving us as sustenance, it is merely one out of those many thousand wise purposes; it fulfils its purpose, expresses its meanings, and dies, being buried in our stomach.

Since these transient beings yield eternal fruits in another place, leave there permanent forms of themselves, and express there everlasting meanings; since they engage in ceaseless glorification of the Maker;

and since man becomes man by perceiving these aspects of things that are oriented to the hereafter, thus finding his way to eternity by means of the transient

- since all of this is true, there must be some other purpose for all these beings that are cast around between life and death, that are first gathered and then dispersed.

There is no error in this comparison: the above-mentioned state of affairs resembles circumstances formed and arranged by way of imitation and representation.

Brief gatherings and dispersions are at great expense merely for the sake of taking pictures that can thereafter be shown in the cinema.

So too, one of the reasons for our passage through individual and social life in this life, for a brief time, is to enable pictures to be taken and images formed, to enable the result of our deeds to be registered and recorded,

for display on a day of accounting, for being shown at a vast gathering, and to yield the fruit of supreme happiness

The noble saying of the Prophet (Peace and blessing be upon him) “This world is the tillage for the hereafter,”* indicates this meaning.

*{al-Ajluni, Kashf al-Khafa’, i, 320. }

Since the world exists, and within this world wisdom, beneficence, compassion and justice also exist, with their numerous evidences, of a certainty the hereafter also exists, just as surely as does this world.

Kelime-i hikmet olan her bir çiçeğin* bir ağaç çiçekleri kadar manaları var

{(Haşiye): Sual: Eğer dense: Neden en çok misalleri çiçekten ve çekirdekten ve meyveden getiriyorsun?

Elcevab: Çünkü onlar hem mu’cizat-ı kudretin en antikaları, en hârikaları, en nazeninleridirler.

Hem ehl-i tabiat ve ehl-i dalalet ve ehl-i felsefe, onlardaki kalem-i kader ve kudretin yazdığı ince hattı okuyamadıkları için onlarda boğulmuşlar, tabiat bataklığına düşmüşler. }

ve o hârika-i san’at ve manzume-i rahmet olan her bir meyvenin, bir ağacın meyveleri kadar hikmetleri var.

Bizlere rızık olması ise; o binler hikmetlerinden bir tek hikmettir ki, vazifesi biter, manasını ifade eder, vefat eder, midemizde defnedilir.

Madem bu fâni eşya, başka yerde bâki meyveler verirler ve daimî suretler bırakır ve başka cihette ebedî manalar ifade eder, sermedî tesbihat yapar.

Ve insan ise, onların şu cihetine bakan yüzlerine bakmakla insan olur, fânide bâkiye yol bulur.

Demek, bu hayat ve mevt içinde yuvarlanan, toplanıp dağılan mevcudat içinde başka maksad var.

Temsilde kusur yoktur: Şu ahval, taklid ve temsil için teşkil ve tertib edilen ahvale benzer.

Nasıl büyük masrafla kısa içtimalar, dağılmalar yapılıyor. Tâ suretler alınsın, terki edilsin, sinemada daim gösterilsin.

Onun gibi, bu dünyada kısa bir müddet zarfında hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiye geçirmenin bir gayesi şudur ki; suretler alınıp terki edilsin, netice-i amelleri alınıp hıfzedilsin.

Tâ bir mecma-i ekberde muhasebesi görülsün ve bir meşher-i a’zamda gösterilsin ve bir saadet-i uzmaya istidadı gösterilsin.

Demek hadîs-i şerifte “Dünya âhiret mezraasıdır” diye bu hakikati ifade ediyor.

Madem dünya var. Ve dünya içinde bu âsârıyla hikmet ve inayet ve rahmet ve adalet var. Elbette dünyanın vücudu gibi kat’î olarak âhiret de var.

Since one aspect of everything in this world is turned to that world and is proceeding toward it, to deny that world would be denying this world with all it contains.

Just as the allotted hour and the grave await man, so too do Paradise and Hell, anxiously watching for his arrival.

#42

Eleventh Truth

The Gate of **Humanity**, and the Manifestation of the Name of **Truth**

Is it at all possible that **God Almighty**, He Who is worshipped by right, should create man within creation as the most significant of all of His servants with respect to His **absolute dominicality** and with respect to His **universal dominicality** in all of His realms;

that He should make him the most **thoughtful** recipient of His glorious **address**, the most **comprehensive** mirror to the manifestation of His Names;

that He should create him as **the most beautiful miracle** of His **power in the fairest of forms**, in order to receive **the manifestation of the Greatest Name**, as well as that quality of the Greatest Name inherent in the other Names,

in order for him to assess and perceive the **contents** of His **treasuries of mercy**; that He should make him an **investigator of secrets** equipped more than any other creature with **balances** and instruments;

and He should make him the most **needy** of all creatures with respect to His infinite gifts, the one **suffering** most from **annihilation** and the one most **desirous** of immortality;

that He should make him the most **delicate**, the poorest and neediest of animals, most **wretched** and subject to pain in his **worldly life** but most **sublime** in **disposition**, in the highest of forms and **characters**

- is it possible that God Almighty should do all this with man and not send him **to the Eternal Realm for which he is suited and fitted and for which he is longing?**

Is it possible that He should thus **negate** the whole essence of humanity, act in a manner totally contrary to His own **veracity**, and perform an act of injustice that the eye of truth must deem ugly?

Again, is it at all possible that He Who rules **justly**, Whose mercy is **absolute**, should bestow on man such a **disposition** that he took up **the Supreme Trust**, *from which the heavens and mountains both shrank*,

in order to measure and know, *with his slight and petty measures and crafts*, the all **encompassing** attributes, the **universal** workings, and the infinite **manifestations** of the Creator;

Madem dünyada her şey bir cihette o âleme bakıyor. Demek oraya gidiliyor. Ahireti inkâr etmek, dünya ve mâfihayı inkâr etmek demektir.

Demek **ecel** ve kabir insanı beklediği gibi, Cennet ve Cehennem de insanı bekliyor ve gözlüyor.

Onbirinci Hakikat

Bâb-ı **insaniyettir**. İsm-i **Hakk**'ın cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: **Cenab-ı Hak** ve Mabud-u Bilhak, insanı şu kâinat içinde **rububiyet-i mutlakasına** ve umum âlemlere **rububiyet-i âmmesine** karşı en ehemmiyetli bir abd

ve **hitabat-ı Sübhaniyesine** en **mütefekkir** bir muhatab ve mazhariyet-i esmasına en **câmi**' bir âyine

ve onu **ism-i a'zamın tecellisine** ve her isimde bulunan ism-i a'zamlık mertebesinin tecellisine mazhar bir **ahsen-i takvimde** en güzel bir mu'cize-i kudret

ve **hazain-i rahmetinin müstemilâtını** tartmak, tanımak için en ziyade **mizan** ve âletlere mâlik bir **müdakkik**

ve nihayetsiz nimetlerine en ziyade **muhtaç** ve **fenadan** en ziyade **müteallim** ve bekaya en ziyade **müştak**

ve hayvanat içinde en **nazik** ve en nazdar ve en fakir ve en muhtaç ve **hayat-ı dünyeviyece** en müteallim ve en **bedbaht** ve **istidadça** en **ulvî** ve en yüksek surette, **mahiyette** yaratsın da,

onu **müstaid olduğu ve müştak olduğu ve lâyık olduğu** bir **dâr-ı ebedîye** göndermeyip,

hakikat-ı insaniyeyi **ibtal** ederek kendi **hakkaniyetine** taban tabana zid ve hakikat nazarında çirkin bir haksızlık etsin!

Hem hiç kabil midir ki: Hâkim-i **Bilhak**, Rahîm-i **Mutlak**; insana öyle bir **istidad** verip, *yer ile gökler ve dağlar tahammülünden çekindiği emanet-i kübrayı* tahammül edip,

yani **küçücük cüz'î ölçüleriyle**, **san'atçılarıyla** Hâlıkının **muhit** sıfatlarını, **küllî** şuuratını, nihayetsiz **tecelliyatını** ölçerek bilip;

that He should create him as the most delicate, *vulnerable, weak and powerless* of beings, while yet entrusting him with the *regulation* of all the *vegetal and animal* life upon earth, and causing him to *intervene* in their *modes of worship and glorification of God*;

that He should cause him to be a *representation in miniature* of His cosmic processes; that He should cause him to proclaim His *glorious dominicality* to all beings, *in word and deed*;

that He should prefer him to the angels and give him *the rank of vicegerent*

- is it at all possible that God should bestow all of this on man and not give him *eternal bliss, the purpose, result and fruit of all of these duties*?

That He should cast him down to *low degree*, as the most *wretched, ill-fortuned, humiliated* and *suffering* of all His creatures;

#43

or that He should make of intelligence, *a gift from His own wisdom and a most blessed and luminous tool for the attainment of happiness*, an *inauspicious* and *sombre* tool of torment for that wretch,

thus acting in total contradiction to His *absolute wisdom* and in opposition to His *absolute mercy*? No, it is by no means possible!

In short: Just as we saw by looking at *the identity papers* of an officer in our comparison that his rank, duty, wage, *instructions* and *equipment* prove that

he exists not for the sake of some *temporary* battlefield, but rather that he is proceeding to some *permanent* kingdom, for the sake of which he is exerting himself -

so too *those to whom truth and certainty have been unveiled* are *unanimously agreed* that the *subtleties inscribed in the book of man's heart*, the *senses written down in the notebook of his intellect*, the *equipment contained in his essential character*,

are all *turned towards* Eternal Bliss; they have been given to man and fashioned in accordance with this ultimate goal and all *investigative scholars and people of illumination* unanimously confirm that matter.

For example, if *one servant and illustrator of the intellect* called "*the imaginative power*," is told that "you can have a million years of life and rule over the world, but *in the end* you shall become nothing,"

it will react with *sorrow* instead of pleasure, unless deceived by vain fancy and the interference of the soul.

The greatest of transient things cannot, then, satisfy the smallest faculty of man.

hem yerde en nazik, *nazenin*, nazdar, *âciz, zaîf* yaratıp; halbuki bütün yerin *nebatî ve hayvanî* olan mahlukatına bir nevi *tanzimat* memuru yapıp, onların *tarz-ı tesbihat ve ibadetlerine müdahale* ettirip,

kâinattaki icraat-ı İlahiyeye *küçücük mikyasta* bir *temsil* gösterip, *rububiyet-i Sübhaniyeyi fiilen ve kalen* kâinatta ilân ettirmek,

meleklerine tercih edip *hilafet rütbesini* verdiği halde;

ona *bütün bu vazifelerinin gayesi ve neticesi ve semeresi olan saadet-i ebediyeyi* vermesin?

Onu bütün mahlukatının en *bedbaht*, en *bîçare*, en musibetzedede, en *dertmend*, en *zelil* bir *derekeye* atıp;

en mübarek, nuranî ve âlet-i tes'îd bir hediye-i hikmeti olan akli o bîçareye en *meş'um* ve *zulmanî* bir *âlet-i tazib* yapıp,

*hikmet-i mutlaka*sına büsbütün zıd ve *merhamet-i mutlaka*sına külliye münafî bir merhametsizlik etsin. Hâşâ ve kellâ!

Elhasıl: Nasıl hikâye-i temsiliyede bir zabitin *cüzdanına* ve defterine bakıp görmüş idik ki; hem rütbesi, hem vazifesi, hem maaşı, hem *düstur-u hareketi*, hem *cihazatı* bize gösterdi ki;

o zabıt, o *muvakkat* meydan için değil, belki *müstekar* bir memlekete gidecek de ona göre çalışıyor.

Aynen onun gibi; *insanın kalb cüzdanındaki letaif* ve *akıl defterindeki havas* ve *istidadındaki cihazat*,

tamamen ve müttefikan saadet-i ebediyeye *müteveccih* ve ona göre verilmiş ve ona göre teşhiz edilmiş olduğuna *ehl-i tahkik ve keşf müttefiktirler*.

Ezcümle: Meselâ *aklın bir hizmetkârı ve tasvircisi* olan *kuvve-i hayaliyeye* denilse ki: "Sana bir milyon sene ömür ile saltanat-ı dünya verilecek, fakat *âhirde* mutlaka hiç olacaksın."

Tevehhüm aldatmamak, nefis karışmamak şartıyla "oh" yerine "âh" diyecek ve *teessüf* edecek.

Demek en büyük fânî, en küçük bir âlet ve cihazat-ı insaniyeyi doyuramıyor.

It is, then, this **disposition** of man -his *desires* extending to eternity, his *thoughts* that embrace all of creation and his *wishes* that embrace the different varieties of eternal bliss that demonstrates he has been created for eternity and will indeed proceed to eternity.

This world is like a hospice for him, a **waiting-room** for the hereafter.

Twelfth Truth

The Gate of **Messengerhood** and **Revelation**, and the Manifestation of “**In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.**”

Is it at all possible that **errant doubts**, *no stronger than the wing of a fly*, could close the path to the hereafter and the gate to Paradise that have been definitively **opened** by **the Most Noble Messenger (Peace and blessings be upon him)**, **with all of his might**, relying upon the power of his thousand certified miracles as well as the thousands of decisive verses of the All-Wise Qur’an, a book miraculous in forty different ways - *that Messenger whose words are affirmed by all of the other prophets, relying upon their own miracles, whose claim is affirmed by all of the saints, relying upon their visionary and charismatic experiences, and to whose veracity all of the purified scholars bear witness, relying upon their investigations of truth?*

#44

From the previous truths it has become apparent that resurrection is so **firmly rooted** a truth that not even a power *capable of lifting up the globe, breaking it and casting it aside, could shake it.*

For God Almighty Himself **affirms** this truth in accordance with the meaning of all His **Names** and **attributes**;

His Noble Messenger **confirms** it with all of his **miracles** and **evidences**;

the All-Wise Qur’an **establishes** it with all of its **truths** and **verses**;

and the cosmos itself **bears witness** to it with all **the creational signs** it contains and all **the wise processes** that take place within it.

Is it at all possible that **the Necessary Being** should **unite** with all of His creation (*excepting only the unbelievers*) on this question of resurrection,

and doubts *feebler than a whisker* and **satanic insinuations** should shake and uproot that **exalted and firmly-rooted truth** which resembles a mountain? No, by no means!

Beware, do not imagine that **the proofs of resurrection** are **restricted** to the Twelve Truths we have mentioned.

The All-Wise Qur’an alone, that instructed us in these Twelve Truths, indicates thousands of other **aspects** of the matter as well,

İşte bu **istidad**dandır ki, *insanın ebede uzanmış emelleri ve kâinatı ihata etmiş efkârları ve ebedî saadetlerinin enva’ına yayılmış arzuları* gösterir ki; bu insan ebed için halkedilmiş ve ebede gidecektir.

Bu dünya ona bir misafirhanedir ve âhiretine bir **intizar salonu**dur.

Onikinci Hakikat

Bâb-ur **Risaleti** ve-t **Tenzil**’dir.
“**Bismillahirrahmanirrahîm**”in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: **Bütün enbiya mu’cizelerine istinad ederek sözünü teyid ettikleri ve bütün evliya keşf ü kerametlerine istinad edip davasını tasdik ettikleri ve bütün asfiya tahkikatına istinad ederek hakkaniyetine şahadet ettikleri Resul-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem**’in tahakkuk etmiş bin mu’cizatının kuvvetine istinad edip **bütün kuvvetiyle**, hem kırk vecihle mu’cize olan Kur’an-ı Hakîm binler âyât-ı kat’iyyesine istinad ederek, bütün kat’iyyetle açtıkları âhiret yolunu ve **küşad** ettikleri Cennet kapısını, *sinek kanadı kadar kuvveti bulunmayan vâhi vehimler*, ne haddi var ki kapatabilsin!

Geçen hakikatlardan anlaşıldı ki; haşir mes’alesi öyle **râsih** bir hakikattir ki, **Küre-i Arzı yerinden kaldıracak, kırıp atacak** bir kuvvet o hakikatı sarsamaz.

Zira o hakikatı Cenab-ı Hak bütün **esma** ve **sifât**ının iktizası ile **tesbit ediyor**

ve Resul-i Ekrem’i bütün **mu’cizat** ve **berahiniyle tasdik ediyor**

ve Kur’an-ı Hakîm bütün **hakaik** ve **âyâtıyla onu isbat ediyor**

ve şu kâinat bütün **âyât-ı tekviniye** ve **şuunat-ı hakîmanesi** ile **şahadet ediyor**.

Acaba hiç mümkün müdür ki; haşir mes’alesinde **Vâcib-ül Vücut** ile bütün mevcudat **-kâfirler müstesna olarak- ittifak** etmiş olsun,

*kıl kadar kuvveti olmayan şübheler, şeytanî vesveseler o dağ gibi hakikat-ı râsiha-i âliye*yi sarssın, yerinden kaldırsın? Hâşâ ve kellâ!

Sakin zannetme, **delail-i haşriye**, bahsettiğimiz On İki Hakikat’a **münhasırdır**.

Hâyır, belki yalnız Kur’an-ı Hakîm, geçen şu on iki hakikatları bize ders verdiği gibi, daha binler **vücuha** işaret edip,

each **aspect** being a **sign** that our Creator will transfer us from this transient realm to an eternal one.

Again, do not imagine that **the Divine Names** which *logically require the existence of resurrection* are only those we have discussed - **Wise**, **Generous**, **Merciful**, **Just**, **Preserver**.

On the contrary, all the Divine Names *manifest in the ordering of the cosmos* logically **require** the existence of resurrection, indeed **make it imperative**.

Do not imagine, either, that **the creational signs** *indicating resurrection* are **confined** to those we have mentioned above.

On the contrary, in the **majority** of beings, there exist different **aspects** and **qualities** *that are like curtains opening to the right and the left*: one aspect bears witness to the **Maker**, and the other aspect indicates resurrection.

For example, the beauty of man's being, fashioned as he is in **the fairest of forms**, demonstrates the existence of the Maker,

while at the same time the fact that together with his **comprehensive abilities**, lodged in that fairest of forms, he soon declines and dies, demonstrates the existence of resurrection.

Sometimes, if one looks at the same aspect in two different ways, one sees that it demonstrates the existence both of the Maker and of resurrection.

For example, if one looks at the **wise ordering**, the **just balance**, the **gracious adornment** and the **merciful favour** inherent in most things,

they are seen to demonstrate that they proceed from **the powerful hand of a Wise, Generous, Just and Merciful Maker**.

So too, if one looks at the brief and **insignificant** life of the transient beings *that are the manifestations of these qualities*, despite their power and **infinitude**, the hereafter appears before one.

In other words, all things silently recite and cause others to recite "**I believe in God and the Last Day**."

#45

Conclusion

The preceding Twelve Truths **confirm**, **supplement** and support each other.

Coming together in **union**, they demonstrate the required result.

Does it lie in the capacity of any doubt to penetrate those twelve **firm walls**, each like steel or **diamonds**,

in order to shake **the belief in resurrection** housed within their closed **citadel**?

her bir **vecih** kavî bir **emare**dir ki: Hâlıkımız bizi bu dâr-ı fâniden bir dâr-ı bâkiye nakledecektir.

Hem sakın zannetme ki: *Haşri iktiza eden esma-i İlahiye*, bahsettiğimiz gibi yalnız **Hakîm**, **Kerim**, **Rahîm**, **Âdil**, **Hafız** isimlerine münhasırdır.

Hâyır, belki *kâinatın tedbirinde tecelli eden* bütün esma-i İlahiye, âhireti **iktiza eder**, belki **istilzam eder**.

Hem zannetme ki, *haşre delalet eden* kâinatın **âyât-ı tekviniyesi**, şu geçen bahsettiğimize **münhasırdır**.

Hâyır, belki **ekser** mevcudatta *sağa sola açılır perdeler gibi vecih* ve **keyfiyetleri** vardır ki; bir vechi **Sâni**'a şehadet ettiği gibi, diğer vechi de haşre işaret eder.

Meselâ: İnsanın **ahsen-i takvim**deki hüsn-ü masnuiyeti, Sâni'i gösterdiği gibi;

o ahsen-i takvimdeki **kabiliyet-i câmiyasıyla** kısa bir zamanda zeval bulması, haşri gösterir.

Bazı kerre bir vecihle iki nazarla bakılsa; hem Sâni'i, hem haşri gösterir.

Meselâ ekser eşyada görünen **hikmetin tanzimi**, **inayetin tezyini**, **adaletin tevzini** ve **rahmetin taltifi**; nasıl ki mahiyetlerine bakılsa,

bir **Sâni**'-i **Hakîm**, **Kerim**, **Âdil**, **Rahîm**'in **dest-i kudretinden** çıktığını gösterirler.

Onun gibi, bunların kuvveti ve **hadsizlikleriyle** beraber, *şunların mazharları olan* şu fâni mevcudatın **ehemmiyetsiz** ve az yaşamasına bakılsa, âhret görünür.

Demek ki, her şey lisan-ı hal ile "**Âmentü billahi ve bilyevm-il âhir**" okuyor ve okutturuyor.

Hâtime

Geçen oniki hakikat, birbirini **teyid eder**, birbirini **tekmlil eder**, birbirine kuvvet verir.

Bütün onlar birden **ittihad** ederek neticeyi gösterir.

Hangi vehmin haddi var; şu demir gibi, belki **elmas** gibi oniki **muhkem surları** delip geçebilsin.

Tâ **hısn-ı** hasinde olan **haşri-î imanîyi** sarssın!

The verse, *Your creation and resurrection is but like a single soul*, indicates the following meaning:

Qur'an, 31:28

“The creation and resurrection of all men is as **easy** for **God's power** as the **creation** and **resurrection** of a single man.”

Yes indeed. In a treatise entitled Nokta (Point), I explained **in detail** the truth expressed by this verse.

Here we will indicate only a **summary** by means of a few comparisons. If you want more detail, then **refer** to Nokta. For example, *And God's is the highest similitude*, and there is no error in the comparison,

Qur'an, 16:60.

if **the manifestation of the sun** were in accordance with its own **will**, it could be said that in accordance with **the mystery of luminosity** the sun bestows its mystery of manifestation on numerous **transparent objects** with the same ease as on a single **particle**.

In accordance with **the mystery of transparency**, the little **pupil** of a **transparent particle** is **equal** to the vast face of the ocean in receiving the reflection of the sun.

In accordance with **the mystery of order**, it overturns a huge **battleship** with the same ease as a child turning over his toy boat with his finger.

In accordance with **the mystery of obedience**, it **causes** a vast army **to move** with the same word that a commander uses to make a single **infantryman** move.

In accordance with **the mystery of equilibrium**, let us imagine there to exist **in space** a **balance** so **sensitive** and at the same time so large that were two walnuts to be placed in its pans it would feel them, and be equally able to **hold** and to weigh two suns.

If two suns of equal weight were placed in the **pans** of the scale; the same power, which causes one of the **walnuts** to be lifted up to the **heavens** and the other walnut to descend to the ground, will move these heavenly bodies with the same ease.

#46

Since in this **lowly**, **deficient** and transient **world of contingency**, the greatest and smallest things are **equal**, and numerous, infinite things appear equal to a single thing, *through the mystery of luminosity, transparency, order, obedience and balance*,

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ âyet-i kerimesi ifade ediyor ki:

Bütün insanların halkolunması ve haşredilmesi, **kudret-i İlahiyeye** nisbeten bir tek insanın **halkı** ve **haşrı** gibi **âsandır**.

Evet öyledir. “Nokta” namında bir risalede Haşır bahsinde *şu âyetin ifade ettiği hakikatı tafsilen* yazmışım.

Burada yalnız bir kısım temsilâtıyla **hülâsasına** bir işaret edeceğiz. Eğer istersen o “Nokta”ya **müracaat et**. Meselâ:

وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى -temsilde kusur yok-

nasıl ki “**nuraniyet**” sırrıyla, **Güneşin cilvesi** kendi **ihitiyanıyla** olsa da, bir **zerreye** sühuletle verdiği cilveyi, aynı sühuletle hadsiz **şeffafata** da verir.

Hem “**şeffafiyet**” sırrıyla, bir **zerre-i şeffafenin** küçük **gözbebeği** Güneşin aksini almasında, denizin geniş yüzüne **müsavidir**.

Hem “**intizam**” sırrıyla, bir çocuk parmağıyla gemi suretindeki oyuncağını çevirdiği gibi, kocaman bir **diritnotu** da çevirir.

Hem “**imtisal**” sırrıyla, bir kumandan bir tek **neferi** bir arş emriyle tahrik ettiği gibi, bir koca orduyu da aynı kelime ile **tahrik eder**.

Hem “**müvazene**” sırrıyla, **cevv-i fezada** bir **terazi** ki, öyle hakikî **hassas** ve o derece büyük farzedelim ki, iki ceviz terazinin iki gözüne konulsa hisseder ve iki güneşi de **istiab** edip tartar.

O iki **kefesinde** bulunan iki **cevizi** birini **semavata**, birini yere indiren aynı kuvvetle, iki şems bulunsa; birini arşa, diğerini ferşe kaldırır, indirir.

Madem şu **âdi**, **nâkis**, fâni **mümkınatta** *nuraniyet ve şeffafiyet ve intizam ve imtisal ve müvazene sırlarıyla*, en büyük şey en küçük şeye **müsvi** olur. Hadsiz hesabsız şeyler bir tek şeye müsvi görünür.

then of a certainty little and much, small and great, will be equal in the sign of the possessor of absolute power, and He will be able to summon all men to resurrection with a single blast on the trumpet, just as if they were one man - *this, by virtue of the mysteries of the luminous manifestations of the infinite and utterly perfect power of His essence, the transparency of the inner dimension of things, the order decreed by wisdom and destiny, the complete obedience of all things to His creational commands, and the equilibrium existing in contingent being, that consists of the equivalence of the being and non-being of the contingent.*

Furthermore, the **degrees** of strength and **weakness** that a thing possesses are determined by the **intervention** in that thing of its opposite.

For example, degrees of **heat** are determined by the intervention of cold; degrees of beauty, by the intervention of ugliness; **stages** of light, by the intervention of darkness.

But if something **exists of itself**, and is not **accidental**, then its opposite cannot interfere with it, for then a **union of opposites** would logically have to occur, and that is **impossible**.

In something that exists of itself, there can then be no **gradation**.

Now the power of the **Possessor of Absolute Power** pertains to His essence; **it enjoys absolute perfection** and is not accidental like **contingent being**.

It is therefore impossible that its opposite, **impotence**, should **intervene** in it. Hence it is as **easy** for the **Lord of Glory** to create a spring as it is to create a flower.

But if creation were **ascribed** to **causality**, then the creation of a single flower would be as difficult as that of a whole spring.

For God it is as easy to **resurrect** and gather all men as it is to resurrect and gather one man.

All that we have expounded so far with regard to resurrection, the comparisons indicating it and its truths, is derived from **the effulgence of the All-Wise Qur'an**.

Its sole purpose has been bringing the soul to **surrender** and the heart to **acceptance**. It is to the Qur'an that the right to speak belongs. It is true speech, and all speech is subordinate to it. Let us listen, then, to the Qur'an:

Say: "With God is the argument that reaches home: if it had been His will, He could indeed have guided you all."

Qur'an, 6:149.

Look upon the signs of God's mercy, and see how He restores life to the earth after its death. Verily He it is Who shall bring to life the dead, and He is powerful over all things.

Qur'an, 30:50.

Elbette **Kadir-i Mutlak**'ın **zâtî ve nihayetsiz ve gayet kemalde olan kudretinin nuranî tecelliyatı ve melekûtiyet-i eşyanın şeffaflığı ve hikmet ve kaderin intizamı ve eşyanın evamir-i tekviniyesine kemal-i imtisali ve mümkünatın vücud ve ademinin müsavatından ibaret olan imkânındaki müvazenesi sırrıyla**, az çok, büyük küçük ona müsavi olduğu gibi, bütün insanları bir tek insan gibi bir sayha ile haşre getirebilir.

Hem bir şeyin kuvvet ve **za'fça meratibi**, o şeyin içine zıddının **müdahalesidir**.

Meselâ **hararetin** derecatı, soğğun müdahalesidir. Güzelliğin meratibi, çirkinliğin müdahalesidir. Zıyanın **tabakatı**, karanlığın müdahalesidir.

Fakat bir şey **zâtî** olsa, **ârizî** olmazsa, onun zıddı ona müdahale edemez. Çünkü **cem'-i zıddeyn** lâzım gelir. Bu ise, **muhaldir**.

Demek asıl, **zâtî** olan bir şeyde **meratib** yoktur.

Madem **Kadir-i Mutlak**'ın kudreti **zâtîdir**, **mümkinat** gibi **ârizî** değildir ve **kemal-i mutlaktır**.

Onun zıddı olan **acz** ise, muhaldir ki **tedahül** etsin. Demek bir baharı halketmek, **Zât-ı Zülcelal**'ine bir çiçek kadar **ehvendir**.

Eğer **esbaba isnad** edilse; bir çiçek bir bahar kadar ağır olur.

Hem bütün insanları **ihya** edip haşretmek, bir nefsin ihyası gibi kolaydır.

Mes'ele-i haşrin başından buraya kadar olan temsil suretlerine ve hakikatlarına dair olan beyanatımız, **Kur'an-ı Hakîm**'in feyzindedir.

Nefsi **teslime** kalbi **kabule** ihzardan ibarettir. Asıl söz ise Kur'anındır. Zira söz odur ve söz onundur. Dinleyelim:

فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

And he makes comparisons for Us, and forgets his own
[Origin and] Creation: he says, "Who can give life to [dry]
bones and decomposed ones [at that]?"

قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا
أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

Qur'an, 36:78.

O mankind! Fear your Lord! For the convulsion of the
Hour [of Judgement] will be a thing terrible! The Day ye
shall see it, every mother giving suck shall forget her
suckling-babe, and every pregnant female shall drop her
load [unformed]: thou shalt see mankind as in a drunken
riot, yet not drunk: but dreadful will be the Wrath of God.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ
عَظِيمٌ يَوْمَ تَرَوُنَّهَا تُذْهِلُ كُلَّ مَرْصِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ
وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا
هُم بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ

Qur'an, 22:1-2.

God! There is no god but He: of a surety He will gather
you together against the Day of Judgement, about which
there is no doubt. And whose word can be truer than
God's?

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ
فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا

Qur'an, 4:87.

As for the righteous, they will be in bliss; And the wicked -
they will be in the fire.

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ

Qur'an, 82:13-14.

When the Earth is shaken to her [utmost] convulsion, And
the Earth throws up her burdens [from within], And man
cries [distressed]: "What is the matter with her!" -On that
Day will she declare her tidings: For that thy Lord will
have given her inspiration. On that Day will men proceed
in companies sorted out, to be shown the deeds that they
[had done]. Then shall anyone who has done an atom's
weight of good, see it. And anyone who has done an
atom's weight of evil, shall see it.

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا وَ
قَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا بَانَ رَبُّكَ
أَوْحَى لَهَا يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ
فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ
شَرًّا يَرَهُ

Qur'an, 99:1-8.

The [Day] of Noise and Clamour: What is the [Day] of
Noise and Clamour? And what will explain to thee what
the [Day] of Noise and Clamour is? [It is] a Day whereon
men will be like moths scattered about, And the
mountains will be like carded wool. Then, he whose
balance [of good deeds] will be [found] heavy, Will be in
a life of good pleasure and satisfaction. But he whose
balance [of good deeds] will be [found] light,- Will have
his home in a [bottomless] Pit. And what will explain to
thee what this is? [It is] a Fire blazing fiercely!

الْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ وَمَا أَذْرِيكَ مَا الْقَارِعَةُ يَوْمَ
يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ وَتَكُونُ الْجِبَالُ
كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي
عَيْشَةٍ رَاضِيَةٍ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ وَمَا
أَذْرِيكَ مَا هِيَةَ نَارٌ حَامِيَةٌ

Qur'an, 101:1-11.

To God belongs the mystery of the heavens and the earth. And the decision of the Hour is as the twinkling of an eye or even quicker: for God has power over all things.

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا
كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Qur'an, 16:77.

#48

Listening to these and other **clear verses** of the Qur'an, let us say, "yes, we believe and give our assent."

I believe in God, His angels, His books, His messengers and in the Last Day. I believe that both the good and evil of destiny are from God Almighty; that resurrection after death is a reality; that Paradise is a reality; that Hell-fire is a reality; that intercession is a reality; that Munkar and Nakir are reality; and that God will resurrect those who are in the tombs. I bear witness that there is no god but God, and I bear witness that Muhammad is the Messenger of God.

O God, grant blessings to the most delicate, the most noble, the most perfect, the most beautiful fruit of the Tuba of Your mercy, him whom You sent as a mercy to all the worlds, and as a means for our attaining unto the most beautiful, the fairest, purest and most exalted of the fruits of that Tuba, the branches of which are outspread over the hereafter and paradise; o God, protect us and our parents against the fire, and cause us and our parents to enter Paradise with the pious, for the sake of Thy chosen Prophet. Amen.

O brother studying this treatise with an open mind! Do not say, "why cannot I immediately understand this 'Tenth Word' in all its details?" and do not be saddened by your failure to understand it completely.

For even a **master of philosophy** such as Ibn Sina said that "**resurrection cannot be understood by rational criteria.**" His judgement was that we must believe in resurrection, but reason cannot aid our belief.

Similarly, all the **scholars of Islam unanimously** have held that resurrection rests entirely on traditional proofs; it cannot be rationally examined.

Naturally, so profound, and at the same time, so exalted a path cannot suddenly become a **public highway** for the exercise of the reason.

But we would offer a thousand thanks that the **Merciful Creator** has bestowed upon us this much of the path, *by means of the effulgence of the All-Wise Qur'an and His own mercy, in an age when belief by imitation is past and meek acceptance has disappeared.*

Daha bunlar gibi **âyât-ı beyyinat-ı** Kur'anîyeyi dinleyip, "Âmennâ ve saddaknâ" diyelim.

أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ
بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ
حَقٌّ وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَالنَّارَ حَقٌّ وَأَنَّ الشَّفَاعَةَ حَقٌّ وَأَنَّ
مُنْكَرًا وَنَكِيرًا حَقٌّ وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الطِّفِّ وَأَشْرَفِ وَأَكْمَلِ وَأَجْمَلِ ثَمَرَاتِ
طُوبَاءِ رَحْمَتِكَ الَّذِي أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَوَسِيلَةً
لِّوُصُولِنَا إِلَى أَزِينِ وَأَحْسَنِ وَأَجْلَى وَأَعْلَى ثَمَرَاتِ تِلْكَ
الطُّوبَاءِ الْمُتَدَلِّيَةِ عَلَى دَارِ الْآخِرَةِ أَيِ الْجَنَّةِ. اللَّهُمَّ آجِرْنَا
وَآجِرِ وَالِدَيْنَا مِنَ النَّارِ وَأَدْخِلْنَا وَأَدْخِلِ وَالِدَيْنَا الْجَنَّةَ
مَعَ الْأَبْرَارِ بِجَاهِ نَبِيِّكَ الْمُخْتَارِ أَمِينَ

Ey şu risaleyi insaf ile mütalaa eden kardeş! Deme, "niçin bu Onuncu Söz'ü birden tamamıyla anlayamıyorum" ve tamam anlamadığın için sıkılma!

Çünkü İbn-i Sina gibi bir **dâhî-yi hikmet**, **الْحَشْرُ لَيْسَ عَلَى**

مَقَايِيسَ عَقْلِيَّةٍ demiş. "İman ederiz, fakat akıl bu yolda gidemez" diye hükmetmiştir.

Hem bütün **ülema-i İslâm**: "Haşır, bir mes'ele-i nakliyedir, delili nakildir. Akıl ile ona gidilmez." diye **müttefikân** hükmettikleri halde,

elbette o kadar derin ve manen pek yüksek bir yol; birden bire bir **cadde-i umumiye-i** akliye hükmüne geçemez.

Kur'an-ı Hakîm'in feyziyle ve Hâlık-ı Rahîm'in rahmetiyle, şu taklidi kırılmış ve teslimi bozulmuş asırda, o derin ve yüksek yolu şu derece ihsan ettiğiinden bin şükür etmeliyiz.

For the amount vouchsafed to each of us is enough for the salvation of our faith.

Being content with the amount that we have been able to understand, we should reread the treatise and seek to increase our comprehension.

#49

One of the reasons that it is impossible to approach a rational understanding of resurrection is that since the supreme gathering, resurrection, is through the manifestation of the Greatest Name,

only through beholding and demonstrating the great deeds evident in the maximum manifestation of the Greatest Name of God as well as His other Names,

is it possible to prove it as certain; and unshakeably believe that resurrection is as simple as the spring.

Thus do matters appear and thus they are demonstrated in this 'Tenth Word' (Resurrection and the Hereafter), by means of the effulgence of the Qur'an.

Were it not for this effulgence, and were our intelligence to be left to its own petty devices, it would be powerless, and condemned to believing in resurrection by way of imitation.

#50

The First Part Of An Important Supplement And Addendum To The Tenth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

So [give] glory to God, when you reach eventide and when you rise in the morning;

Yea, to Him be praise, in the heavens and on earth; and in the late afternoon and when the day begins to decline.

It is He Who brings out the living from the dead, and brings out the dead from the living, and Who Gives life to the earth after it is dead: and thus shall you be brought out [from the dead].

Among His Signs is this, that He created you from dust; and then, - behold, you are men scattered [far and wide]!

And among His Signs is this, that He created for you mates from among yourselves, that you may dwell in tranquillity with them, and He has put love and mercy between your [hearts]: Verily in that are Signs for those who reflect.

Çünkü imanımızın kurtulmasına kâfi gelir.

Fehmettiğimiz miktarına memnun olup tekrar mütalaa ile izdiyadına çalışmalıyız.

Haşre akıl ile gidilmemesinin bir sırrı şudur ki: Haşr-i A'zam, İsm-i A'zamın tecellisiyle olduğundan,

Cenab-ı Hakk'ın İsm-i A'zamının ve her ismin a'zamî mertebesindeki tecellisiyle zahir olan ef'al-i azîmeyi görmek ve göstermekle,

haşr-i a'zam bahar gibi kolay isbat ve kat'î iz'an ve tahkikî iman edilir.

Şu Onuncu Söz'de feyz-i Kur'an ile öyle görülüyor ve gösteriliyor.

Yoksa akıl, dar ve küçük düsturlarıyla kendi başına kalsa âciz kalır, taklide mecbur olur.

Onuncu Söz'ün Mühim Bir Zeyli Ve Lâhikasının Birinci Parçası

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ
تنتشرون

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

And among His Signs is the creation of the heavens and the earth, and the variations in your languages and your colours: verily in that are Signs for those who know.

And among His Signs is the sleep that you take by night and by day, and the quest that you [make for livelihood] out of His Bounty: verily in that are Signs for those who hearken.

And among His Signs, He shows you the lightning, by way both of fear and of hope, and He sends down rain from the sky and with it gives life to the earth after it is dead: verily in that are Signs for those who are wise.

And among His Signs is this, that heaven and earth stand by His Command: then when He calls you, by a single call, from the earth, behold, you [straightway] come forth.

To Him belongs every being that is in the heavens and on earth: all are devoutly obedient to Him.

It is He Who begins [the process of] creation; then repeats it; and for Him it is most easy. To Him belongs the loftiest similitude [we can think of] in the heavens and the earth: For He is Exalted in Might, Full of Wisdom.

Qur'an, 30:17-27.

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ
الْسِّنَتِكُمْ وَالْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ
فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبُرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنزِلُ مِنْ
السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ
لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا
دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَانِتُونَ

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ
الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

www.risaleghani.com

In this Ninth Ray will be expounded a **supreme point** of these **sublime heavenly verses**, which demonstrate one of the **'poles' of belief**, these **mighty sacred proofs** of the **resurrection of the dead** will be explained.

It is a subtle instance of **dominical grace** that thirty years ago at the end of his work entitled Muhâkemat (Reasonings), which was an **introduction to Qur'anic commentaries**, the Old Said wrote:

“Second Aim: Two Qur'anic verses **alluding** to the resurrection of the dead will be expounded and explained.

“In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.”

There he stopped and could write no further.

Now, praise and thanks to my **Compassionate Creator** to the number of **signs and indications of the resurrection**, that after thirty years He has given me **success**.

Yes, nine or ten years ago, He **bestowed** the Tenth and Twenty-Ninth Words, two brilliant and powerful proofs expounding **the Divine decree** of: *So look to the signs of God's mercy, how He raises to life the earth after its death; He it is who will raise the dead to life, for He is Powerful Over All Things {Qur'an, 30:50.}* which was the first of the two verses. They **silenced** the **deniers** of resurrection.

Now, nine or ten years after those two impregnable **bastions of belief in the resurrection of the dead**, He **bestowed** with the present treatise a commentary on the second of the **above** two sublime verses.

This Ninth Ray, then, consists of Nine Elevated **Stations**, indicated by the **above-mentioned** verses, and an important Introduction .

Introduction

[This consists of two Points comprising a concise explanation of one **comprehensive result** of the numerous **spiritual benefits** of belief in resurrection and of its vital consequences;

a demonstration of how essential it is for human life and **especially** for the **life of society**;

a **summary** of one **universal proof** out of numerous proofs of the **tenet** of belief in the resurrection ;

and a statement of how **indubitable** and **self-evident** is that tenet of belief.]

First Point

İmanın bir kutbunu gösteren bu **semavî âyât-ı kübranın** ve **haşri isbat eden** şu **kudsî berahin-i uzmânın** bir **nükte-i ekberi** ve bir hüccet-i a'zamı; bu “Dokuzuncu Şua”da beyan edilecek.

Latif bir **inayet-i Rabbaniye**dir ki: Bundan otuz sene evvel Eski Said, yazdığı **tefsir mukaddemesi** “Muhakemat” namındaki eserin âhîrinde;

“İkinci Maksad: Kur'anda haşre **işaret eden** iki âyet tefsir ve beyan edilecek.

“**مُحَمَّدٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**”

deyip durmuş. Daha yazamamış.

Hâlık-ı **Rahîm**'ime **delail ve emarat-ı haşriye** adedince şükür ve hamd olsun ki, otuz sene sonra **tevfik** ihsan eyledi.

Evet bundan dokuz-on sene evvel, o iki âyetten birinci âyet olan:

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ferman-ı İlahî'nin iki parlak ve çok kuvvetli hüccetleri ve tefsirleri bulunan Onuncu Söz ile Yirmidokuzuncu Söz'ü **in'am etti. Mümkirleri susturdu.**

Hem **iman-ı haşrinin** hücum edilmez o iki **metin kal'**asından dokuz ve on sene sonra ikinci âyet olan başta **mezkûr** âyât-ı ekberin tefsirini bu risale ile **ikram etti.**

İşte bu Dokuzuncu Şua; **mezkûr** âyâtıyla işaret edilen dokuz âlî **makam** ve bir ehemmiyetli mukaddimededen ibarettir.

Mukaddime

[Haşri akidesinin, pek çok **ruhî faidelerinden** ve hayatî neticelerinden bir tek **netice-i câmiayı** ihtisar ile beyan

ve hayat-ı insaniyeye **hususan hayat-ı içtimaiyesine** ne derece lüzumlu ve zarurî olduğunu izhar

ve bu iman-ı haşrî **akidesinin** pek çok hüccetlerinden bir tek **hüccet-i külliye**yi **icmal** ile göstermek

ve o akide-i haşriye ne derece **bedihî ve şübhesiz** bulunduğunu ifade etmekten ibaret olarak “İki Nokta”dır.]

Birinci Nokta

We shall indicate, *as a measure*, *only four out of hundreds of proofs* that belief in the hereafter is **fundamental** to the life of society and to man's personal life, and is the basis of his **happiness**, prosperity, and achievement.

The First: It is only with the thought of Paradise that children, *who form almost a half of mankind*, **can endure** all the deaths around them, which appear to them to be grievous and frightening, and strengthen the morale of their weak and **delicate** beings.

#52

Through Paradise they **find hope** in their **vulnerable** spirits, prone to weeping, and may live **happily**.

For example, with the **thought** of Paradise, one may say: "My little brother or friend has died and become a bird in Paradise. He is flying around Paradise and living more happily than us."

The frequent deaths before their unhappy eyes of other children like themselves or of **grown-ups** will otherwise destroy all their **resistance** and morale,

making their **subtle faculties** like their spirits, hearts, and minds weep in addition to their eyes; they will either **decline utterly** or become crazy, **wretched** animals...

Second Proof: It is only through **the life of the hereafter** that the elderly, *who form half of mankind*, can endure the proximity of the grave,

and be consoled at the thought that their lives, *to which they are firmly attached*, will soon be extinguished and their fine worlds **come to an end**.

It is only at the hope of eternal life that they **can respond** to the grievous **despair** they feel in their **emotional child-like** spirits at the thought of death.

Those worthy, **anxious** fathers and mothers, so deserving of compassion and in need of **tranquillity** and peace of mind,

will **otherwise** feel a terrible **spiritual turmoil** and distress in their hearts, and this world will become a **dark** prison for them, and life even, **grievous** torment.

Third Proof: It is only the thought of Hell-fire that checks the turbulent **emotions** of youths, *the most vigorous element in the life of society*, and their violent excesses, restraining them from aggression, **oppression**, and **destruction**, and **ensuring** that the life of society continues **tranquilly**.

If not for fear of Hell, in accordance with the **rule** 'might is right,' *in pursuing their desires*, those **drunken** youths would turn the worlds of the wretched weak and **powerless** into Hell, and elevated **humanity** into **base animality**.

Âhîret akidesi; hayat-ı içtimaiye ve şahsiye-i insaniyenin **üss-ül esası** ve **saadetinin** ve kemalâtının esasatı olduğuna, *yüzer delillerinden bir mikyasa olarak yalnız dört tanesine işaret edeceğiz*.

Birincisi: *Nev'-i beşerin hemen yarısını teşkil eden* çocuklar, yalnız Cennet fikriyle, onlara dehşetli ve ağlatıcı görünen ölümlere ve vefatlara karşı **dayanabilirler** ve gayet zaîf ve **nazik** vücudlarında bir kuvve-i maneviye bulabilirler

ve her şeyden çabuk ağlayan gayet **mukavemetsiz** mizac-ı ruhlarında, o Cennet ile bir **ümid bulup mesrurane** yaşayabilirler.

Meselâ Cennet **fikriyle** der: "Benim küçük kardeşim veya arkadaşım öldü, Cennet'in bir kuşu oldu. Cennet'te gezer, bizden daha güzel yaşar."

Yoksa her vakit etrafında kendi gibi çocukların ve **büyüklerin** ölümleri, o zaîf bîçarelerin endişeli nazarlarına çarpması; **mukavemetlerini** ve kuvve-i maneviyelerini zîr ü zeber ederek

gözleriyle beraber ruh, kalb, akıl gibi bütün **letaifini** dahi öyle ağlattırarak, ya **mahvolup** veya divane bir **bedbaht** hayvan olacaktı.

İkinci delil: *Nev'-i insanın* -bir cihette- **nısfı olan** ihtiyarlar, yalnız **hayat-ı uhreviye** ile yakınlarında bulunan kabre karşı tahammül edebilirler.

Ve çok alâkadar oldukları hayatlarının yakında sönmesine ve güzel dünyalarının **kapanmasına** mukabil bir teselli bulabilirler

ve **çocuk hükmüne geçen seri-üt teessür** ruhlarında ve mizaçlarında, mevt ve zevalden çıkan elîm ve dehşetli **me'yusiyete** karşı, ancak hayat-ı bâkiye ümidiyle **mukabele edebilirler**.

Yoksa o şefkate lâyık **muhteremler** ve **sükûnete** ve istirahat-i kalbiyeye çok muhtaç o **endişeli** babalar ve analar,

öyle bir **vaveylâ-i ruhî** ve bir dağdağa-i kalbî hissedeceklerdi ki; bu dünya onlara **zulmetli** bir zindan ve hayat dahi **kasavetli** bir azab olurdu.

Üçüncü delil: *İnsanların hayat-ı içtimaiyesinin medarı olan* gençler, delikanlılar, şiddet-i galeyanda olan **hissiyatlarını** ve ifratkâr bulunan nefis ve hevalarını tecavüzattan ve **zulümlerden** ve **tahribattan** durduran ve hayat-ı içtimaiyenin **hüsn-ü cereyanını temin eden**; yalnız Cehennem fikridir.

Yoksa Cehennem endişesi olmazsa "El-hükmü lil-galib" **kaidesiyle** o **sarhoş** delikanlılar, **hevesatları peşinde** bîçare zaîflere, **âcizlere**, dünyayı Cehenneme çevireceklerdi ve yüksek **insaniyeti** gayet **süflî** bir **hayvaniyete** döndüreceklerdi.

Fourth Proof: The most **comprehensive** centre of man's worldly life, and its **mainspring**, and a paradise, **refuge**, and fortress of worldly happiness, is the life of the family.

Everyone's home is a small world for him.

And the life and happiness of his home and family are possible through **genuine**, earnest, and **loyal** respect and true, **tender**, and **self-sacrificing** compassion.

This true respect and genuine kindness may be achieved with **the idea** of the members of the family having an **everlasting companionship and friendship and togetherness**, and their **parental**, **filial**, brotherly, and friendly **relations** continuing for all eternity in a limitless life, and their believing this.

One says, for example: "My wife will be my **constant companion** in an everlasting world and eternal life.

It does not matter if she is now old and ugly, for she will have an immortal beauty."

He will tell himself that he will be as kind and devoted as he can **for the sake of** that permanent companionship,

and treat his elderly wife lovingly and kindly as though she was a beautiful houri.

#53

A companionship that was to end in eternal **separation** after an hour or two of brief, **apparent** friendship would otherwise afford only superficial, temporary, **feigned**, animal-like feelings, and false compassion and **artificial** respect.

As with animals, self-interest and other **overpowering emotions** would prevail over the respect and compassion, transforming that worldly paradise into Hell.

Thus, one of the hundreds of results of belief in resurrection is **connected** with the life of society.

If a comparison is made between the above four proofs out of the hundreds of **aspects** and benefits of this single consequence and the rest, it will be understood that

the realization of **the truth of resurrection**, and **its occurrence**, are as certain as the **elevated** reality of humanity and its **universal need**.

It is **clearer** even than the **evidence** for **the existence of food** offered by the existence of need in man's stomach, and tells of its existence even more clearly.

And it proves that if the consequences of the truth of resurrection were to quit humanity, whose **nature** is extremely significant, lofty, and **living**, it would descend to being a **corrupt corpse** fed on by microbes .

The **sociologists**, **politicians**, and **moralists**, who govern mankind and are **concerned** with its social and moral questions should be aware of this!

Dördüncü delil: Nev'-i beşerin hayat-ı dünyeviyesinde en **cem'iyetli** merkez ve en esaslı **zenberek** ve dünyevî saadet için bir Cennet, bir **melce**, bir tahassüngâh ise; aile hayatıdır.

Ve herkesin hanesi, küçük bir dünyasıdır.

Ve o hane ve aile hayatının hayatı ve saadeti ise; **samimî** ve ciddî ve **vefadarane** hürmet ve hakikî ve **şefkatli** ve **fedakârane** merhamet ile olabilir

ve bu hakikî hürmet ve samimî merhamet ise; **ebedî bir arkadaşlık ve daimî bir refakat ve sermedî bir beraberlik** ve hadsiz bir zamanda ve hududsuz bir hayatta birbiriyle **pederane**, **ferzendane**, kardeşane, arkadaşane **münasebetlerin bulunmak fikriyle**, akidesiyle olabilir.

Meselâ der: "Bu **haremim**, ebedî bir âlemde, ebedî bir hayatta, **daimî bir refika-i hayatımdır**.

Şimdilik ihtiyar ve çirkin olmuş ise de **zararı yok**. Çünkü ebedî bir güzelliği var, gelecek.

Ve böyle daimî arkadaşlığın **hatırı için** herbir fedakârlığı ve merhameti yaparım." diyerek

o ihtiyare karısına, güzel bir huri gibi muhabbetle, şefkatle, merhametle mukabele edebilir.

Yoksa kısacık bir-iki saat **surî** bir refakatten sonra ebedî bir **fırak** ve **müfarakate** uğrayan arkadaşlık; elbette gayet surî ve muvakkat ve **esassız**, hayvan gibi bir rikkat-i cinsiye manasında ve bir mecazî merhamet ve **sun'î** bir hürmet verebilir.

Ve hayvanatta olduğu gibi; başka menfaatler ve sair **galib hisler**, o hürmet ve merhameti mağlub edip o dünya cennetini, cehenneme çevirir.

İşte iman-ı haşrînin yüzer neticesinden birisi; hayat-ı içtimaiye-i insaniyeye **taalluk** eder.

Ve bu tek neticenin de yüzer **cihetinden** ve faydalarından mezkûr dört delile sairleri **kıyas edilse** anlaşılır ki:

Hakikat-ı haşriyenin tahakkuku ve **vukuu**; insaniyetin **ulvî hakikatı** ve **küllî hacceti** derecesinde kat'îdir.

Belki insanın midesindeki ihtiyacın vücudu, **taamların vücuduna delalet** ve şehadetinden **daha zahirdir** ve daha ziyade tahakkukunu bildirir.

Ve eğer bu hakikat-ı haşriyenin neticeleri insaniyetten çıksa; o çok ehemmiyetli ve yüksek ve **hayattar** olan insaniyet **mahiyeti**, **murdar** ve mikrop yuvası bir lâşe hükmüne sukut edeceğini isbat eder.

Beşerin idare ve ahlâk ve içtimaiyatı ile çok **alâkadar** olan **içtimaiyun** ve **siyasiyun** ve **ahlâkiyyun**un kulakları çınlasın!

How do they propose to fill this vacuum? With what can they cure these deep wounds?

Second Point

This explains in summary form a proof -one of many- proceeding from the testimony to the truth of resurrection of the other pillars of belief.

It is as follows: All the miracles indicating the Messengership of Muhammad (Peace and blessings be upon him) and the evidences for his prophethood, and all the proofs of his veracity, together testify to the occurrence of the resurrection, and prove it.

For after Divine unity, everything he claimed throughout his life was centred on the resurrection of the dead.

Also, all his miracles and proofs affirming, and making affirmed, all the previous prophets attest to the same truth.

Also, the testimony of the phrase "and in His Scriptures," which makes completely clear the testimony of the phrase "and in His Prophets," testifies to the same truth.

Like this:

All the miracles, truths, and proofs proving foremost the veracity of the Qur'an of Miraculous Exposition, testify to and prove the realization and occurrence of resurrection.

For almost a third of the Qur'an is about resurrection, and at the beginning of most of its short suras are powerful verses about it.

#54

It expresses the same truth explicitly and implicitly with thousands of its verses, and proves and demonstrates it. For example:

When the sun is folded up.

Qur'an, 81:1.

O men, fear your Sustainer; the trembling of the Hour is an awesome event;

Qur'an, 22:1.

When the earth is convulsed;

Qur'an, 99:1.

When the heavens are torn asunder;

Qur'an, 82:1.

Gelsinler, bu boşluğu ne ile doldurabilirler ve bu derin yaraları ne ile tedavi edebilirler?

İkinci Nokta

Hakikat-ı haşriyenin hadsiz bürhanlarından sair erkân-ı imaniyeden gelen şهادetlerin hülâsasından çıkan bir bürhani, gayet muhtasar bir surette beyan eder.

Şöyle ki: Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın risaletine delalet eden bütün mu'cizeleri ve bütün delail-i nübüvveti ve hakkaniyetinin bütün bürhanları, birden hakikat-ı haşriyenin tahakkukuna şهادet ederek isbat ederler.

Çünkü bu zâtın bütün hayatında bütün davaları, vahdaniyetten sonra haşirde temerküz ediyor.

Hem umum peygamberleri tasdik eden ve ettiren bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, aynı hakikate şهادet eder.

Hem وَبِرُسُلِهِ kelimesinden gelen şهادeti bedahet derecesine çıkaran, وَكُتِبَ شهادeti de aynı hakikate şهادet eder.

Şöyle ki:

Başta Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın hakkaniyetini isbat eden bütün mu'cizeleri, hüccetleri ve hakikatları, birden hakikat-ı haşriyenin tahakkukuna ve vukuuna şهادet edip isbat ederler.

Çünkü Kur'anın hemen üçten birisi haşirdir ve ekser kısa surelerinin başlarında gayet kuvvetli âyât-ı haşriyedir.

Sarıhan ve işareten binler âyâtıyla aynı hakikatı haber verir, isbat eder, gösterir. Meselâ:

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ

Qur'an, 84:1.

Concerning what they dispute;

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ

Qur'an, 78:1.

Has the story reached you, of the overwhelming event?

هَلْ آتَيْكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ

Qur'an, 88:1.

Besides demonstrating **with complete certainty** at the beginning of thirty or forty suras that resurrection is the most important and **necessary** truth in the universe,

it **sets forth** various persuasive evidences for that truth in others of its **verses**.

Is there any possibility that belief in the hereafter should be false, **which emerges like the sun** from the thousands of declarations and statements of a Book *a single indication of one of the verses of which has yielded before our eyes the fruits of numerous learned and cosmic truths in the Islamic sciences?*

Is there any possibility of **denying** the sun, or the existence of the universe? Would it not be **impossible** and **absurd**?

Is it at all possible that although an army may sometimes be plunged into battle so that **a mere sign** of the king should not be given the lie,

to show as false the thousands of words, **promises**, and **threats** of that most **serious**, **proud monarch**? Is it possible that they should be false?

Although a single sign of that **glorious spiritual monarch** who for thirteen centuries **without break** has ruled over innumerable spirits, minds, hearts, and souls **within the bounds of truth and reality**, and trained and raised them, would be sufficient to prove the truth of resurrection,

it has demonstrated it with thousands of **explicit statements**. Is the torment of Hell-fire not necessary then for the compounded **idiot** who does not recognize this fact? Is it not **pure justice**?

Moreover, **by their definite acceptance of the truth of resurrection**, which the Qur'an **-prevailing over the future and all times-** repeatedly proves **in detail** and **elucidates**, all the **revealed scriptures** and sacred books, **each of which dominated a particular period**,

proved it according to their own times and centuries, but in **undetailed**, **veiled**, and **summary manner**, confirming with a thousand **signatures** what the Qur'an teaches.

gibi, otuz-kırk surelerin başlarında **bütün kat'iyetle** hakikat-ı haşriyeyi kâinatın en ehemmiyetli ve **vâcib** bir hakikatı olduğunu göstermekle beraber,

sair **âyetler** dahi o hakikatın çeşit çeşit delillerini **beyan** edip ikna eder.

Acaba *bir tek âyetin birtek işareti*, gözümüz önünde **ulûmu İslâmiyede müteaddid ilmi, kevnî hakikatları** meyve veren bir kitabın böyle şahadetleriyle ve davaları ile, **Güneş gibi zuhur eden** iman-ı haşrî; hakikatsiz olması

Güneşin **inkârı** belki kâinatın ademi gibi **hiçbir cihet-i imkânı var mı** ve yüz derece **muhal** ve **bâtıl** olmaz mı?

Acaba bir sultanın **bir tek işareti** yalan olmamak için bazan bir ordu hareket edip çarpıştığı halde,

o pek **ciddî** ve **izzetli sultanın** binler sözleri ve **va'dleri** ve **tehdidlerini** yalan çıkarmak hiçbir cihette kabil midir ve hakikatsiz olmak mümkün müdür?

Acaba onüç asırda **fâsılasız olarak** hadsiz ruhlara, akıllara, kalblere, nefislere **hak ve hakikat dairesinde** hükmeden, terbiye eden, idare eden bu **manevî Sultan-ı Zîşan**'ın bir tek işareti böyle bir hakikatı isbat etmeye kâfi iken,

binler **tasrihat** ile bu hakikat-ı haşriyeyi gösterip isbat ettikten sonra, o hakikatı tanımayan bir echel **ahmak** için Cehennem azabı lâzım gelmez mi ve **ayn-ı adalet** olmaz mı?

Hem **birer zamana ve birer devre hükmeden** bütün **semavî suhufları** ve mukaddes kitabları dahi, **bütün istikbale ve umum zamanlara hükümran olan** Kur'anın **tafsilatla, izahatla**, tekrar ile beyan ve isbat ettiği hakikat-ı haşriyeyi,

asırlarına ve zamanlarına göre **o hakikatı kat'î kabul ile beraber, tafsilatsız** ve **perdeli** ve **muhtasar bir surette** beyan, fakat kuvvetli bir tarzda iddia ve isbatları; Kur'anın davasını binler **imza** ile tasdik ederler.

Included here *since it is related to this discussion* is the testimony at the end of the Third Ray of the other pillars of faith and particularly “the Prophets” and “Holy Scriptures” to “belief in the Last Day.” It forms a convincing proof of resurrection, and is in the form of a powerful yet succinct supplication, which dispels all doubts.

It says in the supplication:

“O My Compassionate Sustainer! “I have understood from the instruction of Your Noble Messenger (PBUH) and the teaching of the Qur’an,

that foremost the Qur’an and the Messenger, and all the sacred scriptures and prophets, have unanimously testified and pointed out that the manifestations of the Names related to Your beauty and glory, examples of which are to be seen in this world, will continue even more radiantly for all eternity, and that Your bounties, samples of which are to be observed in this transitory world, will continue in the abode of bliss in more glittering fashion, and that those who long for them in this world will accompany them for all eternity.

“Also, relying on hundreds of evident miracles and decisive signs, foremost Your Most Noble Messenger (Peace and blessings be upon him) and the All-Wise Qur’an, and the prophets with their luminous spirits, and the saints, who are spiritual poles with their light-filled hearts,

and the purified scholars with their enlightened intellects, relying on Your repeated threats and promises in all the sacred scriptures,

and trusting in Your sacred attributes like power, mercy, favour, wisdom, glory, and beauty, and on Your functions, and the dignity of Your glory, and the sovereignty of Your dominicality,

and in consequence of their illuminations and visions and beliefs at ‘the knowledge of certainty,’ give the glad tidings to men and jinn of eternal happiness and inform them of Hell for the people of misguidance; they firmly believe this and testify to it.

“O All-Powerful and Wise One! O Most Merciful and Compassionate! O Munificent One True to His Promise! O All-Compelling One of Glory, One of Dignity, Grandeur, and Wrath!

“You are utterly exempt from and exalted above giving the lie to so many loyal friends, and so many promises, and attributes and functions, and denying the certain demands of the sovereignty of Your dominicality

Bu bahsin münasebetiyle Risale-i Münacat’ın âhirinde, iman-un bilyevm-il âhir rüknüne, sair rükünlerin hususan “Rusûl” ve “Kütüb”ün şهادetini, münacat suretinde zikredilen pek kuvvetli ve hülâsalı ve bütün evhamları izale eden bir hüccet-i haşriye aynen buraya giriyor.

Şöyle ki: Münacat’ta demiş:

Ey Rabb-i Rahîm’im! Resul-i Ekrem’inin talimiyle ve Kur’an-ı Hakîm’in dersiyle anladım ki:

Başta Kur’an ve Resul-i Ekrem’in olarak bütün mukaddes kitablar ve peygamberler, bu dünyada ve her tarafta nümuneleri görülen celalli ve cemalli isimlerinin tecellileri daha parlak bir surette ebed-ül âbâdda devam edeceğine ve bu fâni âlemde rahîmane cilveleri, nümuneleri müşahede edilen ihsanatının daha şaşaalı bir tarzda dâr-ı saadette istimrarına ve bekasına ve bu kısa hayat-ı dünyeviyede onları zevk ile gören ve muhabbet ile refakat eden müştakların, ebedde dahi refakatlarına ve beraber bulunmalarına icma’ ve ittifak ile şهادet ve delalet ve işaret ederler.

Hem yüzer mu’cizat-ı bahirelerine ve âyât-ı katılarına istinaden, başta Resul-i Ekrem ve Kur’an-ı Hakîm’in olarak bütün nuranî ruhların sahipleri olan peygamberler ve bütün münevver kalblerin kutubları olan veliler

ve bütün keskin ve nurlu akılların madenleri olan siddikînler, bütün suhuf-u semaviyede ve kütüb-ü mukaddesede senin çok tekrar ile ettiğin binler va’dlerine ve tehdidlerine istinaden,

hem senin kudret ve rahmet ve inayet ve hikmet ve celal ve cemel gibi âhireti iktiza eden kudsî sıfatlarına, şe’nlerine ve senin izzet-i celaline ve saltanat-ı rububiyetine itimaden,

hem âhiretin izlerini ve tereşshatını bildiren hadsiz keşfiyatlarına ve müşahedelerine ve ilmelyakîn ve aynelyakîn derecesinde bulunan itikadlarına ve imanlarına binaen saadet-i ebediyeyi insanlara müjdeliyorlar. Ehl-i dalalet için Cehennem ve ehl-i hidayet için Cennet bulunduğunu haber verip ilân ediyorlar. Kuvvetli iman edip şهادet ediyorlar.

Ey Kadîr-i Hakîm! Ey Rahman-ı Rahîm! Ey Sadık-ul Va’d-il Kerim! Ey izzet ve azamet ve celal sahibi Kahhar-ı Zülcelal!..

Bu kadar sadık dostlarını, bu kadar va’dlerini ve bu kadar sıfat ve şuanatını yalancı çıkarmak, tekzib etmek ve saltanat-ı rububiyetinin kat’î mukteziyatını tekzib edip yapmamak

and the endless prayers and supplications of Your innumerable **acceptable servants**, *whom You love and who attract Your love by **assenting** to You and **obeying** You;*

and You are exempt from **confirming** the denial of resurrection by **the people of misguidance and unbelief**, *who through their **disbelief and rebellion** and denial of Your promises, offend **the magnificence of Your grandeur** and affront Your **dignity and glory** and **the honour of Your Godhead**, and sadden **the compassion of Your dominicality**.*

#56

We declare Your **justice**, **beauty**, and **mercy** to be exempt from such infinite **tyranny**, such ugliness.

We believe with all our strength that the **testimony** of **the prophets**, **purified scholars**, and **saints**, who are those **truthful** envoys of Yours, those **heralds** of Your sovereignty,

at the degrees of '**absolute certainty**,' '**knowledge of certainty**,' and '**the vision of certainty**,' to the treasuries of Your mercy in the hereafter and the stores of Your bounties **in the everlasting realm**,

and to the wondrously beautiful **manifestations** of Your Beautiful Names, *which will be manifested totally in **the abode of bliss***, are **absolutely true and veracious**, and what they have indicated conforms absolutely with reality, and that what they have given **glad tidings** of is true and will occur.

Believing that the supreme **ray** of Your Name of **Truth**, which is the **source**, sun, and **protector** of all realities, is this truth of the resurrection and Great Gathering, they teach it to Your **servants**.

"O God! For the sake of what they teach and in **reverence** of it, grant us and all students of the Risale-i Nur **perfect belief** and a **happy death**. And allow us to receive their **intercession**. Amen!"

Moreover, just as all the proofs **demonstrating** the **veracity** of the **revealed scriptures**, and all the **miracles** and evidences proving the **prophethood** of God's Beloved (PBUH) and of all the prophets,

indirectly prove the reality of the hereafter, which is what they teach above all else;

so **most of** the evidences for **the existence and unity of the Necessary Existent**

testify indirectly to the existence and opening up of an eternal **realm of bliss**, *which will be the supreme manifestation of **dominicality** and **divinity**.*

*ve **senin sevdiğin ve onlar dahi seni tasdik ve itaat etmekle kendilerini sana sevdiren** hadsiz **makbul ibadının** âhirete bakan hadsiz dualarını ve davalarını reddetmek, dinlememek*

*ve **küfür ve isyan** ile ve seni va'dinde tekzip etmekle, **senin azamet-i kibriyana dokunan ve izzet-i celaline dokunduran ve uluhiyetinin haysiyetine ilişen ve şefkat-i rububiyetini müteessir eden ehl-i dalaleti ve ehl-i küfrü** haşrin inkârında, onları **tasdik** etmekten yüzbinler derece mukaddesin ve hadsiz derece **münezzeh** ve **âlisin**.*

Böyle nihayetsiz bir **zulüm**den ve nihayetsiz bir çirkinlikten, **senin o nihayetsiz adaletini ve nihayetsiz cemalini ve hadsiz rahmetini**, hadsiz derece takdis ediyoruz.

Ve bütün kuvvetimizle iman ederiz ki: O yüzbinler **sadık** elçilerin ve o hadsiz doğru **dellâl**-ı saltanatın olan **enbiya**, **asfiya**, **evliyalar**,

hakkalyakîn, **aynelyakîn**, **ilmelyakîn** suretinde **senin uhrevî rahmet hazinelerine, âlem-i bekadaki** ihsanatının definelerine

ve **dâr-ı saadette tamamıyla zuhur eden** güzel isimlerinin hârika güzel **cilvelerine şehadetleri hak ve hakikat**tır ve işaretleri doğru ve mutabıktır ve **beşaretleri sadık ve vaki**'dir.

Ve onlar bütün hakikatların **mercii** ve güneşi ve **hamisi** olan "**Hak**" isminin en büyük bir **şua**tı; bu hakikat-ı ekber-i haşriye olduğunu **iman ederek**, **senin emrin ile senin ibadına hak dairesinde ders veriyorlar ve ayn-ı hakikat** olarak talim ediyorlar.

Ya Rab! Bunların ders ve talimlerinin hakkı ve **hürmeti için**, bize ve Risale-i Nur talebelerine **iman-ı ekmel** ve **hüsün-ü hâtime** ver. Ve bizleri onların **şefaât**lerine mazhar eyle, âmîn...

Hem nasıl ki Kur'anın, belki bütün **semavî kitabların hakkaniyetini isbat eden** umum deliller ve hüccetler ve Habibullah'ın belki bütün enbiyanın **nübüvvet**lerini isbat eden umum **mu'cizeler** ve bürhanlar,

dolayısıyla en büyük müddeaları olan âhiretin tahakkukuna **delalet ederler**.

Aynen öyle de, **Vâcib-ül Vücut'un vücuduna ve vahdetine şehadet eden ekser** deliller ve hüccetler,

dolayısıyla **rububiyetin ve uluhiyetin en büyük medarı ve mazharı olan dâr-ı saadetin ve âlem-i bekanın vücuduna, açılmasına şehadet ederler**.

For as is explained and proved in the following paragraphs, both the existence of the Necessarily Existent One, and most of His **attributes**, **functions** and Names, *like dominicality, Godhead, mercy, grace, wisdom, and justice,*

necessitate the hereafter with the utmost certainty, and **demand** an eternal realm and the resurrection of the dead and Last Judgement **for the granting of reward and punishment.**

Since there is a **pre-eternal** and **post-eternal** God, most certainly there is the hereafter, *the everlasting means of the sovereignty of His Godhead.*

And since there is in the universe and in living beings a most **majestic**, **wise**, and **compassionate absolute dominicality**, and it is apparent;

there is certain to be an eternal **realm of happiness** which will save the majesty of that dominicality from **abasement**, its wisdom from **purposelessness**, and its compassion from **cruelty**; and that realm shall be entered.

And since the unlimited **bestowals**, bounties, **favours**, gifts, and **instances of grace** and mercy *which are to be seen,*

show to minds that are not extinguished and hearts that are not dead that behind the **veil of the Unseen** is One All-Merciful and Compassionate;

#57

surely there is an immortal life in an eternal realm which will save the bestowal from **mockery**, the bounties from **deception**, the favours from **enmity**, the mercy from **torment**, the grace and gifts from **treachery**, and will make the bounties **bounty** and the bestowal **bestowal**.

And since in the springtime **on the narrow page of the earth**, a **pen of power** writes a hundred thousand books **without error tirelessly** before our eyes;

and since the Holder of the pen **has promised** a hundred thousand times:

“I am going to write a fine, **immortal** book in a broad realm, easier than this book of the spring, which is written in this narrow realm, **confused** and **intermingled**, and I shall allow you to read it;”

He mentions the book in all his **decrees** ;

certainly, the main part of the book has been written, and with the resurrection and Last Judgement its **footnotes** shall be added, and all **the notebooks of people's actions** shall be recorded in it.

And since, with its **multiplicity of creatures**, and its being the dwelling, **source**, factory, **exhibition**, and **gathering place** of hundreds of thousands of constantly changing **species of living beings** and **beings with spirits**,

Çünkü gelecek makamatta beyan ve isbat edileceği gibi; Zât-ı Vâcib-ül Vücut'un hem mevcudiyeti, hem umum sıfatları, hem ekser isimleri, hem **rububiyet**, **uluhiyet**, **rahmet**, **inayet**, **hikmet**, **adalet gibi vasıfları**, **şe'nleri**

lüzum derecesinde âhireti **iktiza** ve vücub derecesinde bâki bir âlemi **istilzam** ve zaruret derecesinde **mükâfat ve mücazat için** haşri ve neşri isterler.

Evet madem **ezelî**, **ebedî** bir Allah var; elbette **saltanat-ı uluhiyetinin sermedî bir medarı olan** âhiret vardır.

Ve madem bu kâinata ve zîhayatta gayet **haşmetli** ve **hikmetli** ve **şefkatli** bir **rububiyet-i mutlaka** var ve görünüyor.

Elbette *o rububiyetin haşmetini **sukuttan** ve hikmetini **abesiyetten** ve şefkatini **gadirden** kurtaran* ebedî bir **dâr-ı saadet** bulunacak ve girilecek.

Hem madem **göz ile görünen** bu hadsiz **in'amlar**, ihsanlar, **lütüfler**, keremler, **inayetler**, rahmetler;

perde-i gayb arkasında bir Zât-ı Rahman-ı Rahîm'in bulunduğunu sönmemiş akıllara, ölmemiş kalblere gösterir.

Elbette in'amı **istihza**dan ve ihsanı **aldatmaktan** ve inayeti **adavetten** ve rahmeti **azabdan** ve lütuf ve keremi **ihanetten** halâs eden ve ihsanı **ihsan** eden ve nimeti **nimet** eden bir âlem-i bâkide bir hayat-ı bâkiye var ve olacaktır.

Hem madem bahar faslında **zeminin dar sahifesinde hatasız** yüzbin kitabı birbiri içinde yazan bir **kalem-i kudret** gözümüz önünde **yorulmadan** işliyor.

Ve o kalem sahibi yüzbin defa **ahd u va'detmiş** ki:

“Bu dar yerde ve **karışık** ve **birbiri içinde** yazılan bahar kitabından daha kolay olarak geniş bir yerde güzel ve **lâyemut** bir kitabı yazacağım ve size okutturacağım”

diye, bütün **fermanlarda** o kitabdan bahsediyor.

Elbette ve herhalde o kitabın aslı yazılmış ve haşir ve neşir ile **haşiyeleri** de yazılacak. Ve umumun **defter-i a'malleri** onda kaydedilecek.

Hem madem bu Arz, **kesret-i mahlukat** cihetiyle ve mütemadiyen değişen yüzbinler çeşit çeşit **enva'-ı zevil-hayat** ve **zevil-ervahın** meskeni, **menşei**, fabrikası, **meşheri**, **maşheri** olması haysiyetiyle

and the heart, centre, **summary**, and result of the universe, and **the reason for its creation**, the earth has such a supreme importance that

it is held **equal** to the mighty heavens despite its smallness; in the heavenly decrees, it is always said: *Sustainer of the Heavens and Earth...*

And since there is mankind, **who rules all over the earth**, which is of which true nature is aforementioned, has possession over **most creatures**, and **subjects most living beings** gathering them around himself;

and so **orders**, **displays**, and gathers each remarkable species together in one place like a list, **adorning** them,

that he attracts not only the attention and admiration of men and jinn, but of **the dwellers of the heavens** and the universe, and **the appreciative gaze** of the universe's Owner,

thus gaining great importance and high worth; and who shows **through his sciences and arts** that he is **the purpose of the universe's creation**, and its most important result, and most precious fruit, and **the Divine vicegerent on earth**;

and who *because with respect to this world*, he has ordered and displayed excellently **the miraculous arts of the world's Maker**, is left in this world despite his **rebellion** and **disbelief**, and whose punishment is **postponed**, and because of this work of his, whose term is **prolonged** and is allowed success...

And since there is an extremely powerful, wise, and compassionate **Disposer**, **Who makes the mighty globe into a treasury of every sort of metal and mineral that man needs in a way entirely beyond his strength and will** -who despite being weak, impotent, and wanting by nature and creation, has innumerable needs and is subject to innumerable pains - and a **store** of every sort of **food**, and a shop stocking goods of every kind **that pleases man**, and **looks to man in this way**, and **nurtures him**, and **gives him what he wants...**

#58

And since there is a **Sustainer** Who has these aforementioned truths, Who both loves man, and causes man to love Him, and Who is **eternal**, and has eternal worlds,

and Who performs every work with justice, and carries out everything with wisdom;

and since **the splendour of that Pre-Eternal Sovereign's rule** and His **eternal rule** cannot be contained in this brief worldly life, and in **man's fleeting span**, and in the **temporary** and transient earth;

bu kâinatın kalbi, merkezi, **hülâsası**, neticesi, **sebeb-i hilkatı** olarak gayet büyük öyle bir ehemmiyeti var ki;

küçüklüğüyle beraber koca semavata karşı **denk** tutulmuş. Semavî fermanlarda daima **رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** deniliyor.

Ve madem bu mahiyetteki **arzın her tarafına hükmeden ve ekser mahlukatına tasarruf eden ve ekser zihayat** mevcudatını **teshir** edip kendi etrafına toplattıran

ve ekser masnuatını kendi hevesatının hendesiyle ve ihtiyacatının düsturlarıyla öyle güzelce **tanzim** ve **teşhir** ve **tezyin** ve çok antika nevelerini liste gibi birer yerlerde öyle toplayıp süslettirir ki;

değil yalnız ins ve cin nazarlarını, belki **semavat ehlinin** ve kâinatın nazar-ı dikkatlerini ve takdirlerini ve kâinat sahibinin **nazar-ı istihsanını** celbetmekle

gayet büyük bir ehemmiyet ve kıymet alan ve bu haysiyetle bu **kâinatın hikmet-i hilkatı** ve büyük neticesi ve kıymetli meyvesi ve **Arzın halifesi** olduğunu; **fenleriyle, san'atlarıyla** gösteren..

ve *dünya cihetinde* **Sâni'-i Âlem**'in **mu'cizeli san'atlarını** gayet güzelce teşhir ve tanzim ettiği için, **isyan** ve **küfrüyle** beraber dünyada bırakılan ve azabı **te'hir** edilen ve bu hizmeti için **imhal** edilip muvaffakiyet gören nev'-i benî-Âdem var.

Ve madem **bu mahiyetteki nev'-i benî-Âdem**, mizaç ve hilkat itibarıyla gayet zaîf ve âciz ve gayet acz ve fakırla beraber hadsiz ihtiyacı ve teellümatı olduğu halde, **bütün bütün kuvvetinin ve ihtiyarının fevkinde olarak** koca Küre-i Arzı, o nev'-i insana lüzumu bulunan her nevi madenlere mahzen ve her nevi **taamlara anbar** ve **nev'-i insanın hoşuna gidecek** her çeşit mallara bir dükkân suretine getiren, gayet kuvvetli ve hikmetli ve şefkatli bir **mutasarrıf** var ki, **böyle nev'-i insana bakıyor, besliyor, istediğini veriyor.**

Ve madem bu hakikatteki bir **Rab**; hem insanı sever, hem kendini insana sevdiren, hem **bâkidir**, hem bâki âlemleri var,

hem adaletle her işi görür ve hikmetle her şeyi yapıyor.

Hem bu kısa hayat-ı dünyeviyede ve bu **kısacık ömr-ü beşerde** ve bu **muvaqqat** ve fâni zeminde o **Hâkim-i Ezeli**'nin **haşmet-i saltanatı** ve **sermediyet-i hâkimiyeti** yerleşmiyor.

and since the excessive wrongdoing and rebellion **that occur among men**, which are contrary to and opposed to the universe's order, justice, balance, and beauty,

and their denial, **treachery**, and disbelief towards their **Benefactor**, Who nurtures them tenderly, are not punished in this world, and the **cruel oppressor** passes his life in ease, while the unhappy **oppressed** live in hardship;

and since the absolute justice *whose traces are to be seen throughout the universe* is entirely opposed to **the cruel tyrant** and **despairing** oppressed **being equal** in death, and would not bear it and in no way **permit** it ...

And since just as the universe's Owner has **chosen** the **earth** from the universe, and man from the earth, and bestowed on him a high **rank** and importance;

so out of mankind He has chosen the **prophets**, **saints**, and **purified ones**, **true human beings** *who conform to the aims of His dominicality and through their belief and submission make Him love them*;

He has taken them as friends and **addressees**, and bestowed miracles and **success** on them and punished their enemies with **heavenly blows**.

And out of these worthy and **lovable** friends He has chosen their leader and **source of pride**, Muhammad (Peace and blessings be upon him),

and for long centuries has **illuminated** with his Light half of the important globe and a fifth important humanity;

as though the universe was created for him, all its purposes **become apparent** through him and his religion and the Qur'an.

And although he **deserved** to live for an infinite time in recompense for his infinitely valuable service, for millions of years,

he only lived a brief sixty-three years of great **hardship** and **striving**.

Is there any possibility then that he should not be resurrected together with all his **peers** and friends? That they should not now be **living** in the spirit?

That they should have been annihilated eternally? **God forbid**, a hundred thousand times!

Yes, all the universe and the reality of the world **demand** that he should be resurrected and they beseech the universe's Owner that he should be living...

And since in the Seventh Ray, **The Supreme Sign**, each with the strength of a mountain, the thirty-three **powerful consensuses** have proved

that the universe emerged from a single hand and is the property of a single being;

Ve **nev'-i insanda vuku bulan** ve **kâinatın intizamına ve adalet ve müvazenelerine ve hüsn-ü cemaline münafî ve muhalif** çok büyük zulümleri ve isyanları

ve **velinimetine** ve **onu şefkatle besleyene** karşı **ihanetleri**, inkârları, küfürleri bu dünyada cezasız kalıp, **gaddar zalim**, rahat ile hayatını ve biçare **mazlum** meşakkatler içinde ömürlerini geçirirler.

Ve **umum kâinatta eserleri görünen** şu adalet-i mutlakının mahiyeti ise; dirilmemek suretiyle o **gaddar zalimlerin** ve **me'yus** mazlumların vefat içindeki **müsavatlara** bütün bütün zıddır, kaldırmaz, **müsaade** etmez!

Ve madem nasıl ki kâinatın sahibi, kâinattan **zemini** ve zeminden **nev'-i insanı** **intihab** edip gayet büyük bir **makam**, bir ehemmiyet vermiş.

Öyle de, **nev'-i insandan** dahi **makasid-i rububiyetine tevafuk eden** ve **kendilerini iman ve teslim ile ona sevdiren hakikî insanlar** olan **enbiya** ve **evliya** ve **asfiya**ı intihab edip

kendine dost ve **muhatab** ederek, onları mu'cizeler ve **tevfikler** ile ikram ve düşmanlarını **semavî tokatlar** ile tazib ediyor.

Ve bu kıymetli, **sevimli** dostlarından dahi, onların imamı ve **mefhari** olan Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm'ı intihab ederek,

ehemmiyetli Küre-i Arzın yarısını ve ehemmiyetli **nev'-i insanın** beşten birisini uzun asırlarda onun nuruyla **tenvir** ediyor.

Âdeta bu kâinat onun için yaratılmış gibi; bütün gayeleri onun ile ve onun dini ile ve Kur'anı ile **tezahür ediyor**.

Ve o pek çok kıymetdar ve milyonlar sene yaşayacak kadar hadsiz hizmetlerinin ücretlerini hadsiz bir zamanda almaya **müstehak** ve **lâyık** iken,

gayet **meşakkatler** ve **mücahedeler** içinde altmışüç sene gibi kısacık bir ömür verilmiş.

Acaba hiçbir cihetle hiçbir imkânı, hiçbir ihtimali, hiçbir kabiliyeti var mı ki; o zât, bütün **emsali** ve dostlarıyla beraber dirilmesin ve şimdi de ruhen **diri** ve **hayy** olmasın?

İ'dam-ı ebedî ile mahvolsunlar? **Hâşâ**, yüz bin defa hâşâ ve kellâ!..

Evet bütün kâinat ve hakikat-ı âlem, dirilmesini **dava eder** ve hayatını Sahib-i Kâinat'tan talep ediyor.

Ve madem Yedinci Şua olan "**Âyet-ül Kübra**" da herbiri bir dağ kuvvetinde otuzüç aded **icma-ı azîm** isbat etmişler ki:

Bu kâinat bir elden çıkmış ve bir tek zâtın mülküdür.

and have demonstrated **self-evidently** His **unity** and **oneness**, the means of the Divine perfections;

and through unity and oneness the entire universe become as if His soldiers **under orders** and *subservient* officials;

and with the coming of the hereafter, His **perfections** are saved from **decline**, His justice from **mocking cruelty**, **universal wisdom** from foolish absurdity, **all-embracing mercy** from **jeering** torment, and the dignity of power from **abased** impotence, and they are *exonerated* from these...

#59

Certainly and certainly without any doubt, *as necessitated by the truths in these eight 'sincres'* -eight out of hundreds of points of **belief in God- the end of the world** shall come and the resurrection of the dead occur. **Abodes of reward and punishment** shall be thrown open

so that the **above-mentioned** importance of the earth, and its **centrality**, and man's importance and value shall be **realized**,

and the above-mentioned justice, wisdom, mercy, and sovereignty of the **All-Wise Disposer**, *Who is the Creator of the earth and of man, and their Sustainer*, shall be **established**;

and the true and **yearning** friends of that eternal Sustainer shall be saved from eternal annihilation;

and the most eminent and worthy of those friends receive the recompense for his **sacred** services, which have made all beings **pleased** and indebted;

and the perfections of **the Eternal Sovereign** should be **exempted** and **exonerated** from all fault and deficiency, and His power from impotence, and His wisdom from **foolishness**, and His justice from tyranny.

In Short: Since God exists, so does the hereafter certainly exist.

Moreover, just as with all the evidences that prove them, the above three **pillars of belief** testify to and **indicate** resurrection;

so do the two pillars *"and in the angels, and in Divine Determining, that both the good of it and the evil of it are from God Almighty,"* also **necessitate** resurrection; testify and indicate in powerful fashion to the **eternal realm**.

It is like this: All the evidences proving the existence of the angels and their **duties of worship**, and innumerable **observations** of them and **conversations** with them,

prove **indirectly** the existence of **the Spirit World**, and **the World of the Unseen**, and the eternal realm and world of the hereafter, and the existence of an **abode of happiness** and Paradise and Hell, *which in the future shall be populated with men and jinn*.

Ve kemalât-ı İlahiyenin medarı olan **vahdetini** ve **ehadiyetini** **bedahetle** göstermişler

ve vahdet ve ehadiyet ile bütün kâinat, o Zât-ı Vâhid'in **emirber** neferleri ve *müşahhar* memurları hükmüne geçiyor

ve âhiretin gelmesiyle, **kemalâtı** **sukuttan** ve adalet-i mutlakası **müstehziyane** **gadr-ı** mutlakattan ve **hikmet-i âmmesi** sefahetkârane abesiyetten ve **rahmet-i vasıası** **lâhiyane** tazibden ve izzet-i kudreti **zelilane** acizden kurtulurlar, *takaddüs* ederler.

Elbette ve elbette ve herhalde **iman-ı billah**ın yüzer nüktesinden *bu sekiz mademlerdeki hakikatların muktezasıyla*; **kıyamet** kopacak, haşir ve neşir olacak, **dâr-ı mücazat ve mükâfat** açılacak.

Tâ ki Arzın **mezkûr** ehemmiyeti ve **merkeziyeti** ve insanın ehemmiyeti ve kıymeti **tahakkuk** edebilsin

ve *Arz ve insanın Hâlıkı ve Rabbi olan* **Mutasarrıf-ı Hakîm**'in mezkûr adaleti, hikmeti, rahmeti, saltanatı **takarrur** edebilsin

ve o Bâki Rabb'in mezkûr hakikî dostları ve **müştaqları** i'dam-ı ebedîden kurtulsun

ve o dostların en büyüğü ve en kıymettarı, bütün kâinatı **memnun** ve minnettar eden **kudsî** hizmetlerinin mükâfatını görsün

ve **Sultan-ı Sermedî**'nin kemalâtı naks u kusurdan ve kudreti acizden ve hikmeti **sefahetten** ve adaleti zulümden **tenezüh** ve **takaddüs** ve teberri etsin.

Elhasıl: Madem Allah var, elbette âhiret vardır...

Hem nasıl ki mezkûr **üç erkân-ı imaniye** onları isbat eden bütün delilleriyle haşre şahadet ve **delalet** ederler.

Öyle de **وَبِمَلٰئِكَتِهِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی** olan iki rûkn-ü imanî dahi haşri **istilzam** edip kuvvetli bir surette **âlem-i bekaya** şahadet ve delalet ederler.

Şöyle ki: Melaikenin vücudunu ve **vazife-i ubudiyet**lerini isbat eden bütün deliller ve hadsiz **müşahedeler**, **mükâlemeler**,

dolayısıyla **âlem-i ervahın** ve **âlem-i gaybın** ve âlem-i bekanın ve âlem-i âhiretin ve *ileride cin ve ins ile şenlendirilecek olan dâr-ı saadetin*, Cennet ve Cehennem'in vücudlarına delalet ederler.

For with Divine permission, the angels can see these worlds and enter them.

And all the *high-ranking angels* who meet with humans, like Gabriel, tell **unanimously** of the existence of these aforementioned worlds and of their travelling round them.

Just as we are certain, due to the information of those coming from there, that the **continent** of America exists, although we have not seen it,

so due to **information** about the angels, which has the strength of a hundredfold **consensus**, we should believe in the existence of the world of eternity, **the realm of the hereafter**, and Paradise and Hell with the same certainty.

And thus we do believe in it.

Furthermore, all the evidences proving the pillar of “**belief in Divine Determining**,” included in **the Treatise on Divine Determining**, the Twenty-Sixth Word,

prove indirectly the resurrection of the dead, **the balancing of deeds** on **the supreme scales**, and **the publishing of the pages of deeds**.

#60

For the recording before our eyes of **the appointed courses** of all things on the **tablets of order and balance**,

and the inscribing of the **life-stories** of all **living beings** in their faculties of memory,

and the transcribing of the notebooks of deeds of all **beings with spirits**, and especially men, on **the Preserved Tablet**,

such a **comprehensive** determining and **wise apportioning** and **precise** recording and **preserving inscription**

could surely only be the result of a general **judgement** in a **supreme tribunal** set up to mete out permanent reward and **punishment**.

That comprehensive and **precise** recording and **preservation** would otherwise be completely meaningless and purposeless, and **contrary** to wisdom and reality.

Also, if there was no resurrection, all the **certain** meanings of the book of the universe, written with **the pen of Divine Determining**, would be nullified, which is completely impossible.

It is as impossible as denying the universe’s existence, indeed, is a **delirium**.

In Short: The five **pillars** of belief demand with all their evidences the **occurrence** of the resurrection and Last Judgement, and their **existence**, and the existence and opening up of **the realm of the hereafter**, and they testify to these and necessitate them.

Thus, it is because there are such vast and **unshakeable** supports and proofs of the resurrection, **completely in conformity with its vastness**,

Çünkü melekler bu âlemleri izn-i İlahî ile görebilirler ve girerler

ve Hazret-i Cebrail gibi, insanlar ile görüşen umum **melaik-i mukarrebîn** mezkûr âlemlerin vücudlarını ve onlar, onlarda gezdiklerini **müttefikân** haber veriyorlar.

Görmediğimiz Amerika **kit’asının** vücudunu, ondan gelenlerin ihbarıyla bedihî bildiğimiz gibi;

yüz **tevatür** kuvvetinde bulunan melaik **ihbaratıyla** âlem-i bekanın ve **dâr-ı âhiretin** ve Cennet ve Cehennem’in vücudlarına o kat’iyyette iman etmek gerektir

ve öyle de iman ederiz.

Hem Yirmialtıncı Söz olan “**Risale-i Kader**”de “**İman-ı Bilkader**” rûknünü isbat eden bütün deliller;

dolayısıyla haşre ve **neşr-i suhufa** ve **mizan-ı ekber**deki **müvazene-i a’male** delalet ederler.

Çünkü her şeyin **mukadderatını** gözümüz önünde **nizam** ve **mizan levhalar**ında kaydetmek

ve her **zîhayatın** **sergüzeşt-i hayatiyelerini** kuvve-i hâfızalarında ve çekirdeklerinde ve sair elvah-ı misaliyede yazmak

ve her **zîruhun**, hususan insanların defter-i a’mallerini **elvah-ı mahfuzada** tesbit etmek, geçirmek;

elbette öyle **muhit** bir kader ve **hakîmane** bir **takdir** ve **müdakkikane** bir kayıt ve **hafizane** bir **kitabet**;

ancak **mahkeme-i kübrada** umumî bir **muhakeme** neticesinde daimî bir mükâfat ve **mücazat** için olabilir.

Yoksa o ihatalı ve **inceden ince** olan kayıt ve **muhafaza**; bütün bütün manasız, faidesiz kalır; hikmete ve hakikate **münafî** olur.

Hem haşir gelmezse; **kader kalemiyle** yazılan bu kitab-ı kâinatın bütün **muhakkak** manaları bozulur ki, hiçbir cihet-i imkânı olamaz

ve o ihtimal, bu kâinatın vücudunu inkâr gibi bir muhal, belki bir **hezeyan** olur.

Elhasıl: İmanın beş **rûknü** bütün delilleriyle, haşir ve neşrin **vukuuna** ve **vücuduna** ve **dâr-ı âhiretin** vücuduna ve açılmasına delalet edip isterler ve şehadet edip taleb ederler.

İşte **hakikat-ı haşriyenin** **azametine tam muvafık** böyle azametli ve **sarsılmaz** direkleri ve bürhanları bulunduğu içindir ki;

that almost one third of the **Qur'an of Miraculous Exposition** is formed by resurrection and the hereafter, and it makes it the basis and **foundation stone** of all its truths, and **constructs** everything on it.

(The end of the Introduction)

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın hemen hemen üçten birisi haşir ve âhireti teşkil ediyor ve onu bütün hakaikına **temel taşı** ve üss-ül esas yapıyor ve her şeyi onun üstüne **bina ediyor**.

(Mukaddime nihayet buldu.)

www.risaleglobal.com

Second Part Of The Addendum

The first of nine stations comprising the nine levels of **proofs of resurrection** miraculously indicated in the following verse:

Glory be to God in the evening and at daybreak, and praise is His in the heavens and earth, at nightfall and when the day begins to decline. It is He Who brings forth the living from the dead, and brings forth the dead from the living, and gives life to the earth after its death; thus, too, will you be brought forth.

Qur'an, 30:17-19.

The **manifest proof** and brilliant **evidence** of **God's decree concerning resurrection** contained in this verse will now be **expounded** and **set forth**, God willing.

*{The whole station has not yet been written and has been included here because of the **relevance** of the topic of life to resurrection.

In addition, it contains a subtle and profound allusion to the **pillar of Divine Determining** at the end of the topic of life.}

In connection with the twenty-eighth **property of life** it was explained that life looks upon the **six pillars** of faith and **proves** them; it contains a series of indications of their truth.

Now the most important result, **substance** and **reason for the creation** of the cosmos is none other than life,

and life, that **exalted verity**, can in no way be **restricted** to this transient, brief, **defective** and **painful** worldly life.

Rather the purpose and result of **the tree of life**, *the splendour of which can be deduced from its twenty-nine properties*, the fruit of that tree **worthy of its splendour**,

is the eternal life of the hereafter; it is life in the eternal realm *where even stones, trees and the soil will be **endowed with life***.

Otherwise, it will follow that the tree of life, *so **plentifully decked out with significant instruments***, yields no fruit, benefit or truth for **animate beings**, **especially** man;

and man *who in his **substance** and **faculties** is twenty times superior to the **sparrow** and is indeed the most important and elevated of all creation*,

will fall to a degree twenty times lower than that of the sparrow; with respect to **the felicity of his life**, he will be the most **unfortunate** and **humiliated** of **wretches**.

Similarly, intelligence, *the most **precious** of gifts for man*, will **wound** his heart **through constant reflection** of the pains of the past and the fears of the future;

Zeylin İkinci Parçası

[Baştaki âyetin mu'cizane işaret ettikleri dokuz tabaka **berahin-i haşriye**ye dair dokuz makamdan "Birinci Makam":

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ نُخْرِجُكُمْ

olan fıkradaki **ferman-ı haşre** dair buradaki gösterdiği **bürhan-ı bahiri** ve **hüccet-i katiası beyan** ve **izah** edilecek inşallah.

{(Haşiyeye): O makam daha yazılmamış ve hayat mes'alesi haşre **münasebeti** için buraya girmiştir.

Fakat hayatın âhîrinde **kader rüknüne** işareti pek ince ve derindir.}

Hayatın yirmisekizinci **hâssasında** beyan edilmiştir ki: Hayat, imanın **altı erkânına** bakıp **isbat ediyor**. Onların tahakkukuna işaretler ediyor.

Evet madem bu kâinatın en mühim neticesi ve **mayesi** ve **hikmet-i hilkatî** hayattır.

Elbette o **hakikat-ı âliye**; bu fâni, kısacık, **noksan**, **elemli** hayat-ı dünyeviyeye **münhasır** değildir.

Belki *hayatın yirmidokuz hâssasıyla mahiyetinin azameti anlaşılan **şecere-i hayatın** gayesi, neticesi ve o şecerenin azametine lâayk meyvesi;*

hayat-ı ebediyedir ve hayat-ı uhreviyedir ve **taşıyla ve ağacıyla, toprağıyla hayatdar olan** dâr-ı saadetteki hayattır.

Yoksa bu **hadsiz cihazat-ı mühimme ile techiz edilen** hayat şeceresi, **zîşuur** hakkında, **hususan** insan hakkında meyvesiz, faidesiz, hakikatsiz olmak lâzım gelecek

ve **sermayece** ve **cihizatça serçe kuşundan meselâ yirmi derece ziyade** ve bu kâinatın ve zihayatın en mühim, **yüksek ve ehemmiyetli mahluku olan** insan;

serçe kuşundan **saadet-i hayat** cihetinde, yirmi derece aşağı düşüp, en **bedbaht**, en **zelil** bir **bîçare** olacak.

Hem *en **kıymettar** bir nimet olan* akıl dahi, geçmiş zamanın hüznlerini ve gelecek zamanın korkularını **düşünmek ile** kalb-i insanı **mütemadiyen incitip**,

it will mix nine **pains** with every pleasure and thus become a **disaster** to man.

#62

Now this is **false** to the hundredth degree.

The life of this world thus proves **decisively** the pillar of faith that is belief in the hereafter and displays to our eyes every spring more than three hundred thousand **specimens of resurrection**.

Is it at all possible that an **All-Powerful Agent** Who promptly supplies and provides, **with wisdom, solicitude and mercy**, all the **instruments** and **tools** needed for your life, *in your body, your garden and your homeland*,

Who hears and answers the **private** and **particular** prayer **made for sustenance** by your stomach, for the sake of its life and survival,

Who shows His **acceptance** of that prayer by means of numerous **delicious foods**

- is it at all possible that such a Being should not be aware of you or hear you, that He should not provide you with the means of life eternal, *the greatest purpose of the human species?*

Is it possible that He should not accept the greatest, most significant, **most worthy** and most **universal** prayer for **eternity** of the human species by **establishing** eternal life and creating paradise?

Is it possible that He should not heed **the universal and insistent** prayer of the human species, *the most important creature in the cosmos, the monarch of the earth*, a prayer *that resounds throughout heaven and earth*, and not pay it the same attention, or grant it the same gratification, as a little stomach?

Is it possible that He should thus cause His **perfect wisdom** and infinite mercy to be denied? No, a hundred thousand times no!

Again, is it at all possible that He should hear the most secret voice of the most minute of beings, **remedy** its **pain** and succour its plaint;

that He should nourish it **with the utmost care and consideration** and cause creatures greater than itself to serve it

- is it at all possible that He should do all of this and not hear the **thunderous** cry of life, the greatest, most precious, most eternal and most **delicate** form of life?

That He should pay no heed to its powerful prayer and **supplications** for **eternity**?

It would be like equipping a single soldier **with the utmost care** and totally ignoring a vast and **obedient** army!

Like seeing a **speck** and overlooking the sun! Like hearing the buzz of a fly and not hearing the roar of **the thunder**! No, a hundred thousand times no!

bir lezzete dokuz **elem**leri karıştırdığından en musibetli bir **bela** olur.

Bu ise yüz derece **bâtıldır**.

Demek bu hayat-ı dünyeviye, âhirete iman rüknünü **kat'î** isbat ediyor ve her baharda **haşrin** üç yüz binden ziyade **nümunelerini** gözümüze gösteriyor.

Acaba *senin cisminde ve senin bahçende ve senin vatanında*, senin hayatına lâzım ve münasib bütün **levazımatı** ve **cihazatı**, **hikmet ve inayet ve rahmetle** ihzar eden ve vaktinde yetiştiren,

hattâ senin midenin beka ve yaşamak arzusuyla ettiği **hususî** ve **cüz'î** olan **rızık duasını** bilen ve işiten

ve hadsiz **leziz taamlarla** o duanın **kabulünü** gösteren ve mideyi memnun eden bir **Mutasarrıf-ı Kadîr**,

hiç mümkün müdür ki seni bilmesin ve görmesin ve *nev'-i insanın en büyük gayesi olan* hayat-ı ebediyeye lâzım esbabı ihzar etmesin?

Ve nev'-i insanın en büyük ve en ehemmiyetli, **en lââyık ve umumî** olan **beka duasını**; hayat-ı uhreviyenin **inşasıyla** ve Cennet'in icadıyla kabul etmesin?

Ve *kâinatın en mühim mahluku*, belki **zeminin sultanı** ve neticesi olan nev'-i insanın **arş ve ferşi çınlatan umumî ve gayet kuvvetli** duasını işitmeyip küçük bir mide kadar ehemmiyet vermesin, memnun etmesin?

Kemal-i hikmetini ve nihayet rahmetini inkâr ettirsin? Hâşâ, yüzbin defa hâşâ!..

Hem hiç kabil midir ki: Hayatın en cüz'isinin pek gizli sesini işitsin, **derdini** dinlesin, **derman** versin ve nazını çeksin

ve **kemal-i itina ve ihtimam ile** beslesin ve ona dikkatle hizmet ettirsin ve büyük mahlukatını ona hizmetkâr yapsın

ve sonra en büyük ve kıymetdar ve bâki ve **nazdar** bir hayatın **gök sadâsı gibi** yüksek sesini işitmesin?

Ve onun çok ehemmiyetli **beka** duasını ve nazını ve **niyazını** nazara almasın?

Âdeta bir neferin **kemal-i itina ile** techiz ve idaresini yapsın ve **mutî** ve muhteşem orduya hiç bakmasın?

Ve **zerreyi** görsün, güneşi görmesin? Sivrisineğin sesini işitsin, **gök gürültüsünü** işitmesin? Hâşâ, yüzbin defa hâşâ!

Again, can the intelligence at all accept that an **All-Powerful and All-Wise Being**, Whose mercy, love and solicitude are infinite, Who loves His own artistry, Who causes Himself to be loved, and Who greatly loves those that love Him

- can it accept that such a Being would annihilate through **permanent death** a life that loves Him greatly, that is itself **lovable** and that **instinctively worships** its Maker; and, *the essence and jewel of that life*, the **spirit**?

That He would offend and insult His **lover** and **beloved** for all eternity,

that He would injure his feelings and deny Himself, and cause others to deny, the mystery of His mercy and the light of His love?

No, a hundred thousand times no!

#63

An **absolute beauty** that adorns creation with its manifestation and **the absolute mercy** that makes all creatures rejoice

are without doubt exempt and **purified** from such **infinite ugliness**, such utter abomination and pitilessness.

The result, then, is that considering the existence of life, those men who understand the purpose of life and who do not **misuse** their lives will become manifestations of **eternal life** in the realm of eternity and eternal Paradise. **In this we believe.**

So, too, the **shining** of brilliant objects found on the earth **through the reflection of sunlight**, the brief glinting on the surface of the ocean of little bubbles **through flashes of light**,

and the coming in their place of further **bubbles** that like them hold up a mirror to a whole series of imaginary suns

- this demonstrates tangibly that those **flashes** are the reflectory manifestation of the one supreme sun.

With their **manifold** tongues, **they make mention** of that one sun and they point toward it with their luminous **fingers**.

So, too, the fashion in which, through **the supreme manifestation** of the Name 'Giver of Life' of **the Living and Self-Subsistent Being**,

all the animate beings on the face of the **earth** and in the depths of the **sea** shine **through God's power**,

and then disappear behind **the veil of the unseen**, saying, "O **Eternally Living One!**", in order to make room for those that follow them

- this represents a series of **testimonies** to and **indications** of the life and **necessary existence** of **the Living and Self-Subsistent Being**.

Hem hiçbir cihetle akıl kabul eder mi ki: Hadsiz rahmetli, muhabbetli ve nihayet derecede şefkatli ve kendi san'atını çok sever ve kendini sevdiren ve kendini sevenleri ziyade sever bir **Zât-ı Kadîr-i Hakîm**,

en ziyade kendini seven ve **sevimli** ve sevilen ve Sâni'ini **fitraten perestîş** eden hayatı ve *hayatın zâtı ve cevheri olan ruhu* **mevt-i ebedî** ile i'dam edip;

kendinden o sevgili **muhibbini** ve **habibini** ebedî bir surette küstürsün, darılsın,

dehşetli rencide ederek sırr-ı rahmetini ve nur-u muhabbetini inkâr etsin ve ettirsin?

Hâşâ, yüzbin defa hâşâ ve kellâ!..

Bu kâinatı cilvesiyle süslendiren bir **cemal-i mutlak** ve umum mahlukatı sevindiren bir **rahmet-i mutlaka**,

böyle hadsiz bir çirkinlikten ve **kubh-u mutlak**tan ve böyle bir zulm-ü mutlaktan, bir merhametsizlikten, elbette nihayetsiz derece **münezzeh**tir ve mukaddestir.

Netice: Madem dünyada hayat var; elbette insanlardan hayatın sırrını anlayanlar ve hayatını **sû'-i istimal** etmeyenler dâr-ı bekada ve Cennet-i Bâkiyede **hayat-ı bâkiyeye** mazhar olacaklardır, **âmennâ**...

Ve hem nasıl ki: Yeryüzünde bulunan parlak şeylerin **Güneşin akisleriyle parlamaları** ve denizlerin yüzlerinde kabarcıklar, **ziyanın lem'alarıyla** parlayıp sönmeleri,

arkalarından gelen **kabarcıklar**, gidenler gibi yine hayalî Güneşçiklere âyinelik etmeleri;

bilbedahe gösteriyor ki: O **lem'alar**, yüksek bir tek Güneşin cilve-i in'ikasıdır

ve Güneşin vücudunu **muhtelif** diller ile **yâdediyorlar** ve ışık **parmaklarıyla** ona işaret ediyorlar.

Aynen öyle de: **Zât-ı Hayy-u Kayyum**'un **Muhyî** isminin **cilve-i a'zamı** ile

berin yüzünde ve **bahrın** içindeki zîhayatların **kudret-i İlahiye ile** parlayıp,

arkalarından gelenlere yer vermek için "Ya **Hayy**" deyip **perde-i gaybda** gizlenmeleri;

bir hayat-ı sermediye sahibi olan **Zât-ı Hayy-u Kayyum**'un hayatına ve **vücub-u vücuduna** **şehadetler**, **işaretler** ettikleri gibi,

Similarly, all the proofs that bear witness to the **Divine knowledge** the traces of which are visible in the **ordering of all beings**;

all the **evidences that establish the existence** of a power *working its will throughout creation*;

all the arguments that point to a **volition** and purposefulness *dominating the ordering and administering of the cosmos*;

all the **signs and miracles that attest the messengerhood of the prophets**, the means of dominical speech and Divine revelation,

and the **indications** bearing witness to the seven **attributes of Divinity**

- all of them **point to, testify to, and indicate** unanimously the life of the **Living and Self-Subsistent Being**.

For if the faculty of vision is present in a thing, there must also be life. If there is **hearing**, this too is a **sign** of life. If there is **speech**, this also points to the **existence** of life.

Similarly, **attributes the existence of which is proven and self-evident** by virtue of their traces throughout the cosmos, attributes such as **Absolute power, all-embracing will, and comprehensive knowledge**,

bear witness **with all of their proofs** to the life and **necessary existence** of the Living and Self-Subsistent Being.

They attest His **everlasting life, one shadow of which is enough to illumine the whole of the cosmos, and one manifestation of which suffices to give life to the hereafter, together with all of its particles**.

The Divine attribute of life is also connected with **the pillar of belief in the angels**, and proves it **by way of indication**.

#64

For the most important of all goals of the cosmos is life,

and **animate beings** constitute the most widespread form of creation, with its specimens multiplied **on account of their value**; they constantly animate the hospice of this world with the coming and going of their caravans.

Further, the globe, which is filled with so many **species of animate beings**, is being constantly emptied and refilled as these **various species** are **renewed** and multiplied,

and animate beings are created **in multiplicity** even in the **vilest** and most corrupt **substances**, so that there is -as it were- a constant **resurrection of microbes**.

Finally, **consciousness and intellect, which are the distilled essence of life, and the spirit, which is its subtle and stable substance**, are also created everywhere on the globe **in the utmost multiplicity**,

so that **it is as if** the globe were **animated** and **caused to rejoice** by life, intellect, consciousness and spirit.

umum mevcudatın tanziminde eseri görünen **ilm-i İlahiye** şahadet eden bütün deliller

ve *kâinata tasarruf eden* kudreti **isbat eden** bütün bürhanlar

ve *tanzim ve idare-i kâinata hükümferma olan irade* ve meşieti isbat eden bütün hüccetler

ve kelâm-ı Rabbanî ve vahy-i İlahînin medarı olan *risaletleri isbat eden* bütün **alâmetler, mu'cizeler**

ve hâkeza yedi **sifât-ı İlahiye**ye şahadet eden bütün **delail**,

bil'ittifak Zât-ı Hayy-u Kayyum'un hayatına **delelet, şahadet, işaret** ediyorlar.

Çünkü nasıl bir şeyde görmek varsa, hayatı da vardır. **İşitmek** varsa, hayatın **alâmeti**dir. **Söylemek** varsa, hayatın **vücuduna** işaret eder. İhtiyar, irade varsa, hayatı gösterir.

Aynen öyle de; *bu kâinata âsârıyla vücudları muhakkak ve bedihî olan kudret-i mutlaka* ve *irade-i şamile* ve *ilm-i muhit* gibi **sıfatlar**,

bütün delailleri ile Zât-ı Hayy-u Kayyum'un hayatına ve **vücub-u vücuduna** şahadet ederler

ve *bütün kâinatı bir gölgesiyle ışıklandıran ve bir cilvesiyle bütün dâr-ı âhireti zerratıyla beraber hayatlandıran hayat-ı sermediyesine* şahadet ederler.

Hem hayat, **melaikeye iman rüknüne** dahi bakar, **remzen** isbat eder.

Çünkü madem kâinata en mühim netice hayattır

ve en ziyade intişar eden ve **kıymetdarlığı için** nüshaları teksir edilen ve zemin misafirhanesini, gelip geçen kafilelerle şenlendiren **zihayatlar**dır

ve madem Küre-i Arz, bu kadar **zihayatın enva'**ıyla dolmuş ve mütemadiyen zihayat **enva'**larını **tecdid** ve teksir etmek hikmetiyle her vakit dolar boşanır

ve **en hasis** ve çürümüş **maddelerinde** dahi **kesretle** zihayatlar halkedilerek bir **maşer-i huveynat** oluyor.

Ve madem *hayatın süzölmüş en sâfi hülâsası olan, şuur ve akıl*; ve *latif ve sabit cevheri olan ruh*; Küre-i Arzda **gayet kesretli bir surette** halkolunuyorlar.

Âdeta Küre-i Arz, hayat ve akıl ve şuur ve ervah ile **ihya** olup öyle **şenlendirilmiş**.

If we take into consideration all of the foregoing, it is totally impossible that **the heavenly bodies, which are subtler, more luminous, greater and more significant than the globe, should be dead, rigid, lifeless, and dumb.**

There must, then, exist and be provided with the property of life, **conscious and animate beings that animate the skies, the suns, and the stars, bestow upon them their vitality, manifest the result of the purpose for the creation of the heavens, and receive address from the Glorious Creator.** These creatures, of a nature **suited** to the heavens, are none other than the angels.

Similarly, the innermost essence of life **symbolically** proves **the pillar of belief in the prophets.**

For the cosmos was created for the sake of life, and life is in turn one of **the supreme manifestations of the Living, Self-Subsistent and Eternal One.**

It is one of His **most perfect designs**, one of His **most beautiful arts.**

Further, the **eternal life** of God shows itself only through the sending of **messengers** and the revelation of books.

If there were no books or prophets, then eternal life would remain unknown.

When a man speaks, he is recognized to be **alive.**

Similarly, it is the prophets and revealed books that make manifest the words and decrees of the Being Who, from behind **the world of the unseen that is veiled by the cosmos**, speaks, talks, and emits His **commands and prohibitions.**

Just as the life existent in the cosmos bears **decisive witness** to the **necessary existence** of the **Living and Eternal One,**

so too does it point to and indirectly confirm the pillars of belief in **the sending of messengers** and **the revelation of scriptures**, for these are the **rays**, the **manifestations**, and the **relations** of that eternal life.

And especially **the messengership of Muhammad -Peace and blessings be upon him- and the Qur'anic revelation, since they are like the very spirit and intellect of life,** their **veracity** is as **indisputable** as the existence of this life.

Life is, then, the **distilled essence** of the cosmos;

consciousness and **feeling** are the distilled essence of life;

the **intellect** is the distilled essence of consciousness;

and the **spirit**, finally, is the **pure** and **unsullied** substance, the **stable** and **autonomous** essence, that lies at the heart of life.

Elbette *Küre-i Arzdan daha latif, daha nuranî, daha büyük, daha ehemmiyetli olan ecrâm-ı semaviye ölü, camid, hayatsız, şuursuz* kalması imkân haricindedir.

Demek *gökleri, güneşleri, yıldızları şenlendirecek ve hayatdar vaziyetini verecek ve netice-i hilkat-ı semavatı gösterecek ve hitabat-ı Sübhaniyeye mazhar olacak olan zîşuur, zîhayat* ve semavata **münasib** sekeneler, herhalde sır-ı hayatla bulunuyorlar ki, onlar da melaikelelerdir.

Hem hayatın sır-ı mahiyeti, “**Peygamberlere iman**” rüknüne bakıp **remzen** isbat eder.

Evet madem kâinat, hayat için yaratılmış ve hayat dahi **Hayy-u Kayyum-u Ezeli**'nin bir **cilve-i a'zamıdır,**

bir **nağş-ı ekmeli**dir, bir **san'at-ı ecmeli**dir.

Madem **hayat-ı sermediye**, **resuller**in gönderilmesiyle ve kitabların indirilmesiyle kendini gösterir.

Evet eğer kitablar ve peygamberler olmaz ise, o hayat-ı ezeliye bilinmez.

Nasıl ki bir adamın söylemesiyle **diri** ve **hayatdar** olduğu anlaşılır.

Öyle de, *bu kâinatın perdesi altında olan âlem-i gaybın* arkasında söyleyen, konuşan, **emir** ve **nehyedip** hitab eden bir zâtın kelimatını, hitabatını gösterecek peygamberler ve nâzil olan kitaplardır.

Elbette kâinattaki hayat, kat'î bir surette **Hayy-ı Ezeli**'nin **vücub-u vücuduna kat'î şehadet** ettiği gibi,

o hayat-ı ezeliyenin **şuaatı, celevatı, münasebatı** olan “**İrsal-i Rusûl** ve **İnzal-i Kütüb**” rükünlerine bakar, remzen isbat eder

ve bilhâssa **risalet-i Muhammediye** ve **vahy-i Kur'anî, hayatın ruhu ve akli hükmünde olduğundan,** bu hayatın vücudu gibi **hakkanîyetleri kat'î**dir denilebilir.

Evet nasıl ki hayat, bu kâinattan **süzülmüş** bir **hülâsa**dır

ve **şuur** ve **his** dahi, hayattan süzülmüş hayatın bir hülâsasıdır

ve **akıl** dahi, şuardan ve histen süzülmüş, şuurun bir hülâsasıdır

ve **ruh** dahi, hayatın **hâlis** ve **sâfi** bir cevheri ve **sabit** ve **müstakil** zâtıdır.

So, too, the life of the Prophet Muhammad -Peace and blessings be upon him- in both its outer and its inner aspects is the distilled quintessence of life and the spirit of the cosmos,

and the messengership of Muhammad -Peace and blessings be upon him- is the pure and distilled essence of the feeling, the consciousness and the intellect of the cosmos.

Rather, the life of the Prophet Muhammad -Peace and blessings be upon him- in its outer and inner aspects is, as the centuries have borne witness, the very essence of the life of the cosmos,

and the prophethood of Muhammad -Peace and blessings be upon him- is the very light and essence of the consciousness of the cosmos.

The Qur'anic revelation is also the spirit of the life of the cosmos and the intellect of its consciousness.

If the light of the messengership of Muhammad -Peace and blessings be upon him- were to depart from the cosmos and vanish, the cosmos would die.

If the Qur'an were to depart, the cosmos would lose its sanity, and the globe would lose its sense and its head.

Its dizzy, uncomprehending head would collide with a planet, and the end of the world would result.

Life also looks to the pillar of belief in Divine Determining, and proves it indirectly.

Because, since life is the light of the Manifest World, and it dominates it, and is the result and aim of existence,

and since it is the most comprehensive mirror of the Creator of the universe and the most perfect sample and index of dominical activity, and -let there be no mistake in the comparison- is like a sort of programme,

for sure, the mystery of life necessitates that the creatures in the World of the Unseen, that is, the past and the future, that is, that have been and will come, are predisposed to conform to order, regularity, being known and observed, specific individual existence, and the creative commands, which are their lives in one respect.

The original seed of a tree and its root, as well as the seeds contained in its fruit and final outcome, all manifest a sort of life, no less than the tree itself;

indeed, they bear within themselves laws of life more subtle than those of the tree.

Similarly, the seeds and roots left by last autumn, before the present spring,

as well as the seeds and roots that will be left to subsequent springs after this spring has departed

- they all bear the manifestations of life, just like this spring, and are subject to the laws of life .

Öyle de, maddî ve manevî hayat-ı Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) dahi; hayattan ve ruh-u kâinattan süzölmüş hülâsat-ül hülâsadır

ve risalet-i Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) dahi kâinatın his ve suur ve aklından süzölmüş en sâfi hülâsasıdır.

Belki maddî ve manevî hayat-ı Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) -âsârının şهادetiyle- hayat-ı kâinatın hayatıdır

ve risalet-i Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) şuur-u kâinatın şuurudur ve nurudur.

Ve vahy-i Kur'an dahi, -hayatdar hakaikının şهادetiyle- hayat-ı kâinatın ruhudur ve şuur-u kâinatın aklıdır.

Evet, evet, evet!.. Eğer kâinattan risalet-i Muhammediye'nin (Aleyhissalâtü Vesselâm) nuru çıksa, gitse, kâinat vefat edecek.

Eğer Kur'an gitse, kâinat divane olacak ve Küre-i Arz kafasını, aklını kaybedecek.

Belki şuarsuz kalmış olan başını, bir seyyareye çarpacak, bir kıyameti koparacak.

Hem hayat, "iman-ı billkader" rüknüne bakıyor, remzen isbat eder.

Çünkü madem hayat, âlem-i şهادetin zıyasıdır ve istilâ ediyor ve vücudun neticesi ve gayesidir

ve Hâlık-ı Kâinat'ın en câmi' âyinesidir ve faaliyet-i Rabbaniyenin en mükemmel enmuzeci ve fihristesidir. Temsilde hata olmasın, bir nevi programı hükmündedir.

Elbette âlem-i gayb, yani mazi müstakbel, yani geçmiş ve gelecek mahlukatın hayat-ı maneviyeleri hükmünde olan intizam ve nizam ve malûmiyet ve meşhudiyet ve taayyün ve evamir-i tekvinîyeyi imtisale müheyya bir vaziyette bulunmalarını, sırr-ı hayat iktiza ediyor.

Nasıl ki bir ağacın çekirdek-i aslısi ve kökü ve müntehasında ve meyvelerindeki çekirdekleri dahi; aynen ağaç gibi bir nevi hayata mazhardırlar.

Belki ağacın kavanin-i hayatiyesinden daha ince kavanin-i hayatı taşıyorlar.

Hem nasıl ki bu hazır bahardan evvel geçmiş güzün bıraktığı tohumlar ve kökler;

bu bahar gittikten sonra gelecek baharlarda bırakacağı çekirdekler, kökler;

bu bahar gibi, cilve-i hayatı taşıyorlar ve kavanin-i hayatiyeye tâbidirler.

In just the same way, all the branches and twigs of the cosmic tree each have a past and a future.

They have a chain consisting of past and future stages and circumstances.

The multiple existences and stages of each species and each member of each species, existing in Divine knowledge, forms a chain of being in God's knowledge,

and both its external existence, and its existence in God's knowledge, is a manifestation of universal life that draws all the aspects of its life from these meaningful and vital Tablets of Divine Determining.

#66

The fact that the World of Spirits -which is one form of the World of the Unseen- is full of the essence of life, the matter of life and the spirits, which are the substances and essence of life,

demand and requires of a certainty that past and future -which are another form of the World of the Unseen and its second segment- should also receive the manifestation of life.

In addition, the perfect order, the meaningful circumstances and vital fruits and stages inherent in the existence of a thing within God's knowledge, also demonstrate the manifestation of a sort of life.

Such a manifestation of life, which is the light emitted by the sun of eternal life, cannot be limited to this manifest world, this present time, this external existence.

On the contrary, each world receives the manifestation of that light in accordance with its capacity, and the cosmos together with all its worlds is alive and illumined through it.

Otherwise, as the misguided imagine, beneath a temporary and apparent life, each world would be a vast and terrible corpse, a dark ruin.

One broad aspect of the pillar of faith in Divine Determining and Decree is, then, understood through the mystery of life and is established by it.

Just as the life and vitality of the Manifest World and existent, visible objects becomes apparent from their orderliness and the consequences of their existence,

so too past and future creatures -regarded as belonging to the World of the Unseen- have an immaterial existence and sort of life, and a spiritual presence in God's knowledge.

The trace of this life and presence is made manifest and known by means of the Tablet of Divine Determining and Decree and through all the stages and circumstances of their external lives and existences.

#67

Aynen öyle de: Şecere-i kâinatın bütün dal ve budaklarıyla her birinin bir mazisi ve müstakbeli var.

Geçmiş ve gelecek tavırlardan ve vaziyetlerinden müteşekkil bir silsilesi bulunur.

Her nevi ve her cüz'ünün ilm-i İlahiyede muhtelif tavırlar ile müteaddid vücudları, bir silsile-i vücud-u ilmî teşkil eder

ve vücud-u haricî gibi, vücud-u ilmî dahi, hayat-ı umumiyenin manevî bir cilvesine mazhardır ki; mukadderat-ı hayatiye o manidar ve canlı elvah-ı kaderiyeden alınır.

Evet âlem-i gaybın bir nev'i olan âlem-i ervah, ayn-ı hayat ve madde-i hayat ve hayatın cevherleri ve zâtları olan ervah ile dolu olması,

elbette mazi ve müstakbel denilen âlem-i gaybın bir diğer nev'i de ve ikinci kısmı dahi cilve-i hayata mazhariyeti ister ve istilzam eder.

Hem bir şeyin vücud-u ilmîsindeki intizam-ı ekmel ve manidar vaziyetleri ve canlı meyveleri, tavırları, bir nevi hayat-ı maneviyeye mazhariyetini gösterir.

Evet hayat-ı ezeliye güneşinin ziyası olan, bu meşhud cilve-i hayat, elbette yalnız bu âlem-i şهادete ve bu zaman-ı hazıra ve bu vücud-u haricîye münhasır olamaz.

Belki her bir âlem, kabiliyetine göre o ziyanın cilvesine mazhardır ve kâinat bütün âlemleriyle o cilve ile hayatdar ve ziyadardır.

Yoksa nazar-ı dalaletin gördüğü gibi, muvakkat ve zahirî bir hayat altında her bir âlem büyük ve müdhiş birer cenaze ve karanlıklı birer virane âlem olacaktı.

İşte kadere ve kazaya iman rüknünün dahi geniş bir vechi de, sırr-ı hayatla anlaşılıyor ve sabit oluyor.

Yani nasıl ki âlem-i şهادet ve mevcud hazır eşya intizamlarıyla ve neticeleriyle hayatdarlıkları görünüyor.

Öyle de âlem-i gaybdan sayılan geçmiş ve gelecek mahlukatın dahi manen hayatdar bir vücud-u manevîleri ve ruhlu birer sübut-u ilmîleri vardır ki;

Levh-i Kaza ve Kader vasıtasıyla o manevî hayatın eseri, mukadderat namıyla görünür, tezahür eder.

Third Part Of The Addendum

A question related to the resurrection of the dead: The frequently repeated verse, *It will be naught but a single cry,*

Qur'an, 36:29,49,53; 38:15; 54:31.

and the verse, *The command of the Hour will be like the glance of the eye,*

Qur'an, 16:77.

show that the resurrection of the dead and **Great Gathering** will occur **instantaneously**, in a flash.

But man's **narrow** reason requires some **tangible** example so that it can **conceive** of this wondrous, extraordinary, and unparalleled event, and accept it.

The Answer: At the resurrection there will be the return of **spirits** to their bodies, the **revivification** of the bodies, and the remaking of the **bodies**. It consists of three matters.

The First Matter: An example for the return of spirits to their bodies is **the mustering**, at a **loud bugle call**, of the **members** of a **well-disciplined** army after they have dispersed to **rest**.

Yes, the Sur of the Angel Israfil is no less powerful than an army **bugle**.

The **spirits**, too, who, while in **post-eternity**, reply with *"Yes, we accept"* to the question *"Am I not your Sustainer?"*, {*Qur'an, 7:172.*} which comes from **pre-eternity**,

are infinitely more **subjugated**, **disciplined**, and **obedient** than the soldiers of an army.

The Thirtieth Word has demonstrated **with decisive proofs** that not only spirits, but all particles, form a **Divine army** and are its soldiers **under command**.

Second Matter: An example for **the revivification of bodies** is **the springing to life in an instant** of the hundred thousand electric lights of a large city **on a festival night**, switched on from one centre.

It would be possible to light up in the same way a hundred million lamps scattered over **the face of the earth** from one centre.

Since **through the training and instruction in regularity and order it has received from its Creator**, a creature of **Almighty God** like electricity -a servant and **candleholder** in His guest-house- possesses this **quality**,

Zeylin Üçüncü Parçası

Haşır münasebetiyle bir sual: Kur'anda **mükerreren**

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً

hem وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ

fermanları

gösteriyor ki: **Haşr-i a'zam** bir anda zamansız vücuda geliyor.

Dar akıl ise, bu hadsiz derece hârika ve emsalsiz olan mes'eleyi **iz'an** ile kabul etmesine medar olacak **meşhud** bir misal ister.

Elcevab: Haşırde, **ruhların** cesedlere gelmesi var. Hem cesedlerin **ihyası** var. Hem **cesedlerin** inşası var. Üç mes'eledir.

Birinci mes'ele: Ruhların cesedlerine gelmesine misal ise: Gayet **muntaẓam** bir ordunun **efradı** **istirahat** için her tarafa dağılmış iken, **yüksek sadâli** bir **boru sesiyle toplanmalarıdır**.

Evet İsrâfil'in borusu olan Sur'u, ordunun **borazanından** geri olmadığı gibi,

ebedler tarafında ve zerreler âleminde iken **ezel**

canibinden gelen **أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ** hitabını işiten ve **قَالُوا**

بَلَى ile cevap veren **ervahlar**,

elbette ordunun neferatından binler derece daha **müsaḥhar** ve **muntaẓam** ve **mutâdirler**.

Hem değil yalnız ruhlar, belki bütün zerreler dahi, bir **ordu-yu Sübhanî** ve **emirber** neferleri olduğunu **kat'î bürhanlarla** Otuzuncu Söz isbat etmiş.

İkinci mes'ele: **Cesedlerin ihyasına** misal ise: Çok büyük bir şehirde, **şenlik bir gecede**, bir tek merkezden, yüzbin elektrik lâmbaları, âdeta zamansız **bir anda canlanmaları** ve ışıklanmaları gibi,

bütün **Küre-i Arz yüzünde** dahi, bir tek merkezden yüz milyon lâmbalara nur vermek mümkündür.

Madem **Cenab-ı Hakk**'ın elektrik gibi bir mahluku ve bir misafirhanesinde bir hizmetkârı ve bir **mundarı**, **Hâlıkından aldığı terbiye ve intizam dersiyile** bu **keyfiyete** mazhar oluyor.

surely the resurrection of the dead could occur in the twinkling of an eye within the bounds of the regular laws of Divine wisdom which thousands of luminous servants represent, like electricity.

#68

Third Matter: An example for the remaking of bodies instantaneously is the perfect remaking within a few days of all the trees in the spring, which are far more numerous than all humanity, together with all their leaves, in exactly the same way as those of the previous spring;

and the bringing into being, again like those of previous springs, all the blossoms, fruits and leaves of the trees with the speed of lightning;

and the sudden awakening of the uncountable numbers of seeds, grains, and roots, which are the source of the spring, and their unfolding and being raised to life;

and reflecting the meaning of “resurrection after death,” the sudden raising to life at a command of the upright skeleton-like corpses of the trees;

and the reanimation of the innumerable members of all species of small animals; and the revivification of all the sorts of flying insects,

particularly those which, continually cleaning their faces, eyes, and wings, remind us of our ablutions and cleanliness, and caress our faces

-the resurrection and remaking of all the members of this tribe within a few days every spring before our very eyes together with all the other species, despite being greater in number than all mankind since the time of Adam,

provides not one example of the remaking of all human bodies at the resurrection, but thousands.

Yes, since this world is the realm of wisdom and the hereafter the realm of power,

numerous Divine Names like All-Wise, Arranger, Disposer, and Nurturer, and dominical wisdom, require that the creation of things in this world is gradual and in the course of time.

In the hereafter, however, power and mercy will be manifested more than wisdom, and there being no need for matter, time, and waiting, things will be made instantaneously.

Alluding to the fact that things which are made here in a day or in a year will be made in the hereafter in an instant or a flash, the Qur'an of Miraculous Exposition states: *The command of the Hour will be like the glance of the eye, or briefer. {Qur'an, 16:77.}*

If you want to be as certain about the occurrence of the resurrection of the dead as you are about the arrival of next spring, study the Tenth and Twenty-Ninth Words carefully, which are about this, and you will see!

Elbette elektrik gibi binler nuranî hizmetkârlarının temsil ettikleri, hikmet-i İlahiyenin muntazam kanunları dairesinde, haşr-i a'zam tarfet-ül ayn'da vücuda gelebilir.

Üçüncü mes'ele ki, ecsadın def'aten inşasının misali ise: Bahar mevsiminde birkaç gün zarfında, nev'-i beşerin umumundan bin derece ziyade olan umum ağaçların bütün yaprakları, evvelki baharın aynı gibi birden mükemmel bir surette inşaları

ve yine umum ağaçların umum çiçekleri ve meyveleri ve yaprakları, geçmiş baharın mahsulâtı gibi, berk gibi bir sür'atle icadları;

hem o baharın mebde'leri olan hadsiz tohumcukların, çekirdeklerin, köklerin, birden beraber intibahları ve inkişafı ve ihyaları;

hem kemiklerden ibaret olarak ayakta duran emvat gibi bütün ağaçların cenazeleri bir emir ile def'aten “ba'sü ba'de-l mevt”e mazhariyetleri ve neşirleri;

hem küçük hayvan taifelerinin hadsiz efradlarının gayet derecede san'atlı bir surette ihyaları; hem bilhâssa sinekler kabîlelerinin haşirleri

ve bilhâssa daima yüzünü, gözünü, kanadını temizlemekle bize abdesti ve nezafeti ihtar eden ve yüzümüzü okşayan gözüm önündeki kabîlenin

bir senede neşrolan efradı, benî-Âdem'in Âdem zamanından beri gelen umum efradından fazla olduğu halde, her baharda sair kabîleler ile beraber birkaç gün zarfında inşaları ve ihyaları, haşirleri;

elbette Kıyamette ecsad-ı insaniyenin inşasına bir misal değil, belki binler misaldirler.

Evet dünya dâr-ül hikmet ve âhiret dâr-ül kudret olduğundan;

dünyada Hakîm, Mürettib, Müdebbir, Mürebbi gibi çok isimlerin iktizasıyla, dünyada icad-ı eşya bir derece tedricî ve zaman ile olması; hikmet-i Rabbaniyenin muktezası olmuş.

Âhirette ise, hikmetten ziyade kudret ve rahmetin tezahürleri için maddeye ve müddete ve zamana ve beklemeye ihtiyaç bırakmadan birden eşya inşa ediliyor.

Burada bir günde ve bir senede yapılan işler, âhirette bir anda, bir lemhada inşasına işareten Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ ferman eder.

Eğer haşrin gelmesini, gelecek baharın gelmesi gibi kat'î bir surette anlamak istersen; haşre dair Onuncu Söz ile Yirmidokuzuncu Söz'e dikkat ile bak, gör.

If you do not then believe that it will occur as you believe the coming of spring, come and stick your finger in my eye!

A Fourth Matter: The death of the world and Domsday.

The sudden collision with this globe, our guest-house, at a dominical command, of a planet or comet, could wipe out this dwelling-place of ours.

Like the destruction in a minute of a palace the building of which had taken ten years.

#69

Eğer baharın gelmesi gibi inanmaz isen, gel parmağını gözüme sok.

Dördüncü mes'ele olan mevt-i dünya ve kıyamet kopması ise:

Bir anda bir seyyare veya bir kuyruklu yıldızın emr-i Rabbanî ile küremize, misafirhanemize çarpması; bu hanemizi harab edebilir.

On senede yapılan bir sarayın, bir dakikada harab olması gibi...

Fourth Part Of The Addendum

He said: "Who shall give life to decaying bones?" Say: "He shall give them life who first gave them life, and He is All-Knowing concerning all creation." {Qur'an, 36:78.}

As was illustrated in the third comparison in the Ninth Truth of the Tenth Word, some personage may one day summon together before your eyes a great army.

If someone were then to say, "that personage is able to call together the troops in his army, who had dispersed to take rest, and assemble them again in battalions,"

and you were to say, "I don't believe it," you know well how lunatic would be your denial.

So too, an All-Powerful and All-Knowing Being Who out of nothing recorded and put in place, with the command of, "Be!", and it is, all the particles and subtle aspects of the bodies of all animals and other animate beings, as if they were an army with the utmost orderliness and wise equilibrium,

and Who creates each century, or rather each spring, the hundreds of thousands of different species and groups of animate beings that populate the face of the earth, each like an army

- such a Being can gather together, with one blow on the trump of Israfil, all the fundamental particles and original components that enjoy mutual acquaintance through joint submission to the order of the body that corresponds to a battalion.

Were you to say, "how can this be?" or consider it unlikely, it would be idiotic lunacy.

Zeylin Dördüncü Parçası

قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَذْشَاهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

Yani, insan der: "Çürümüş kemikleri kim diriltecek?" Sen, de: "Kim, onları bidayeten inşa edip hayat vermiş ise o diriltecek."

Onuncu Söz'ün Dokuzuncu Hakikatı'nın üçüncü temsiline tasvir edildiği gibi; bir zât göz önünde bir günde yeniden büyük bir orduyu teşkil ettiği halde,

biri dese: "Şu zât, efradı istirahat için dağılmış olan bir taburu bir boru ile toplar, tabur nizamı altına getirebilir.

" Sen ey insan, desen "İnanmam." Ne kadar divanecce bir inkâr olduğunu bilirsin.

Aynen onun gibi; hiçlikten, yeniden ordu-misal bütün hayvanat ve sair zihayatın tabur-misal cesedlerini kemal-i intizamla ve mizan-ı hikmetle o bedenlerin zerratını ve letaifini emr-i kün feyekûn ile kaydedip yerleştiren

ve her karnada, hattâ her baharda rûy-i zeminde yüz binler ordu-misal zevil-hayatın enva'larını ve taifelerini icad eden bir Zât-ı Kadîr-i Alîm,

tabur-misal bir cesedin nizamı altına girmekle birbirleriyle tanışan zerrat-ı esasiye ve ecza-i asliyeyi bir sayha ile Sur-u Israfil'in borusuyla "nasıl toplayabilir?"

İstib'ad suretinde denilir mi? Denilse, eblehçesine bir divaneliktir.

It **sometimes** happens in the Qur'an that, *in order to impress upon the heart the wondrous deeds He will perform in the hereafter and to prepare the mind for acceptance of them*, God Almighty **mentions the wondrous deeds** He performs in this world **as a kind of preparation**.

Alternatively, He may sometimes **mention the wondrous deeds** He will perform in the future and the hereafter **in such a fashion that** we are convinced of them by analogy with the similar deeds *we observe in this world*.

One example is furnished by the verse, *Has not man seen that We created him from a drop of sperm? And then he becomes an open disputer.* and the remaining verses of the same sura. {Qur'an, 36:77.}

Hem Kur'an **kâh** oluyor ki; *Cenab-ı Hak'ın âhirette hârika ef'allerini kalbe kabul ettirmek için ihzariye hükmünde ve zihni tasdike müheyya etmek için bir i'dadiye suretinde*, dünyadaki **acaib ef'alini zikreder**.

Veyahut istikbalî ve uhrevî olan **ef'al-i acibe-i İlahiyeyi öyle bir surette zikreder ki**, *meşhudumuz olan* çok nazireleriyle onlara kanaatımız gelir.

Meselâ:

أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ
مُبِينٌ

tâ surenin âhirine kadar...

#70

The All-Wise Qur'an thus proves the question of resurrection in seven or eight different forms.

It first directs man's attention to his own origins.

It says "you see how you advanced from a **drop of sperm** to a **drop of blood**, from a drop of blood to a **formless lump of flesh**, and from a formless lump of flesh to human form.

How, then, can you deny your **second creation**? It is just the same as the first, or even **easier** of accomplishment for God."

God Almighty also refers to **the great bounties** He has bestowed on man with phrases such as: *He Who made fire for you from the green tree*, {Qur'an, 36:80.} and says to man:

"Will the Being *Who thus bestowed bounty upon you* leave you to your own devices, in such fashion that you enter the grave to sleep without rising again?"

He also hints at the following: "You see how dead trees **come to life** and grow green again.

Refusing to regard as a parallel the reanimation of your **bones**, *that resemble dry wood*, you dismiss the whole matter as improbable.

Now is it at all possible that the One *Who creates the heavens and earth* should not be empowered over the life and **death** of man, **the fruit of heaven and earth**?

Do you imagine that He would make fruitless and **vain** **the tree of creation** that He has moulded with wisdom in all its **parts**, **by abandoning the supreme result of that tree**?"

İşte şu bahiste haşır mes'elesinde Kur'an-ı Hakîm haşır isbat için yedi-sekiz surette, muhtelif bir tarzda isbat ediyor.

Evvelâ; neş'e-i ûlâyı nazara verir.

Der ki: **Nutfeden alakaya**, alakadan **mudgaya**, mudgadan tâ hilkat-ı insaniyeye kadar olan neş'etinizi görüyorsunuz.

Nasıl oluyor ki, **neş'e-i uhrâyı** inkâr ediyorsunuz?.. O, onun misli, belki daha **ehvenidir**.

Hem **Cenab-ı Hak**, insana karşı ettiği **ihsanat-ı azîmeyi**

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا

kelimesiyle işaret edip der:

"*Size böyle nimet eden* bir zât, sizi başıboş bırakmaz ki, kabre girip kalkmamak üzere yatasınız."

Hem remzen der: Ölmüş ağaçların **dirilip** yeşillenmesini görüyorsunuz.

Odun gibi kemiklerin hayat bulmasını **kıyas edemeyip** istib'ad ediyorsunuz.

Hem **semavat ve arzı halkeden**, **semavat ve arzın meyvesi olan** insanın hayat ve **mematından âciz** kalır mı?

Koca ağacı idare eden, o ağacın meyvesine ehemmiyet vermeyip başkasına mal eder mi? **Bütün ağacın neticesini terk etmekle**, **bütün eczasıyla hikmetle yoğrulmuş hilkat seçeresini abes ve beyhude** yapar mı zannedersiniz?

The Qur'an says further: "The Being *That will restore you to life at resurrection* is such that the whole cosmos is like an **obedient** soldier of His.

It **bows** its head **submissively** whenever it hears **the command**, "**Be!**", and it is. {*Qur'an, 2:117.*}

To **create** a spring is easier for Him than the creation of a flower.

To create the whole of the animal realm is as easy for His power as creating a fly.

None may belittlingly challenge His power by saying to Him: *Who will give life to the bones?* {*Qur'an, 36:78.*}

Then, from the verse, *Glory be to Him in Whose hand lies the sovereignty of all things*, {*Qur'an, 36:83.*}

we see that the **reins** of all things is in His hand, the key to all things is in His possession; He rotates night and day, winter and summer, *with as much ease as if He were turning the pages of a book.*

He is an **All-Powerful, Glorious Being** *Who closes the door on this world and opens it on the hereafter as if they were two stations.*

This being the case, as the result of the mentioned **evidences**, *To Him you shall return*, {*Qur'an, 10:56.*}

Der: *Haşirde sizi ihya edecek zât* öyle bir zâttır ki, bütün kâinat ona **emirber** nefer hükmündedir.

Emr-i kün feyekûne karşı **kemal-i inkiyad ile serfüru eder.**

Bir baharı **halketmek**, bir çiçek kadar ona ehven gelir.

Bütün hayvanatı icad etmek, bir sinek icadı kadar kudretine kolay gelir bir zâttır.

Öyle bir zâta karşı **مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ**

deyip, kudretine karşı taciz ile meydan okunmaz.

Sonra **فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ** tabiriyle;

her şeyin **dizgini** elinde, her şeyin anahtarı yanında, gece ve gündüzü, kış ve yazı *bir kitab sahifeleri gibi kolayca çevirir.*

Dünya ve âhireti iki menzil gibi; bunu kapar, onu açar bir Kadîr-i Zülcelal'dir.

Madem böyledir, bütün **delailin** neticesi olarak:

وَالِيهِ تُرْجَعُونَ

that is, He will bring you back to life from your graves, take you to the plain of resurrection, and judge you in His majestic presence.

Now these verses prepare the mind and make ready the heart to accept the reality of resurrection,

for they have demonstrated parallels to resurrection in worldly processes.

Sometimes it also happens that He mentions the deeds He will perform in the hereafter in such a way as to draw attention to their worldly parallels, so that no room should be left for doubt and denial.

Examples are the Suras introduced by these verses: *When the sun is rolled up, {Qur'an, 81:1.} When the heavens are torn asunder. {Qur'an, 82:1.}*

In these Suras, God Almighty mentions resurrection and the vast revolutions and dominical deeds that shall take place at that time, in such a fashion that

man thinks of their worldly parallels that he has seen in autumn and spring, and then, with awe in his heart, easily accepts what the intellect would otherwise refuse.

Even to indicate the general meaning of the three suras just mentioned would take very long. Let us, then, take simply one word as a specimen of the whole.

With the words, *When the pages are spread out, {Qur'an, 81:10.}* God Almighty expresses the following:

“Upon resurrection, everyone’s deeds will be revealed on a written page. This appears to be very strange, and totally beyond the reach of reason.

But as the Sura indicates, just as the resurrection of the spring is a parallel to other matters, so too the ‘spreading out of pages’ has a very clear parallel.

Every fruit-bearing tree, every flowering plant has its deeds, actions and functions.

It performs a certain kind of worship, depending on the fashion in which it glorifies God through the manifestations of His Names.

Now all of its deeds and the record of its life are inscribed in all the seeds that are to emerge next spring in another plot of soil.

With the tongue of shape and form, the seeds make eloquent mention of the origins of those deeds, and spread out the page of deeds together with branch, twig, leaf, flower and fruit.

yani, kabirden sizi ihya edip, haşre getirip huzur-u kibriyasında hesabınızı görecektir.

İşte şu âyetler, haşrin kabulüne zihni müheyya etti, kalbi de hazır etti.

Çünkü nezairini dünyevî ef'al ile de gösterdi.

Hem kâh oluyor ki: Ef'al-i uhreviyesini öyle bir tarzda zikreder ki: Dünyevî nezairlerini ihsas etsin. Tâ istib'ad ve inkâra meydan kalmasın.

Meselâ: *إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ* ilâ âhir.. ve *إِذَا السَّمَاءُ أَنْفَطَرَتْ* ilâ âhir.. ve *إِذَا السَّمَاءُ أَنْشَقَّتْ* ilâ âhir..

İşte şu surelerde, kıyamet ve haşirdeki inkılabat-ı azîmeyi ve tasarrufat-ı rububiyeti öyle bir tarzda zikreder ki,

insan onların nazirelerini dünyada meselâ güzde, baharda gördüğü için, kalbe dehşet verip akla sığmayan o inkılabatı kolayca kabul eder.

Şu üç surenin meal-i icmalîsine işaret dahi pek uzun olur. Onun için bir tek kelimeyi nümune olarak göstereceğiz.

Meselâ: *إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ* kelimesiyle ifade eder ki:

Haşirde herkesin bütün a'mali bir sahife içinde yazılı olarak neşrediliyor. Şu mes'ele kendi kendine çok acib olduğundan akıl ona yol bulamaz.

Fakat surenin işaret ettiği gibi haşr-i baharîde başka noktaların naziresi olduğu gibi, şu neşr-i suhuf naziresi pek zahirdir.

Çünkü her meyvedar ağaç ve çiçekli bir otun da amelleri var, fiilleri var, vazifeleri var.

Esmâ-i İlahiyeyi ne şekilde göstererek tesbihat etmiş ise ubudiyetleri var.

İşte onun bütün bu amelleri tarih-i hayatlarıyla beraber umum çekirdeklerinde, tohumcuklarında yazılıp başka bir baharda, başka bir zeminde çıkar.

Gösterdiği şekil ve suret lisanıyla gayet fasih bir surette analarının ve asıllarının a'malini zikrettiği gibi dal, budak, yaprak, çiçek ve meyveleriyle sahife-i a'malini neşreder.

He Who says: “*When the pages are spread out*” is the same Being That performs, before our eyes, these **wise**, **preserving**, **nurturing** and **subtle** acts.

Compare other matters with this by analogy, and **deduce** the truth if you have the capacity. Let us aid you with the following.

The verse, *When the sun is folded up*, refers to a **brilliant similitude** and **hints** at its **parallel**:

#72

First: God Almighty has cast aside the **curtains** of **non-being**, **the ether** and **the heavens** to bring forth from His treasury of mercy and show to the world a **jewel-like lamp illuminating the world** - the sun.

After closing the world, He will **wrap** that jewel again in His veils and remove it.

Second: The sun may be depicted as an **official entrusted with the task of distributing the commodity of light over the globe, and causing it and darkness to succeed each other.**

Every evening the official is ordered to gather up the light.

It may sometimes happen also that his trade may be slackened when he is hidden by **the veil of a cloud.**

At other times it may be that the moon will also form a veil, and hinder his **task.**

Now just as that official has his **goods** and **ledgers** gathered up for inspection, so too he will one day be **relieved of his duties.**

Even if there be no **cause** for his **dismissal**, there are two dark **spots** on the sun -*now small, but liable to grow*- that one day will grow to the point that the sun will take back, **by dominical command**, the light it now wraps around the head of the earth,

and **wrap** it around its own head. It will then be told: “Come, your task on earth is now complete. Go to **Hell**, and burn there those who have worshipped you and thus **mocked** with **faithlessness** an **obedient servant** like you.”

With its own dark and scarred face, it will read out the **decree**, “*When the sun is rolled up.*”

#73

Fifth Part Of The Addendum

İşte gözümüzün önünde bu **hakîmane**, **hafızane**, **müdebbirane**, **mürebbiyane**, **latifane** şu işi yapan O'dur ki, der:

إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ

Başka noktaları buna kıyas eyle. Kuvvetin varsa **istinbat** et. Sana yardım için bunu da söyleyeceğiz.

İşte: **إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ** Şu kelâm, tekvir lafzıyla yani sarmak ve toplamak manasıyla **parlak bir temsile** işaret ettiği gibi, **nazirini dahi îma eder.**

Birinci: Evet Cenab-ı Hak tarafından **adem** ve **esîr** ve **sema perdelerini** açıp, Güneş gibi **dünyayı ışıklandırıp pırlanta-misal bir lâmbayı**, hazine-i rahmetinden çıkarıp dünyaya gösterdi.

Dünya kapandıktan sonra o pırlantayı perdelerine **sarıp** kaldıracak.

İkinci: Veya **ziya metaini neşretmek** ve **zeminin kafasına ziyayı zulmetle münavebeten sarmakla muvazzaf bir memur** olduğunu

ve her akşam o memura metaini dahi toplattırıp gizlettiği gibi;

kâh olur **bir bulut perdesiyle** alış-verişini az yapar,

kâh olur Ay onun yüzüne karşı perde olur, **muamelesini** bir derece çeker.

Metaini ve muamelât **defterlerini** topladığı gibi elbette o memur bir vakit o memuriyetten **infisal** edecektir.

Hattâ hiç bir **sebeb-i azl** bulunmazsa, **şimdilik küçük, fakat büyümeye yüz tutmuş** yüzündeki iki **leke** büyümekle, Güneş yerin başına izn-i İlahî ile sardığı ziyayı, **emr-i Rabbanî ile** geriye alıp,

güneşin başına **sarıp** “Haydi yerde işin kalmadı” der, “**Cehennem**’e git, sana ibadet edip senin gibi bir **memur-u müsahharı sadakatsızlıkla tahkir** edenleri yak” der.

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ **fermanını** lekeli siyah yüzüyle yüzünde okur.

Zeylin Beşinci Parçası

The hundred and twenty-four thousand prophets, *who are according to explicit prophetic tradition the choice part of humanity*, have **unanimously and with one accord** reported, **partly on the basis of direct vision and partly on the basis of absolute certainty**,

that the hereafter exists and that all beings **will be taken to the hereafter as the Creator** has firmly **promised**.

{Musnad, v.266; Tabrizi, Mishkat al-Masabih, iii, 122; Ibn Qayyim al-Jawzi, Zad al-Ma'ad (tahqiq, al-Arnaut), i, 43-4.}

Similarly, the one hundred and twenty-four million **saints who confirm the reports of the prophets through unveiling and witnessing**, give testimony to the existence of the hereafter **in the form of certain knowledge**, and also bear testimony to **the existence of the hereafter**.

All the Names of the **All-Wise Maker** of the cosmos also **necessitate** the existence of an **eternal realm through the manifestations they display in this world**.

The existence of the hereafter is furthermore necessitated by **the infinite Eternal Power, the unlimited and exact Everlasting Wisdom**, that revives every spring **the countless dead trees scattered all over the earth with the command of 'Be!', and it is**, thus making of them manifestations of **"resurrection after death,"**

and that resurrects three hundred thousand different **species** of the various **groups of plant and nations of animals**, as **hundreds of thousands of specimens of the supreme resurrection**.

The existence of the hereafter is also necessitated by an **Eternal Mercy** and **Permanent Grace that sustains in wondrous and solicitous fashion all animate beings that stand in need of nurture, and that display each spring, in the briefest of periods, infinite different varieties of adornment and beauty**.

Finally, there is the self-evident proof and indication given by **the intense, unshakeable, and permanent love of eternity, yearning for immortality and hope of permanence** that are lodged in man, **the most beloved creation of the Maker of the cosmos, and whose concern with all the beings in the cosmos is the greatest**.

#74

All of the foregoing so firmly prove that after this **transient world** there will be an **eternal world**, a hereafter, a **realm of felicity**,

that we are compelled to accept the existence of a hereafter as indisputably as we accept the existence of this world.*

*{It can be realized from this comparison how easy it is to make a **positive affirmation** and how **difficult** to make a **denial and negation**.

Evet **nass-ı hadîs ile nev'-i beşerin en mümtaz şahsiyetleri olan yüz yirmidört bin enbiyanın icma' ve tevatür ile kısmen şuhuda ve kısmen hakkalyakîne istinaden, müttefikan**

âhiretin vücudundan ve insanların oraya **sevkedileceğinden** ve bu kâinat **Hâlık'**ının kat'î va'dettiği âhireti getireceğinden haber verdikleri gibi;

ve onların verdikleri haberi **keşif ve şuhud ile ilmelyakîn suretinde tasdik eden** yüz yirmidört milyon **evliyanın o âhiretin vücuduna şهادetleriyle**

ve bu kâinatın **Sâni'-i Hakîm'**inin bütün esması **bu dünyada gösterdikleri cilveleriyle** bir **âlem-i bekayı** bilbedahe **iktiza** ettiklerinden yine âhiretin vücuduna delaletiyle;

ve **her sene baharda rûy-i zeminde ayakta duran hadd ü hesaba gelmez ölmüş ağaçların cenazelerini emr-i kün feyekûn ile ihya edip ba's-ü ba'de-l mevte mazhar eden**

ve **haşir ve neşrin yüz binler nümunesi olarak nebatat taifelerinden ve hayvanat milletlerinden üçyüz bin nev'leri haşir ve neşreden hadsiz bir kudret-i ezeliye ve hesabsız ve israfsız bir hikmet-i ebediye**

ve **rızka muhtaç bütün zîruhları kemal-i şefkatle gayet hârika bir tarzda iâşe ettiren ve her baharda az bir zamanda hadd ü hesaba gelmez enva'-ı zînet ve mehasini gösteren bir rahmet-i bâkiye ve bir inayet-i daime**, bilbedahe âhiretin vücudunu istilzam ile;

ve **şu kâinatın en mükemmel meyvesi ve Hâlık-ı Kâinat'ın en sevdiği masnuu ve kâinatın mevcudatıyla en ziyade alâkadar olan insandaki şedid, sarsılmaz, daimî olan "aşk-ı beka" ve "şevk-i ebediyet" ve "âmâl-i sermediyet"** bilbedahe işareti ve delaletiyle,

bu **âlem-i fâniden** sonra bir **âlem-i bâki** ve bir **dâr-ı âhîret** ve bir **dâr-ı saadet** bulunduğunu o derece kat'î bir surette isbat ederler ki:

Dünyanın vücudu kadar, bilbedahe âhiretin vücudunu kabul etmeyi istilzam ederler.

{(Haşiyeye): Evet **sübutî bir emri, ihbar etmenin kolaylığı ve inkâr ve nefyetmenin gayet müşkil olduğu**, bu temsilden görünür.

If, for example, someone should say, “there exists somewhere on this earth a wondrous garden containing canned milk,” and someone else should say, “there is not,”

the affirmer need only point to the place of that garden or show some of its fruits in order to prove his claim.

The denier, by contrast, will have to inspect and display the whole world in order to justify his negation.

So too the testimony of two veracious witnesses will be enough to establish the existence of Paradise, quite apart from the hundreds of thousands of traces, fruits and indications demonstrated by those who assert its existence.

Those who deny it must examine, explore and sift the infinite cosmos and infinite time before they can prove their denial and demonstrate the non-existence of Paradise.

So, o aged brothers of mine, understand how firm is belief in the hereafter.}

One of the most important lessons taught us by the All-Wise Qur'an, is, then, belief in the hereafter.

This belief is so firm and contains within itself so powerful a hope and a consolation that

if a person be assailed by old age hundred thousand-fold, the consolation derived from this belief will be fully enough.

Saying, “Praise be to God for the perfection of belief,” we old people should rejoice in old age.

Şöyle ki; biri dese: “Meyveleri süt konserveleri olan gayet hârika bir bahçe, Küre-i Arz üzerinde vardır.” Diğeri dese: “Yoktur.”

İsbat eden, yalnız onun yerini veyahut bazı meyvelerini göstermekle kolayca davasını isbat eder.

İnkâr eden adam, nefyini isbat etmek için Küre-i Arzı bütün görmek ve göstermekle davasını isbat edebilir.

Aynen öyle de, Cennet'i ihbar edenler yüzbinler tereşsuhatını, meyvelerini, âsârını gösterdiklerinden kat'-ı nazar, iki şahid-i sadıkın sübutuna şehadetleri kâfi gelirken;

onu inkâr eden hadsiz bir kâinatı ve hadsiz ebedî zamanı temaşa etmek ve görmek ve eledikten sonra inkârını isbat edebilir, ademini gösterebilir.

İşte ey ihtiyar kardeşler, iman-ı âhiretin ne kadar kuvvetli olduğunu anlayınız.}

Madem Kur'an-ı Hakîm'in bize verdiği en mühim bir ders; iman-ı bil-âhirettir

ve o iman da bu derece kuvvetlidir ve o imanda öyle bir rica ve bir teselli var ki;

Yüz bin ihtiyarlık bir tek şahsa gelse, bu imandan gelen teselli mukabil gelebilir.

Biz ihtiyarlar “Elhamdülillahi alâ kemal-il iman” deyip ihtiyarlığımıza sevinmeliyiz.